



ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

Η ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ
ΠΡΟΤΥΠΩΝ

της

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: Κουσενίδης Δημήτριος

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Στρατηγική Διοικητική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση

Σεπτέμβριος 2012

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας οφείλω να ευχαριστήσω τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού προγράμματος Στρατηγική Διοικητική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση, για την παρακίνηση τους να εμβαθύνω σε γνωστικά αντικείμενα της Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής που είχα γνωρίσει σε πτυχιακό επίπεδο.

Ιδιαίτερος πρέπει να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Κουσενίδη Δημήτριο για την πολύτιμη καθοδήγηση ώστε η συγγραφή της παρούσας εργασίας να ολοκληρωθεί με επιτυχία.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την ηθική και οικονομική υποστήριξη που μου παρείχε κατά την διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι επιχειρήσεις, σαν ζωντανοί οικονομικοί οργανισμοί, χαρακτηρίζονται από ορισμένες δυνατότητες αλλά και αδυναμίες σε σχέση πάντοτε με το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζουν και αναπτύσσονται. Η ικανότητα της επιχείρησης να παράγει και να προσφέρει τις υπηρεσίες της στο κοινωνικό σύνολο και ο βαθμός επιτυχίας της, βρίσκει την έκφραση της στην ικανότητα της να πραγματοποιεί κέρδη. Η ικανότητα αυτή της επιχειρήσεως, η οποία καθορίζει και την αξία της, αυξάνει την φήμη της, την πελατεία της, κ.τ.λ., σε βαθμό που πολλές φορές τα κέρδη της να υπερβαίνουν τα «κανονικά» κέρδη των άλλων επιχειρήσεων. Το επιπλέον αυτό κέρδος, αποτελεί την υπεραξία της επιχείρησης και πρέπει να ερευνάται κατ' ανάγκη σε σχέση με το περιβάλλον μέσα στο οποίο υφίσταται και λειτουργεί και το οποίο επηρεάζει αποφασιστικά τις συνθήκες υπάρξεως της.

Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης προκάλεσε πρωτοφανείς αναταράξεις στο διεθνές οικονομικό γίγνεσθαι, και οι μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις καλούνται πλέον να δραστηριοποιηθούν μέσα σε ένα άκρως ανταγωνιστικό περιβάλλον, εντός του οποίου θα πρέπει να παραμείνουν όρθιες και θα επικρατήσουν μόνο όσες έχουν βιώσιμο μέγεθος και την απαραίτητη σύγχρονη οργάνωση. Η μόνη διέξοδος κάτω από αυτές τις συνθήκες φαίνεται να είναι η συγχώνευση τους με ημεδαπές ή αλλοδαπές επιχειρήσεις, με σκοπό την δημιουργία μεγάλων και σύγχρονων επιχειρηματικών συγκροτημάτων που θα έχουν όλα τα εχέγγυα επιβίωσης και επιβολής τους μέσα στο νέο περιβάλλον. Το φαινόμενο αυτό έλαβε τεράστιες διαστάσεις σε βαθμό που να χαρακτηρίζεται ως «μανία εξαγορών και συγχωνεύσεων» (mergermania).

Είναι φανερό ότι ο προσδιορισμός της αξίας και της υπεραξίας μιας επιχείρησης, μέσα σε ένα άκρως απαιτητικό οικονομικό περιβάλλον, κρίνεται απαραίτητος για όλες τις ομάδες συμφερόντων (επενδυτές, μέτοχοι, διευθυντές, εργαζόμενοι, πελάτες, προμηθευτές) αφού αποτελούν σημαντικά στοιχεία που καθορίζουν την περαιτέρω τύχη της επιχείρησης και το μέλλον των συναλλαγών της.

Η παρούσα εργασία προτίθεται να παρουσιάσει μια ολοκληρωμένη εικόνα γύρω από την σημασία και τον υπολογισμό της υπεραξίας των επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, απαρτίζεται από τις εξής ενότητες:

- Στην πρώτη ενότητα παρατίθενται κάποιες εισαγωγικές έννοιες ώστε να γίνει αντιληπτή η έννοια της υπεραξίας.
- Στην δεύτερη ενότητα γίνεται μια επισκόπηση της ερευνητικής περιοχής που εξετάζεται στην παρούσα εργασία και των ζητημάτων που εμπλέκονται σε αυτήν, όπως έχουν παρουσιαστεί στη διεθνή βιβλιογραφία.
- Στην τρίτη ενότητα παρουσιάζεται η σημασία της υπεραξίας από την σκοπιά του Ελληνικού Λογιστικού σχεδίου και της Ελληνικής πραγματικότητας, από άποψη λογιστική, νομική και φορολογική.
- Στην τέταρτη ενότητα εξετάζεται η υπεραξία σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, που αποτελούν ένα κύριο και πλέον αποδεκτό μέσο έκφραση της λογιστικής επιστήμης.
- Τέλος, καταγράφονται τα συμπεράσματα

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

A

ΑΕ = ανώνυμη εταιρία

B

Βλ. = βλέπε

Δ

Δ.Π.Χ.Π. = Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

Δ.Λ.Π. = Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

E

Ε.Γ.Λ.Σ. = Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο

Ε.Π.Ε. = Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης

ΕΕ = Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Ε. = Ετερόρρυθμη Εταιρία

G

GAAP = Generally Accepted Accounting Principles

I

IAS = International Accounting Standards

IFRS = International Financial Reporting Standards

K

Κ.Β.Σ. = Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων

Κ.Φ.Ε. = Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος

N

N. = Νόμος

N.Δ. = Νομοθετικό Διάταγμα

O

O.E. = Ομόρρυθμη Εταιρία

Π

ΠΟΛ. = Πολυγραφημένη Διαταγή της Διοίκησης

S

SFAS = Statement of financial accounting standards

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	8
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ.....	8
1.1 Εισαγωγή	8
1.2 Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΛΠ –IFRS).....	11
1.3 US GAAP.....	13
1.4 Ιστορική Αναδρομή	17
1.5 Μετασχηματισμοί Εταιριών.....	19
1.6 Η Έννοια, τα Χαρακτηριστικά και τα Είδη της Υπεραξίας της επιχείρησης	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	34
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	40
Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΞΙΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΕΓΛΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	40
3.1 Η Έννοια Του Όρου Υπεραξία Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ.	40
3.2 Μέθοδοι Εκτιμήσεως της Υπεραξίας της Επιχείρησης	43
3.3 Η λογιστική της Υπεραξίας	47
3.4 Η Φορολόγηση Της Υπεραξίας	48
3.5 Απόσβεση Υπεραξίας και Ε.Γ.Λ.Σ.	59
3.6 Λογιστικό Παράδειγμα	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	62
ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑ US GAAP	62
4.1 Έννοια Της Υπεραξίας και ΔΠΧΠ	62
4.2 Νέα Λογιστική Μεταχείριση ή Δημιουργική Λογιστική;.....	65
4.3 Συνέπειες Της Υιοθέτησης Του Νέου Λογιστικού Χειρισμού Της Υπεραξίας.....	68
4.4 Το Μέλλον Της Λογιστικής Αντιμετώπισης Της Υπεραξίας.....	69
4.5 Ελληνική Νομοθεσία και Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης70	
4.6 Αναλυτικά Θέματα Υπεραξίας	71
4.7 Δ.Λ.Π. 36	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	80
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	80
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	82

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1 Εισαγωγή

Περισσότερες από 100 χώρες παγκόσμια, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χρησιμοποιούν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ – IFRS) (Grant Thornton, 2009). Ο στόχος των Προτύπων είναι η βελτίωση της ποιότητας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και η δυνατότητα σύγκρισης αυτών προκειμένου η πρόσβαση σε κεφάλαια να είναι ευκολότερη (Chamber, 2010).

Εάν και μία σειρά λογιστικών προτύπων συνεισφέρει στη συγκρισιμότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, αρκετοί ερευνητές προβληματίζονται και πιστεύουν ότι «η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων θα περιοριστεί στο πεδίο της εφαρμογής και θα επικρατήσει η ομοιομορφία αντί της ποιότητας» (Jifri & Citron, 2009).

Η συγκεκριμένη εργασία επικεντρώνεται στην υπεραξία και στον υπολογισμό αυτής όπως προτάσσουν τα IFRS 3 και IAS 36 σύμφωνα με τα οποία η υπεραξία πρέπει να υποβάλλεται σε έναν ετήσιο έλεγχο απομείωσης.

Η επιλογή να μελετηθεί το θέμα της υπεραξίας οφείλεται στο ότι αφενός η υπεραξία αντιμετωπιζόταν διαφορετικά στον Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (αποσβένονταν) από ότι στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης τα οποία, όπως προαναφέρθηκε, δεν θεωρούν ότι πρέπει να γίνεται απόσβεση γιατί η αξία τους αντί να μειώνεται μπορεί να αυξάνεται με το πέρασμα του χρόνου. Αντίθετα, προτείνουν τον ετήσιο έλεγχο απομείωσης της αξίας εάν και εφόσον αυτή υφίσταται.

Βέβαια και στην περίπτωση αυτή, υπάρχουν προβληματισμοί για το εάν ο έλεγχος απομείωσης της υπεραξίας πραγματοποιείται με την ίδια επιμέλεια σε όλες τις επιχειρήσεις παγκόσμια (Jifri & Citron, 2009). Ο λόγος που υπάρχει αυτός ο προβληματισμός είναι γιατί οι εύλογες αξίες των απομειωμένων περιουσιακών στοιχείων βασίζονται συχνά σε ιδιωτική πληροφόρηση κατ' επέκταση στην

προαίρεση των διοικητικών στελεχών και κατά συνέπεια ενέχει ο κίνδυνος τα στελέχη να χειραγωγήσουν τα κέρδη.

Ένας άλλος λόγος ανησυχίας αφορά στη λειτουργία των ελεγκτικών μηχανισμών η οποία είναι διαφορετική από χώρα σε χώρα.

Η εργασία αυτή ερευνά την υπεραξία αλλά και το πώς αυτή αντιμετωπίζεται φορολογικά στην Ελλάδα. Ο σκοπός είναι να δοθεί μία πληρέστερη εικόνα στο θέμα της υπεραξίας καθώς και να γίνει σύγκριση με το ήδη υφιστάμενο λογιστικό πλαίσιο.

Η εργασία τοποθετείται στο Ευρωπαϊκό περιβάλλον όπου τα ΔΛΠ έγιναν υποχρεωτικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2005 έχοντας ως στόχο την εναρμόνιση των λογιστικών πρακτικών μεταξύ των διαφόρων Ευρωπαϊκών κρατών.

Παραμένει βέβαια το ερώτημα εάν η «de jure» εναρμόνιση των λογιστικών προτύπων οδήγησε σε «de facto» εναρμόνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Σύμφωνα με έρευνες που έγιναν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την περίοδο 2005 - 2006 διαπιστώθηκε ότι η απόφαση απομείωσης της υπεραξίας συνδέεται με κίνητρα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Αυτό που διαπιστώθηκε είναι ότι οι επιχειρήσεις κάνουν τις απομειώσεις τους όταν τα κέρδη είναι «απροσδόκητα» υψηλά ή όταν είναι «απροσδόκητα» χαμηλά (Li & Sloan, 2009). Κάτι παρόμοιο, συνέβαινε και στην Ελλάδα με το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο αλλά δεν υπάρχουν σχετικές έρευνες εάν κάτι τέτοιο ισχύει και σε ποιο βαθμό με την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Αυτό θα μπορούσε κάλλιστα να αποτελέσει αντικείμενο μίας περαιτέρω έρευνας.

Κάτι που είναι επίσης ενδιαφέρον είναι ότι οι παραπάνω έρευνες στην ΕΕ έδειξαν ότι δεν υπάρχει διαφορά στη συχνότητα των απομειώσεων της υπεραξίας μεταξύ των επιχειρήσεων που ελέγχθηκαν από τις 4 μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες και από 4 όχι μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες. Παρόλα αυτά, όταν τα κίνητρα για την αναφορά μείωσης εισοδήματος είναι χαμηλά, οι επιχειρήσεις που ελέγχθηκαν από τις 4 μεγάλες ελεγκτικές τείνουν να κάνουν περισσότερες απομειώσεις της υπεραξίας από ότι οι επιχειρήσεις που ελέγχθηκαν από τις 4 μη μεγάλες ελεγκτικές. Όσο τα κίνητρα για την αναφορά μείωσης εισοδήματος αυξάνουν, η πιθανότητα απομείωσης της υπεραξία αυξάνει σημαντικά αλλά μόνο για τις επιχειρήσεις που ελέγχθηκαν από τις 4 μη μεγάλες ελεγκτικές.

Τα αποτελέσματα αυτά δείχνουν ότι οι 4 μεγάλες ελεγκτικές είναι πιο αποτελεσματικές στον εξαναγκασμό των επιχειρήσεων για την ανάληψη του ελέγχου απομειώσης (Chambers & Finger, 2011).

Επιπλέον, φαίνεται ότι η συχνότητα για τις απομειώσεις της υπεραξίας δεν είναι όμοια σε όλες τις χώρες και εξαρτάται από την ποιότητα του νομικού συστήματος της χώρας.

Πιο συγκεκριμένα, οι επιχειρήσεις που εδρεύουν σε χώρες με αδύναμο νομικό καθεστώς κάνουν λιγότερες απομειώσεις σε σχέση με τις χώρες που εδρεύουν σε χώρες με ισχυρό νομικό καθεστώς (Chambers & Finger, 2011). Το νομικό/φορολογικό καθεστώς είναι ιδιαίτερα πλήρες εάν και αρκετά γραφειοκρατικό όπως θα δούμε παρακάτω. Θα αποτελούσε κι αυτό αφορμή περαιτέρω έρευνας για το ελληνικό περιβάλλον.

Η απομείωση της υπεραξίας είναι και το κύριο θέμα των διεθνών λογιστικών προτύπων που αναφέρονται σε αυτή. Από αρκετές έρευνες, εξάγεται το συμπέρασμα ότι οι έλεγχοι απομειώσης δίνουν τη δυνατότητα στα στελέχη των επιχειρήσεων να εμπλέκονται σε χειραγώγηση των κερδών. Ένα επιπλέον συμπέρασμα είναι ότι οι έλεγχοι αυτοί δεν εφαρμόζονται ομοιόμορφα από όλους τους ελεγκτές και από όλες τις χώρες.

Ενώ ο σκοπός εισαγωγής ενός ΔΛΠ είναι να βελτιωθεί η ποιότητα και η συγκρισιμότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, παρόλα αυτά φαίνεται ότι οι ευκαιρίες για χειραγώγηση των κερδών συνεχίζουν να υπάρχουν και έχουν βρει τον κατάλληλο τρόπο συνύπαρξης με τα πρότυπα.

Φαίνεται λοιπόν, ότι τα πλεονεκτήματα εφαρμογής υψηλής ποιότητας λογιστικών προτύπων, όπως αυτή που τα ΔΛΠ ισχυρίζονται ότι διαθέτουν, δεν είναι σε πλήρη ισχύ λόγω των διαφορών στην ποιότητα των ελέγχων και των νομικών ρυθμίσεων.

Η παρούσα εργασία συνεισφέρει στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία με τους ακόλουθους τρόπους. Αρχικά, συνεισφέρει στην ολοένα αυξανόμενη βιβλιογραφία για τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Συνεισφέρει επίσης στη βιβλιογραφία για την υπεραξία και τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης που αναφέρονται σε αυτήν συγκρίνοντάς τα με το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο αλλά και αναφέροντας ότι ισχύει γι' αυτήν στην Ελληνική Φορολογία.

Η δομή της εργασίας έχει ως ακολούθως. Στο πρώτο κεφάλαιο παρατίθενται οι εισαγωγικές έννοιες, στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας, στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζεται το ζήτημα της υπεραξίας σύμφωνα με το ΕΓΛΣ και την ελληνική πραγματικότητα και στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το ζήτημα της υπεραξίας βάσει των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Τέλος, καταγράφονται τα συμπεράσματα.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που καλείται να απαντήσει η παρούσα διπλωματική εργασία είναι τα παρακάτω:

- Πως αντιμετωπίζεται η υπεραξία στο πλαίσιο της ελληνικής πραγματικότητας αναφορικά με τη λογιστική, νομική και φορολογική της αντιμετώπιση;
- Πως αντιμετωπίζεται η υπεραξία από τα ΔΠΧΠ και τα US GAAP;
- Υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα εφαρμοζόμενα λογιστικά πρότυπα και κανόνες;
- Ποιο είναι το μέλλον του λογιστικού χειρισμού της υπεραξίας;

1.2 Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΛΠ – IFRS)

Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης είναι ένα σύνολο λογιστικών προτύπων που αναπτύχθηκε από έναν ανεξάρτητο, μη κερδοσκοπικό οργανισμό που ονομάζεται International Accounting Standards Board (IASB).

Ο σκοπός των ΔΛΠ είναι να παρέχουν ένα παγκόσμιο λογιστικό πλαίσιο σχετικά με το πώς οι εισηγμένες επιχειρήσεις θα προετοιμάζουν και θα παρουσιάζουν στο κοινό τις χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις. Τα ΔΛΠ παρέχουν μία γενική καθοδήγηση σχετικά με την προετοιμασία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και δεν θέτουν κανόνες για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του κάθε κλάδου (Churyk, 2005).

Η υιοθέτηση διεθνών προτύπων είναι πολύ σημαντική για τις μεγάλες εταιρείες που έχουν θυγατρικές σε διάφορες χώρες. Η υιοθέτηση παγκόσμια κοινών

προτύπων θα απλοποιήσει τις λογιστικές διαδικασίες δίνοντας τη δυνατότητα σε μία επιχείρηση να χρησιμοποιήσει μία κοινή γλώσσα αναφοράς. Παράλληλα, οι επενδυτές και οι ελεγκτές θα μπορούν να έχουν μία συνεκτική εικόνα της οικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης.

Πάνω από 100 χώρες χρησιμοποιούν τα ΔΛΠ για τις εισηγμένες επιχειρήσεις και ακόμα περισσότερες χώρες αναμένεται να μεταβούν στα ΔΛΠ μέχρι το 2015. Οι υποστηρικτές των ΔΛΠ ως διεθνές πρότυπο υποστηρίζουν ότι το κόστος εφαρμογής των ΔΛΠ θα μπορούσε να αντισταθμιστεί από τις δυνατότητες για τη βελτίωση της συμμόρφωσης και έτσι οι αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας να είναι καλύτερες (Seetharman et al., 2005).

Αναφορικά με την υπεραξία, οι διαδικασίες των ΔΛΠ προβλέπουν ότι η υπεραξία θα υπόκειται σε μέτρηση συνεχώς, στο κόστος, και σε ετήσιους ελέγχους για απομείωση, σύμφωνα με το ΔΛΠ 36. Πρόκειται για μια σημαντική απόκλιση από τις διατάξεις του ΔΛΠ 22, τα οποία αντιμετώπιζαν την υπεραξία ως ένα χαμένο περιουσιακό στοιχείο, που χρειάζονταν απόσβεση.

Η αρνητική υπεραξία προκύπτει όταν το κόστος της εξαγοράς είναι μικρότερο από την εύλογη αξία των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων, των υποχρεώσεων και των ενδεχόμενων υποχρεώσεων της εταιρείας. Αν και η εμφάνισή της είναι σπάνια, μπορεί να προκύψει σε περίπτωση απόκτησης ζημιογόνων μονάδων ή αν η πώληση δίνει την ευκαιρία στην εταιρεία να αποκτήσει κάτι σε τιμή ευκαιρίας. Η αρνητική υπεραξία, σύμφωνα με το ΔΛΠ 3, πρέπει να εμφανιστεί άμεσα στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης για την συγκεκριμένη περίοδο. Η απαίτηση αυτή διαφέρει επίσης σημαντικά από τις προηγούμενες λογιστικές πρακτικές που επέτρεπαν την κατανομή της αρνητικής υπεραξίας σε μια σειρά από περιουσιακά στοιχεία, ή επέτρεπε να αποσβένονται στη διάρκεια μιας περιόδου (Duangploy et al., 2005).

Η υπεραξία, όπως προαναφέρθηκε, δεν αποσβένεται, με ισχύ από την 31η Μαρτίου 2004, σύμφωνα με τις διαδικασίες των ΔΛΠ και τώρα θεωρείται ότι είναι ένα περιουσιακό στοιχείο με απεριόριστη διάρκεια ζωής. Ωστόσο, απαιτείται η εφαρμογή ενός αυστηρού ελέγχου απομείωσης της αξίας, είτε σε ετήσια βάση, ή όταν παραστεί ανάγκη, σε βραχύτερο χρονικό διάστημα, για να εκτιμηθεί η διάβρωση στην αξία. Σε περίπτωση απομείωσης, η κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης χρεώνεται με το ποσό απομείωσης για να διασφαλιστεί η άμεση ανάδειξη των εξαγορών που δεν

έγιναν με καλούς όρους. Η λογιστική αντιμετώπιση της υπεραξίας, όπως προβλέπεται από το ΔΛΠ 3, δεν είναι ενός περιουσιακού στοιχείου που χάνει αξία αλλά ενός με απεριόριστη διάρκεια ζωής και με μια τιμή που συνδέεται με την απόδοση της μονάδας.

1.3 US GAAP

Τα Generally Accepted [Accounting Principles](#) (US GAAP) αναφέρονται στους λογιστικούς κανόνες που χρησιμοποιούνται στις ΗΠΑ για την οργάνωση, την παρουσίαση και την αναφορά των οικονομικών καταστάσεων για μια ποικιλία των φορέων που συμπεριλαμβάνουν ατομικές και εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς και κυβερνήσεις (Bens, 2006). Ο όρος περιορίζεται στις ΗΠΑ και γι' αυτόν το λόγο η συντομογραφία του είναι US GAAP. Θεωρητικά μιλώντας, ο όρος «GAAP» καλύπτει όλο τον λογιστικό τομέα και όχι μόνο τις ΗΠΑ.

Οι βασικοί στόχοι των US GAAP

Ως βασικό μέρος των US GAAP, η χρηματοοικονομική αναφορά θα πρέπει να παρέχει πληροφόρηση ως ακολούθως (Lander & Reinstein, 2003):

Η παρεχόμενη πληροφόρηση θα πρέπει να είναι σε θέση να παρουσιαστεί στους πιστωτές και τους πιθανούς επενδυτές πέραν των άλλων χρηστών προκειμένου να λάβουν πειστικές αποφάσεις σχετικά με τις επενδύσεις, πιστωτικές και παρόμοιες οικονομικές δραστηριότητες.

Η παρεχόμενη πληροφόρηση θα πρέπει να παρέχει στους πιστωτές και στους πιθανούς επενδυτές τη δυνατότητα εκτίμησης των λογαριασμών και την πιθανή αβεβαιότητα των αναμενόμενων εισπράξεων.

Η πληροφόρηση θα πρέπει να σχετίζεται με τους οικονομικούς πόρους, τις απαιτήσεις για τους πόρους αυτούς καθώς και για τις τυχόν αλλαγές τους.

Η παρεχόμενη πληροφόρηση θα πρέπει να βοηθά στη λήψη μακροχρόνιων οικονομικών αποφάσεων.

Η πληροφορία θα πρέπει να βοηθά την ενδυνάμωση της επιχειρηματικής απόδοσης.

Η πληροφορία θα πρέπει διατηρείται σε αρχεία.

Βασικές παραδοχές των US GAAP

Τα US GAAP διαθέτουν τέσσερις βασικές παραδοχές για την επίτευξη των στόχων τους. Αυτές είναι οι ακόλουθες (Schultze, 2005):

Λογιστική οντότητα

Η λογιστική οντότητα προϋποθέτει ότι η επιχείρηση είναι μία οντότητα ξεχωριστή από τους ιδιοκτήτες της και δεν συνδέεται με άλλες επιχειρήσεις. Τονίζεται ιδιαίτερα ότι τα έσοδα και τα έξοδα θα πρέπει να τηρούνται σε ξεχωριστή κατάσταση από τα προσωπικά έξοδα.

Going Concern

Αυτή η παραδοχή προϋποθέτει ότι η επιχείρηση θα βρίσκεται σε λειτουργία επ'άοριστω. Επίσης, πιστοποιεί τις μεθόδους αποσβέσεων και κεφαλαιοποίησης περιουσιακών στοιχείων.

Αρχή της Νομισματικής Αρχής

Η παραδοχή αυτή προϋποθέτει την ύπαρξη ενός ακλόνητου νομίσματος προκειμένου να υπάρξει συνέχεια η ίδια μονάδα καταγραφής.

Αρχή της τρίτης Περιόδου

Η παραδοχή αυτή δηλώνει ότι οι οικονομικές δραστηριότητες της επιχείρησης μπορούν να διαιρεθούν σε προσομοιωμένες χρονικές περιόδους. Όταν ετοιμάζονται οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις με τη χρήση των GAAP, ένας μεγάλος αριθμός Αμερικανικών και άλλων επιχειρήσεων ακολουθούν τους ίδιους κανόνες σχετικά με

το πώς πρέπει να αναφέρουν τις επιχειρηματικές συναλλαγές βασιζόμενες στους κανόνες των GAAP.

Σύμφωνα με το αμερικάνικο πρότυπο, η υπεραξία είναι ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο και αντιπροσωπεύει τη διαφορά μεταξύ του κόστους εξαγοράς και της εύλογης αξίας των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων και ενδεχόμενων υποχρεώσεων. Μια πρόσφατη ανάλυση της PricewaterhouseCoopers (PWC) εκτιμά ότι τα άυλα περιουσιακά στοιχεία αντιπροσωπεύουν περίπου το 75% του τιμήματος των εξαγοραζόμενων εταιρειών κατά τα τελευταία χρόνια (Carlin et al., 2010). Οι ιστορίες του λογιστικού χειρισμού της υπεραξίας στις ΗΠΑ και στο Ηνωμένο Βασίλειο έχουν ακολουθήσει παρόμοια προσέγγιση, ακόμη και αν η ανάπτυξή τους δεν συνέβηκε την ίδια στιγμή. Στο παρελθόν, δηλαδή, πριν από το 2001, οι εταιρείες στις ΗΠΑ μπορούσαν να δομήσουν συναλλαγές απόκτησης χρησιμοποιώντας την επιλογή «συνάθροισης συμφερόντων» (pooling of interests) ή τη λογιστική μέθοδο αγοράς. Η μέθοδος «συνένωση συμφερόντων» για τις εξαγορές και συγχωνεύσεις επιτρέπει στις εταιρείες να απέχουν από τη διάκριση του αγοραστή και του πωλητή, και δεν συνεπάγονταν την καταγραφή της τιμής της αγοράς (Carlin et al., 2010).

Η υπεραξία αποτιμάται από την εταιρεία και υπό αυτές τις συνθήκες, θα μπορούσε να αποσβεστεί σε ισόποσες δόσεις πάνω από σαράντα χρόνια. Αλλαγές σημειώθηκαν στη διαδικασία της λογιστικής των ΗΠΑ με την έκδοση δύο νέων λογιστικών προτύπων, των 141 και 142. Η μέθοδος «συνένωση συμφερόντων» εξαλείφθηκε από τις 30 Ιουνίου 2001 και έγινε υποχρεωτικό για όλες τις επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν τη λογιστική μέθοδο αγοράς για όλες τις λογιστικές τους συναλλαγές. Τα αιτήματα από τη βιομηχανία οδήγησαν επίσης στην διάλυση της πρακτικής απόσβεσης των περιουσιακών στοιχείων πάνω από σαράντα χρόνια, κυρίως λόγω του προτύπου 142. Ενώ η υπεραξία έτσι έγινε, με συγκεκριμένους τρόπους, ένα μόνιμο περιουσιακό στοιχείο, το οποίο δεν θα μειωθεί σε αξία με την πάροδο των χρόνων, κατέστη σημαντικό για τις εταιρείες να το ελέγξουν την απομείωσή της κάθε χρόνο για να διασφαλιστεί ότι η αξία της επιχείρησης, (όπως φαίνεται στον ισολογισμό), αντικατοπτρίζει όντως την πραγματική αξία του στοιχείου.

Σύμφωνα με το λογιστικό πρότυπο 142 (Schultze, 2005), κατέστη αναγκαίο να επανεξετασθεί η υπεραξία για απομείωση, είτε σε επίπεδο λειτουργίας, δηλαδή σε

ένα τμήμα της επιχείρησης, ή σε ένα χαμηλότερο οργανωτικό επίπεδο. Η απομείωση πρέπει να είναι μια ετήσια λογιστική άσκηση, και μπορεί να συμβεί ακόμη και σε συντομότερα χρονικά διαστήματα, αν τα γεγονότα δείχνουν ότι η ανάκτηση της λογιστικής αξίας χρειάζεται επαναξιολόγηση.

Η διαδικασία για την εκτίμηση της απομείωσης σύμφωνα με το IFS 142 αποτελείται από δύο στάδια. Το πρώτο στάδιο περιλαμβάνει τη σύγκριση της υπολογιζόμενης εύλογης αξίας του τμήματος της επιχείρησης με τη λογιστική αξία της σχετικής μονάδας, συμπεριλαμβανομένης της υπεραξίας. Σε περίπτωση που η λογιστική αξία της μονάδας υπερβαίνει την εύλογη αξία της, δεν απαιτείται να γίνει περαιτέρω άσκηση και η αποτίμηση της υπεραξίας παραμένει αμετάβλητη. Αν, όμως, η εύλογη αξία της μονάδας αναφοράς είναι μικρότερη από τη λογιστική αξία της, η διαδικασία απομείωσης της υπεραξίας απαιτεί την εφαρμογή ενός δεύτερου σταδίου (Schultze, 2005). Ο υπολογισμός της απομείωσης της υπεραξίας, σύμφωνα με τα US GAAP, γίνεται μέσω του προσδιορισμού της υπέρβασης της λογιστικής αξίας της υπεραξίας πάνω από την εύλογη αξία. Ο υπολογισμός για αυτό είναι απλός και αποτελείται από τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας της υπεραξίας κατανέμοντας την εύλογη αξία στα διάφορα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού της μονάδας και η ίδια διαδικασία για τον υπολογισμό της υπεραξίας χρησιμοποιείται και για συνδυασμό επιχειρήσεων.

Η υπολογισμένη διάβρωση στην υπεραξία πρέπει να αποτυπώνεται στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης ως χρέωση απομείωσης στον υπολογισμό του εισοδήματος. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να προκύψει αρνητική υπεραξία λόγω της καθήλωσης σε μία τιμή μικρότερη από εκείνη που δικαιολογείται από την αποτίμηση των ενσώματων περιουσιακών στοιχείων. Οι Αμερικανικές λογιστικές διαδικασίες καθορίζουν κατηγορηματικά την αντιμετώπιση της αρνητικής υπεραξίας. Η υπέρβαση της εύλογης αξίας πάνω από την τιμή αγοράς, απαιτεί την κατανομή της, κατ' αναλογία, σε όλα τα περιουσιακά στοιχεία, εκτός από τα κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία, τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, τα περιουσιακά στοιχεία που έχουν επιλεγεί για την πώληση, τις προπληρωμένες επενδύσεις για σύνταξη, και τους αναβαλλόμενους φόρους. Οποιαδήποτε αρνητική υπεραξία που απομένει μετά την άσκηση αυτή βρίσκει αναγνώριση στις οικονομικές καταστάσεις ως έκτακτο κέρδος (Sevin et al., 2007).

1.4 Ιστορική Αναδρομή

Πριν το 2001, η υπεραξία σε παγκόσμια κλίμακα αντιμετωπιζόταν ως κάτι άυλο, η απόσβεση του οποίου θα πρέπει να γίνεται με βάση κάποιο σταθερό συντελεστή και αυτό γιατί αντιμετωπιζόταν ως π.χ. ένα μεταφορικό μέσο (πάγιο στοιχείο) του οποίου η αξία με την πάροδο του χρόνου μειώνεται μέχρι που εξαφανίζεται. Το 2001 με την υιοθέτηση του προτύπου SFAS 142 στην Αμερική και το 2005 στην Ελλάδα και στην Ευρώπη άρχισε η εφαρμογή του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 36. Αυτό συνέβηκε γιατί έγινε αντιληπτό ότι η πτώση που πιθανόν να παρατηρηθεί στην αξία της υπεραξίας μπορεί να μη γίνεται με συστηματικό τρόπο και κατά συνέπεια ούτε η απόσβεσή της είναι σταθερή (Wang, 2011). Δεν είναι όμως βέβαιο ότι η υπεραξία υπόκειται σε μείωση, αντίθετα, όπως έχει αποδειχτεί σε αρκετές περιπτώσεις μπορεί να σημειώνει άνοδο άρα δεν θα έπρεπε να υπόκειται σε απόσβεση.

Έγινε επίσης αντιληπτό, ότι με το να υπόκειται η υπεραξία σε απόσβεση, δίνονταν η ευκαιρία στις επιχειρήσεις να μεταβάλλουν τα οικονομικά αποτελέσματα αφού ως γνωστόν οι αποσβέσεις επηρεάζουν τα καθαρά κέρδη της επιχείρησης. Για να αποφευχθεί το γεγονός αυτό και ειδικότερα μετά την εφαρμογή του SFAS 142 και του Λογιστικού Προτύπου 36, ανακοινώθηκε το Πρότυπο ΔΠΧΑ 3 προκειμένου να αποφευχθεί η πιθανότητα χειραγώγησης των κερδών.

Η λογική πίσω από τα πρότυπα αυτά είναι ότι η υπεραξία δεν θα πρέπει να αποσβένεται αλλά αντίθετα θα πρέπει να υπάρχει ένας ετήσιος έλεγχος απομείωσή της. Προκειμένου αυτός να είναι επιτυχής θα πρέπει η συνολική αξία της υπεραξίας να κατανέμεται στις αντίστοιχες μονάδες παραγωγής ταμειακών ροών. Εάν διαπιστωθεί ότι η εύλογη αξία είναι μικρότερη από τη λογιστική αξία της μονάδας τότε θα πρέπει να γίνεται απομείωση της υπεραξίας σύμφωνα με το ποσό της προαναφερθείσας διαφοράς.

Το Αμερικανικό Πρότυπο SFAS 142 προβλέπει ότι μπορεί να γίνει και δεύτερος έλεγχος όπου σύμφωνα με αυτόν γίνεται σύγκριση μεταξύ της εύλογης αξίας με τη λογιστική αξία της μονάδας παραγωγής ταμειακών ροών και το ποσοστό της απομείωσης θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων της τρέχουσας χρήσης (Schultze, 2005).

Αμέσως μετά την εφαρμογή του ΔΛΠ 36 έγιναν αρκετές έρευνες σχετικά με την αποτελεσματικότητά του (Churyk, 2005, Li & Shroff et al., 2004) και διαπιστώθηκε ότι όντως ήταν αποτελεσματικό. Διαπιστώθηκε επίσης ότι ο έλεγχος απομείωσης της υπεραξίας ήταν επίσης πιο αποτελεσματικός σε σχέση με τις μεθόδους που εφαρμόζονταν προηγούμενα (Wines et al., 2007). Επιπρόσθετα, ο προσδιορισμός της ωφέλιμης ζωής της υπεραξίας γίνεται πιο εύκολα και κατά συνέπεια οι οικονομικές καταστάσεις θα είναι κοντύτερα στην πραγματικότητα (Jifri & Citron, 2009).

Σε όλα αυτά υπήρχε και αντίλογος, ο οποίος επικεντρωνόταν κυρίως στο γεγονός ότι οι διαδικασίες που απαιτούνται σύμφωνα με τα πρότυπα μπορούν να δώσουν τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να χειραγωγήσουν τα κέρδη τους. Τι εννοούμε όμως λέγοντας χειραγωγήση των κερδών; Σύμφωνα με τους Sevin & Schroeder (2005) χειραγωγήση των κερδών υφίσταται όταν η διοίκηση προσπαθεί να επηρεάσει προς όφελός της τα βραχυπρόθεσμα καθαρά κέρδη. Οι λόγοι που μία επιχείρηση επιθυμεί κάτι τέτοιο είναι για να επηρεάσει την αγορά μετοχών, για να επιτύχει ευνοϊκότερες συνθήκες στο δανεισμό της, για να μπορέσουν τα στελέχη να επιτύχουν περισσότερες αποζημιώσεις και μόνους καθώς και να επιτύχει ευνοϊκότερη για την ίδια φορολόγηση.

Ο επιμερισμός της υπεραξίας στις μονάδες που δημιουργούν ταμειακές ροές δεν είναι εύκολος και εγείρονται ερωτήματα (Haydn & Hughes, 2006) σχετικά με το κόστος που μπορεί να συνεπάγεται για μία επιχείρηση η δημιουργία μίας τέτοιας διαδικασίας. Προκειμένου να αποφευχθεί αυτός ο σκόπελος, οι Carlin et al. (2010) προτείνουν οι μονάδες ταμειακών ροών να γίνεται σε μεγαλύτερο επίπεδο.

Ο υπολογισμός της εύλογης αξίας επίσης δεν αποτελεί μία εύκολη υπόθεση γιατί προκειμένου να υπολογισθεί μπορεί να ανατεθεί ο υπολογισμός της σε εξωτερικούς συνεργάτες ή να την αναλύσουν εσωτερικά με τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου. Τα ερωτήματα που εγείρονται έχουν να κάνουν με το κατά πόσο κάτι τέτοιο θα υπόκειται σε υποκειμενικό υπολογισμό ο οποίος θα εκτείνεται και στον υπολογισμό μελλοντικών κερδών και εσόδων. Το πρόβλημα αυτό είναι ιδιαίτερα σοβαρά όσον αφορά στις μονάδες παραγωγής των ταμειακών ροών οι οποίες είναι εσωτερικές και δεν διαπραγματεύονται στην αγορά άρα κατά συνέπεια ο υπολογισμός της υπεραξίας θα είναι υποκειμενικός και θα υπόκειται στην

αξιολόγηση της διοίκησης της επιχείρησης. Το πρόβλημα όμως αφορά πέραν των μονάδων και στην αποτίμηση των άλλων περιουσιακών στοιχείων.

Αρκετές έρευνες έχουν υποδείξει ότι το πρόβλημα δεν έγκειται μόνο στον έλεγχο απομείωσης της υπεραξίας και τις διαδικασίες που αυτός απαιτεί αλλά και στο εάν πραγματοποιείται απομείωση όταν πρέπει. Σύμφωνα με ερευνητές (Li & Sloan, 2009) οι επιχειρήσεις τείνουν να παρουσιάζουν ζημίες απομείωσης όταν οι ταμειακές ροές που οφείλονται στην υπεραξία μειώνονται.

Κάτι που επίσης επισημάνθηκε σε έρευνες (Ramanna & Watts, 2010) είναι ότι τα στελέχη των επιχειρήσεων δεν προέβαιναν σε απομείωση της υπεραξίας εάν κάτι τέτοιο συνεπάγονταν μείωση των μόνους τους.

Άλλοι ερευνητές (Chambers, 2010) οι οποίοι μελέτησαν εταιρείες που είτε δεν εμφάνιζαν υψηλά κέρδη είτε είχαν κάποιες ζημίες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι εταιρείες γενικά προτιμούν να εμφανίζουν κέρδη παρά ζημίες γι' αυτό τον λόγο προτιμούν να μην απομειώνουν την υπεραξία εάν κάτι τέτοιο θα έκανε την εταιρεία να εμφανίζει ζημίες ή να παρουσιάσει λιγότερα κέρδη.

Βλέπουμε λοιπόν ότι ο μη υπολογισμός της απομείωσης της υπεραξίας μπορεί να οφείλεται είτε σε θέματα εταιρικής εικόνας είτε σε θέματα που άπτονται των προσωπικών συμφερόντων των στελεχών. Όταν όμως δεν υπολογίζεται κατά ορθό τρόπο, τότε το κοινό και κατά συνέπεια και οι επενδυτές παραπληροφορούνται. Ο ρόλος λοιπόν των ορκωτών λογιστών αποκτά μία επιπρόσθετη βαρύτητα.

1.5 Μετασχηματισμοί Εταιριών

Πλείστοι όσοι ορισμοί έχουν δοθεί από διαφόρους συγγραφείς για την επιχείρηση. Επιχείρηση καλείται η ποριστική οικονομική μονάδα, που αποτελεί, μέσα στην κεφαλαιοκρατική αγορά και τους κινδύνους που απορρέουν από αυτήν, την αυτοτελή και υπεύθυνη οργάνωση παραγωγικών συντελεστών (φύσεως – εργασίας - κεφαλαίου) και διαχείριση συναλλαγών, με τις οποίες τελικά επιδιώκει την πραγματοποίηση του μέγιστου δυνατού κέρδους. Το κέρδος αυτό πρέπει να υπερβαίνει την αντίστοιχη αμοιβή για την αντιμισθία της διοικητικής ή εκτελεστικής

εργασίας. Γίνεται σχεδόν καθολικά αποδεκτό ότι τα κύρια χαρακτηριστικά της επιχειρήσεως είναι τα ακόλουθα:

- Η επιχείρηση είναι οικονομική μονάδα¹ που προϋποθέτει οπωσδήποτε μόνιμο και έλλογο συνδυασμό συντελεστών παραγωγής.
- Η επιχείρηση είναι οικονομικώς αυτοτελής (αυτοτέλεια λογαριασμών), διοικητικώς αυθύπαρκτος, νομικώς εν μέρει αυτόνομος και τέλος οικονομική μονάδα ποριστική (ιδιωφελής).
- Η επιχείρηση παράγει για άγνωστο καταναλωτικό κοινό και συνεπώς δρα «επ' αδήλω μέλλοντι».
- Η επιχείρηση γεννήθηκε και δρα μέσα σε ένα κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, που χαρακτηρίζεται από την αποτίμηση σε χρήμα και αυτών ακόμη των χρηματοοικονομικά αστάθμητων παραγόντων και γενικά την κερδοσκοπία.

Για την διεξαγωγή των εργασιών της, και την παραγωγή αποτελέσματος, κάθε επιχείρηση διαθέτει διάφορα οικονομικά αγαθά που έχουν χρηματική αξία και τα οποία καλούνται περιουσιακά στοιχεία. Στη οικονομική επιστήμη τα περιουσιακά στοιχεία συγκροτούν το λεγόμενο ενεργητικό της επιχειρήσεως (assets). Τα κεφάλαια που είναι απαραίτητα για την απόκτηση των περιουσιακών στοιχείων είτε εισφέρθηκαν στην επιχείρηση από τους φορείς της (μετόχους, εταίρους, επιχειρηματία), και καλούνται *ίδια κεφάλαια*, είτε οφείλονται σε τρίτους και είναι οι λεγόμενες *υποχρεώσεις προς τρίτους*.

Ο συνδυασμός των δύο παραπάνω ορισμών, κεφάλαια και οι υποχρεώσεις προς τρίτους, συνιστούν το παθητικό της επιχειρήσεως.

Είναι γενικά παραδεκτό ότι ως πραγματικό παθητικό θεωρούνται μόνο οι υποχρεώσεις προς τρίτους. Τα ίδια κεφάλαια συνιστούν την καλούμενη *καθαρή περιουσία* ή *καθαρή θέση* της επιχείρησης και είναι η διαφορά μεταξύ ενεργητικού και υποχρεώσεων προς τρίτους κατά το ακόλουθο σχήμα:

$$\text{ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ} - \text{ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΡΙΤΟΥΣ} = \text{ΚΑΘΑΡΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ}$$

¹ Οικονομική μονάδα καλείται ο συστηματικός συνδυασμός των συντελεστών της παραγωγής (φύσεως-εργασίας-κεφαλαίου), δια του οποίου αποσκοπείτε η κάλυψη των ανθρωπίνων αναγκών

Η επιχείρηση κατά την διάρκεια της ζωής και της δράσης της προσαρμοζόμενη στα νέα οικονομικά δεδομένα και στις νέες προκλήσεις και σε συνδυασμό με την ταχύτητα των οικονομικών συναλλαγών και την τεχνολογική εξέλιξη αναζητεί νέες μορφές λειτουργίας και ανάπτυξης μέσω της αλλαγής νομικού τύπου ή μέσω της συγχώνευσης με άλλες επιχειρήσεις με στόχο να ανταποκριθεί στα ζητήματα που προκύπτουν από την σύγχρονη τεχνικοοικονομική εξέλιξη.

Τα είδη των μετασχηματισμών είναι τα ακόλουθα (Grant Thornton, 2009):

1. Μετατροπή εταιριών

Μετατροπή ή μετασχηματισμός (με τη νομική έννοια) καλείται η μεταβολή της νομικής μορφής (του νομικού ενδύματος) μιας εταιρείας, σε άλλο τύπο χωρίς εκκαθάριση (και βέβαια, χωρίς διανομή της εταιρικής περιουσίας). Συνεπώς με τη μετατροπή δε δημιουργείται νέο νομικό πρόσωπο, άλλα παραμένει η ταυτότητα του νομικού προσώπου της παλιάς εταιρείας, (δηλαδή, απλά συνεχίζεται η παλιά εταιρεία με διαφορετική εταιρική μορφή), οι δε εκκρεμείς δίκες συνεχίζονται χωρίς να επέρχεται βίαιη διακοπή τους και χωρίς να απαιτείται καμία ειδικότερη διατύπωση για τη συνέχιση τους.

2. Συγχώνευση εταιριών

Η συγχώνευση των εταιριών αποτελεί την συμπαγέστερη μορφή συγκεντρώσεως των επιχειρήσεων. Με την συγχώνευση μία ή και περισσότερες εταιρίες εξαφανίζονται ως αυτοτελή νομικά πρόσωπα και η περιουσία τους μεταβιβάζεται είτε σε μία νεοϊδρυόμενη είτε σε μία υπάρχουσα εταιρία. Με την συγχώνευση των εταιριών επέρχεται η νομική ένωση αυτών, έτσι ώστε αντί να υπάρχουν δύο ή περισσότερα νομικά πρόσωπα, να υπάρχει εφεξής μόνο ένα, στο οποίο ενώνονται τα περιουσιακά στοιχεία των εξαφανιζόμενων νομικών προσώπων.

Το παραπάνω αποτέλεσμα θα μπορούσε να επέλθει και στην περίπτωση που οι υπάρχουσες εταιρίες «διαλυθούν», η περιουσία τους «εκκαθαριστεί» και διανεμηθεί στους μετόχους και οι οποίοι στη συνέχεια την εισφέρουν στη νέα εταιρία ή σε μια υπάρχουσα εταιρία, η οποία αυξάνει τα κεφάλαια της ακολουθώντας τη νόμιμη διαδικασία.

Η διάλυση και εκκαθάριση των εταιριών όμως, απαιτεί χρόνο και έξοδα λόγω της φορολογίας που συνοδεύει τη διανομή στους μετόχους της περιουσίας της διαλυόμενης εταιρίας και την εκ νέου εισφορά αυτής στην απορροφούσα ή την νέα εταιρία, κυρίως όταν μεταξύ των περιουσιακών στοιχείων των εταιριών περιλαμβάνονται και ακίνητα, τα οποία θα πρέπει να πωληθούν και μεταγενέστερα να αγοραστούν εκ νέου. Έτσι, οι συναλλαγές αξιώσαν όπως, με μια πράξη, η περιουσία μιας ή περισσότερων εταιριών μεταβιβάζεται σαν ένα σύνολο σε μια νεοϊδρυόμενη εταιρία ή απορροφάται από μια υπάρχουσα εταιρία και μάλιστα χωρίς φορολογικές ή άλλες επιβαρύνσεις.

Την παραπάνω αξίωση των συναλλαγών ευνόησε ο νομοθέτης πολλών χωρών και δίνει τη δυνατότητα στις εταιρίες, με μια ενιαία πράξη, να επιταχύνουν την ένωση των περιουσιών τους, χωρίς να απαιτείται διάλυση και εκκαθάριση αυτών και επιπλέον χωρίς να υποβάλλονται σε φόρους και τέλη που συνεπάγεται η εκκαθάριση και διανομή του προϊόντος εκκαθάρισεως στους μετόχους και η επανεισφορά αυτού στη νέα ή απορροφούσα εταιρία.

Με βάση το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, η συγχώνευση ανωνύμων εταιριών είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί με έναν από τους εξής τρόπους:

- **Τη συγχώνευση μέσω απορρόφησης** μιας ή περισσότερων ανωνύμων εταιριών από άλλη ανώνυμη εταιρία, η οποία απορρόφηση διέπεται από τα άρθρα 68-77 του Ν.2190/1920. Στην συγκεκριμένη περίπτωση οι απορροφούμενες εταιρίες διαλύονται, χωρίς να ακολουθεί εκκαθάριση αυτών, παύουν να υπάρχουν ως νομικά πρόσωπα, και το σύνολο της περιουσίας τους μεταβιβάζεται σε άλλη υφιστάμενη εταιρία, την απορροφούσα, ενώ στους μετόχους των απορροφούμενων εταιριών δίνονται μετοχές της απορροφούσας και ενδεχομένως ένα ορισμένο χρηματικό ποσό.
- **Τη συγχώνευση με τη λύση δύο ή περισσότερων ανωνύμων εταιριών και τη σύσταση νέας ανώνυμης εταιρίας**, που διέπεται από το άρθρο 80 του Ν.2190/1920. Σε αυτήν την πράξη δύο ή περισσότερες ανώνυμες εταιρίες, λύνονται χωρίς εκκαθάριση, μεταβιβάζουν στην ανώνυμη εταιρία, την οποία συνιστούν, το σύνολο της περιουσίας τους έναντι απόδοσης στους μετόχους της, μετοχών εκδιδόμενων από την νέα εταιρία και ενδεχομένως και ενός χρηματικού ποσού προς συμψηφισμό των μετοχών που δικαιούνται. Το ποσό αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10% της ονομαστικής αξίας των μετοχών, που αποδίδονται

στους μετόχους των λυόμενων εταιριών, και αθροιστικά με την αξία των μετοχών αυτών την αξία της καθαρής θέσης της εισφερόμενης περιουσίας αυτών των εταιριών.

- **Την εξαγορά μιας ή περισσότερων ανωνύμων εταιριών από άλλη ανώνυμη εταιρία, που εξομοιώνεται με απορρόφηση και διέπεται από το άρθρο 79 του Ν.2190/1920.** Πράγματι η διάταξη του άρθρου 79 ορίζει ότι για να συντρέχει περίπτωση εξαγοράς πρέπει ολόκληρη η περιουσία μιας ή περισσότερων ανωνύμων εταιριών (εξαγοραζόμενων) να μεταβιβαστεί σε άλλη ανώνυμη εταιρία (εξαγοράζουσα). Δεν νοείται ως εξαγορά, η αγορά από άλλη ανώνυμη εταιρία των περιουσιακών στοιχείων άλλης εταιρίας που εισπράττει το αντίτιμο αυτών και η οποία δεν λύεται αλλά συνεχίζει τη λειτουργία της. Απαιτείται μεταβίβαση του συνόλου της περιουσίας (ενεργητικό και παθητικό) της εξαγοραζόμενης εταιρίας. Το νομικό πρόσωπο της εξαγοραζόμενης εταιρίας παύει να υπάρχει και εξαφανίζεται χωρίς όμως να προηγηθεί εκκαθάριση αυτής, αλλά στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της την διαδέχεται η εξαγοράζουσα εταιρία. Οι μέτοχοι των εξαγοραζόμενων εταιριών δεν καθίστανται μέτοχοι της εξαγοράζουσας εταιρίας, αλλά λαμβάνουν την αξία των μετοχών τους και έτσι λύεται η σχέση τους.

Και στις τρεις αυτές μορφές συγχώνευσης ανωνύμων εταιριών παρατηρείται το φαινόμενο της λήξεως της υπάρξεως του νομικού προσώπου μιας ή περισσότερων ανωνύμων εταιριών, χωρίς προηγούμενη διαδικασία εκκαθάρισεως αυτών, και της μεταβιβάσεως της περιουσίας (περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις) των εξαφανιζόμενων ανωνύμων εταιριών σε άλλη ανώνυμη εταιρία, που υπάρχει ή που πρώτο συνίσταται (καθολική διαδοχή).

Ο Ν.2190/1920, ρυθμίζει την κατά καθολική διαδοχή (κυριολεκτική) συγχώνευση, αλλά μόνο μεταξύ της Α.Ε. και συνεπώς δεν μπορεί να συγχωνευθεί π.χ. Α.Ε. με Ε.Π.Ε. εκτός αν η δεύτερη μετατραπεί προηγουμένως σε Α.Ε. ή αν προηγηθεί λύση και εκκαθάριση της Ε.Π.Ε. και στη συνέχεια να μεταβιβαστεί η εταιρική περιουσία στην Α.Ε.

Η χωρίς καθολική διαδοχή συγχώνευση (καταχρηστική), δηλαδή η εκκαθάριση των συγχωνευμένων εταιριών, σύμφωνα με το δίκαιο που διέπει καθεμία, και η εισφορά της περιουσίας τους σε άλλη εταιρία που ιδρύεται ή αυξάνει το κεφάλαιο της, είναι δυνατή ανεξάρτητα από τη νομική μορφή των εταιριών που συγχωνεύονται ή προέρχονται από τη συγχώνευση.

Δεν είναι δυνατή η κυριολεκτική συγχώνευση με αλλοδαπή εταιρία. Τα περιουσιακά στοιχεία της αλλοδαπής εταιρίας είναι δυνατό να εισαχθούν και να εισέρθουν στην ημεδαπή εταιρία που ιδρύεται ή αυξάνει το κεφάλαιο της ή να αγοραστούν από αυτήν, αλλά κατά ειδική διαδοχή.

Λογιστικά ο νόμος αυτός στις παραγράφους 2 και 3 ορίζει ότι οι διαφορές που προκύπτουν θα πρέπει να καταχωρούνται απευθείας στα περιουσιακά στοιχεία του ενοποιημένου ισολογισμού και τα οποία εμφανίζουν τρέχουσα αξία με μεγαλύτερη ή μικρότερη εσωτερική λογιστική αξία. Ο λογαριασμός «Διαφορές Ενοποίησης» εμφανίζει τις θετικές και αρνητικές διαφορές που εμφανίζονται στον ενοποιημένο ισολογισμό. Η χρέωση και πίστωση του λογαριασμού αυτού θα γίνεται ως αντιστοίχως: θα χρεώνεται όταν υπάρχουν θετικές διαφορές και θα πιστώνεται όταν υπάρχουν αρνητικές διαφορές. Σε περίπτωση που το υπόλοιπο είναι χρεωστικό, τότε αυτό θα εμφανίζεται στις «Λοιπές Ασώματες Ακινήτοποιήσεις» του ενοποιημένου ισολογισμού. Η απόσβεσή του σε αυτή την περίπτωση θα γίνεται είτε μία φορά είτε σε περισσότερες της μία χρήσεις τμηματικά, οι χρήσεις όμως αυτές δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν τα πέντε χρόνια. Η επιχείρηση θα μπορεί να αφαιρέσει το ποσό των διαφορών ενοποίησης κατευθείαν από τα αποθεματικά. Ο νόμος όμως παρουσιάζει δύο λογαριασμούς, την «Φήμη και Πελατεία» για τον ετήσιο ισολογισμό αλλά και τις «Διαφορές ενοποίησης» για τους ενοποιημένους ισολογισμούς με αποτέλεσμα να δημιουργείται μία αντίφαση.

Ο λογιστικός χειρισμός αφορά και στα δικαιώματα της μειοψηφίας. Εάν για παράδειγμα, η επιχείρηση αποφασίσει να εμφανίσει δικαιώματα μειοψηφίας για την υπεραξία τότε αυτή θα εμφανιστεί στο λογαριασμό «Λοιπές Ασώματες Ακινήτοποιήσεις» στο 100% της αξίας. Στην περίπτωση όμως που δεν εμφανίσει δικαιώματα μειοψηφίας για την υπεραξία τότε αυτή θα εμφανιστεί στο ποσοστό της αξίας της που αντιστοιχεί στη συμμετοχή.

Στην περίπτωση, τώρα που το υπόλοιπο του λογαριασμού είναι πιστωτικό, τότε αυτό εμφανίζεται στα «Ίδια Κεφάλαια» του ενοποιημένου ισολογισμού. Μπορεί όμως και να μεταφερθεί στα ενοποιημένα αποτελέσματα χρήσης μόνο στην περίπτωση που το υπόλοιπο αντιστοιχεί σε πρόβλεψη δυσμενούς εξέλιξης των μελλοντικών αποτελεσμάτων της επιχείρησης κατά την ημερομηνία απόκτησης καθώς και στην περίπτωση που αντιστοιχεί πραγματοποιημένο κέρδος.

Το άρθρο 103 παρ. 4 του Ν. 2190/20 ορίζει επίσης το τι θα πρέπει να ακολουθηθεί στις γνωστοποιήσεις που πρέπει να κάνει η επιχείρηση. Πιο συγκεκριμένα ορίζει ότι η αρχική διαφορά ενοποίησης είτε είναι χρεωστική είτε είναι πιστωτική καθώς και οι αποσβέσεις της και τα ποσά όπως αυτά διαμορφώθηκαν κατά τη λήξης της προηγούμενης χρήσης, θα πρέπει να γνωστοποιούνται. Παράλληλα, η γνωστοποίηση αφορά και στις μεταβολές στα ποσά που γίνονται στη χρήση που λήγει και στα σύνολά τους όπως αυτά διαμορφώνονται στο τέλος της λήγουσας χρήσης.

3. Διάσπαση εταιριών

Η έννοια της διασπάσεως ανώνυμης εταιρίας ορίζεται από το άρθρο 81 του Ν.2190/1920 ως της πράξεως με την οποία μια ανώνυμη εταιρία (διασπώμενη) λύεται και, χωρίς να ακολουθήσει εκκαθάριση και διανομή της περιουσίας της, μεταβιβάζει σε άλλες υφιστάμενες ή νεοϊδρυόμενες ανώνυμες εταιρίες (επωφελούμενες) το σύνολο της περιουσίας της έναντι απόδοσης στους μετόχους της, μετοχών που εκδίδονται από τις επωφελούμενες εταιρίες και ενδεχομένως, καταβολής ενός χρηματικού ποσού σε μετρητά προς συμψηφισμό μετοχών των οποίων δικαιούνται, με αποτέλεσμα να εξαφανιστεί το νομικό πρόσωπο της διασπώμενης εταιρίας.

Τα κίνητρα που ωθούν τις επιχειρήσεις σε μετασχηματισμό είτε με συγχώνευση είτε με εξαγορά είναι τα ακόλουθα:

- *Το κίνητρο της ορθολογικής οργανώσεως και επεκτάσεως των επιχειρήσεων:* οι συγχωνευόμενες επιχειρήσεις πιθανώς να προσδοκούν την επέκταση των δραστηριοτήτων τους με την είσοδο σε νέες εγχώριες ή διεθνείς αγορές. Είναι ακόμη δυνατό οι συγχωνευόμενες εταιρίες να επιδιώκουν την διαφοροποίηση τους, δηλαδή την επέκταση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους σε κερδοφόρες κατηγορίες προϊόντων ή την καθετοποίηση τους. Εξάλλου η απορρόφηση μιας επιχειρήσεως από μια ευδοκιμώς λειτουργούσα επιχείρηση παρέχει στην αναρροφούμενη επιτυχές management, έμπειρο και εξειδικευμένο προσωπικό, τακτικούς προμηθευτές, σύγχρονες εγκαταστάσεις παραγωγής και κανάλια διανομής των προϊόντων της. Σημειώνεται ότι πολλές συγχωνεύσεις εταιριών πραγματοποιούνται προκειμένου οι συγχωνευόμενες εταιρίες να καρπωθούν φορολογικά οφέλη όπως π.χ. τον υπολογισμό των αποσβέσεων πάνω

στην τρέχουσα αξία των παγίων στοιχείων, την εισαγωγή της απορροφούσας ή απορροφούμενης στο χρηματιστήριο.

Παρά τα παραπάνω προφανή πλεονεκτήματα, η συγχώνευση είναι δυνατό να αποδειχθεί ότι δεν είναι ο προσφορότερος δρόμος προς επέκταση των επιχειρήσεων. Η γρήγορη εξάπλωση των επιχειρήσεων μπορεί να οδηγήσει σε ανεπαρκές management αυτών, το οποίο να αποτύχει στην διατήρηση μιας ικανοποιητικής χρηματοοικονομικής θέσεως των συνασπιζόμενων επιχειρήσεων.

- *Το αμυντικό κίνητρο:* η εξαγοράζουσα επιχείρηση επιδιώκει να ισχυροποιήσει τη θέση της στην αγορά, ώστε να ενθαρρύνει μια πιθανή εξαγορά αυτής από κάποια άλλη ανταγωνίστρια επιχείρηση.
- *Το επιθετικό κίνητρο:* η επιχείρηση προβαίνει σε εξαγορά μιας άλλης επιχειρήσεως πριν αυτή καταστεί ανταγωνίστρια της και έτσι αποφεύγει την ισχυροποίηση της ανταγωνίστριας στην αγορά.
- *Το κερδοσκοπικό κίνητρο:* μια επιχείρηση εξαγοράζει μια άλλη, με σκοπό να ανεβάσει την αξία της, προκειμένου, μετά την παρέλευση μιας χρονικής περιόδου, να την πωλήσει σε τρίτους.

1.6 Η Έννοια, τα Χαρακτηριστικά και τα Είδη της Υπεραξίας της επιχείρησης

Η επιχείρηση αποτελεί ένα οργανωμένο σύνολο από πολυάριθμα περιουσιακά στοιχεία, των οποίων η συντονισμένη δραστηριότητα πρέπει να εξασφαλίζει την παραγωγικότητα της εκμεταλλεύσεως τους και την αποδοτικότητα των κεφαλαίων που διατέθηκαν για την απόκτηση και την εκμετάλλευση αυτών. Το οργανωμένο αυτό σύνολο περιουσιακών στοιχείων αποτελεί μια δρώσα οικονομική οντότητα με συνεχιζόμενη δραστηριότητα (going concern) που αποκτά μια ιδιαίτερη αξία, η οποία, κατά κανόνα, **απομακρύνεται από το άθροισμα της αξίας των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων που την απαρτίζουν** και η οποία εξαρτάται βασικά από την ικανότητα της οντότητας να παράγει αγαθά ή να προσφέρει υπηρεσίες, δηλαδή, σε τελικά ανάλυση από την ικανότητα της να παράγει εισόδημα.

Η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων επιτρέπει την πώληση ολόκληρης ή μέρους μιας επιχείρησης. Σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις καταβάλλεται τίμημα μεγαλύτερο της πραγματικής αξίας της επιχείρησης. Η διαφορά αυτή που προκύπτει έχει καθιερωθεί να λέγεται «**υπεραξία**», «υπερπρόσοδος», «υπερκέρδος», «φήμη και πελατεία» ή στις καθημερινές συναλλαγές ως «αέρας» και «**goodwill**» ή «fonds de commerce» σε διεθνές επίπεδο. Συμπερασματικά, το κέρδος που πραγματοποιεί η επιχείρηση επιπλέον της κανονικής αποδόσεως των κεφαλαίων που είναι επενδυμένα σε αυτήν, θεωρείται ως υπεραξία. Το επιπλέον αυτό κέρδος είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων, όπως η υπεροχή στο management, στην ποιότητα των προϊόντων, στην εγκατάσταση της επιχειρήσεως, στις καλές σχέσεις με τους πελάτες, τους προμηθευτές, τους δανειστές, στο επιτυχημένο marketing, στην παραγωγή “know-how”, στον αδύναμο ή αποτελεσματικό ανταγωνισμό κ.τ.λ. (Πρωτοψάλτης, 2005)

Οι επιχειρήσεις ξοδεύουν συνήθως σημαντικά ποσά με σκοπό τη δημιουργία υπεραξίας ή με την προσδοκία ότι θα δημιουργήσουν κάποιο πλεονέκτημα που δεν έχουν οι αντίπαλες επιχειρήσεις στην αγορά. Εξαιτίας του γεγονότος ότι έχει εξακριβωθεί η αδυναμία να διαπιστωθεί η άμεση σχέση μεταξύ αυτών των δαπανών και του δημιουργούμενου goodwill, οι δαπάνες αυτές θεωρούνται ως έξοδα της τρέχουσας περιόδου και βαρύνουν τα αποτελέσματα της χρήσεως στην οποία πραγματοποιούνται. Είναι γενικά αποδεκτό, ότι το δημιουργούμενο από την κερδοφόρα πορεία της επιχείρησης goodwill, δεν απεικονίζεται στα λογιστικά βιβλία και τις οικονομικές καταστάσεις της επιχειρήσεως για δύο καίριους λόγους:

- 1) Δεν πραγματοποιούνται άμεσες και αναγνωρίσιμες δαπάνες για την δημιουργία υπεραξίας, όπως στην περίπτωση άλλων στοιχείων, π.χ. των στοιχείων που αγοράζονται ή κατασκευάζονται από την επιχείρηση και
- 2) Στην έκταση που πραγματοποιούνται δαπάνες (κόστος προωθήσεως) που είναι δυνατόν έμμεσα να συμβάλλουν στην δημιουργία υπερπρόσόδου, οι δαπάνες αυτές θεωρούνται έξοδα της χρήσεως στην οποία πραγματοποιούνται, γιατί κάθε προσπάθεια διαχωρισμού αυτών σε τρέχοντα έξοδα και σε κόστος κτήσεως υπεραξίας θα οδηγούσε σε αυθαιρεσία.

Η δυνατότητα της επιχείρησης να πραγματοποιεί κέρδη μεγαλύτερα από την κανονική απόδοση των επενδυμένων σε αυτή κεφαλαίων (υπερκέρδη) δεν έχει απεριόριστη διάρκεια. Το υπερκέρδος έχει προσωρινό χαρακτήρα επειδή κατά κανόνα, ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων τείνει να υποβαθμίσει το

αναμενόμενο κέρδος μέχρι του επιπέδου του τόκου των απασχολούμενων κεφαλαίων. Οι επενδυτές έλκονται από τη δυνατότητα πραγματοποίησης αυξημένων κερδών και έτσι στους επιχειρηματικούς κλάδους που πραγματοποιούν υπερκανονικά κέρδη δημιουργούνται ανταγωνιστικές επιχειρήσεις με συνέπεια την σμίκρυνση ή πολλές φορές και την εξαφάνιση των υπερκανονικών κερδών, στην χειρότερη περίπτωση ακόμη και των κανονικών κερδών.

Η διάρκεια του υπερκέρδους διαφέρει ανάλογα με την «ποιότητα» των άυλων στοιχείων που το δημιουργούν. Εάν το υπερκέρδος είναι απόρροια εφευρέσεων που έχουν κατοχυρωθεί με διπλώματα ευρεσιτεχνίας, σήματα, τεχνογνωσία και γενικά από ένα πρωτοποριακό know-how, η διάρκεια του θα είναι σχετικά μεγάλη. Σε περίπτωση όμως, που απορρέει από εύθραυστα άυλα στοιχεία όπως είναι η φήμη που προκλήθηκε από μεθοδευμένη διαφήμιση, ευνοϊκή συγκυρία κ.τ.λ. η υπερπρόσοδος θα είναι εφήμερη.

Ο εμπειρογνώμονας πρέπει να εξακριβώσει ποια από τα άυλα στοιχεία προκαλούν υπεραξία στην επιχείρηση και να αξιολογήσει εάν η προέλευση των στοιχείων αυτών οφείλεται σε μόνιμους παράγοντες, οπότε εξασφαλίζεται μια επιμηκέστερη διάρκεια της υπερπρόσοδου, ή εάν προκύπτει λόγω κάποιων ευκαιριακών παραγόντων, οπότε η υπερπρόσοδος θα είναι προσωρινή. Ο προσδιορισμός των παραγόντων ως μόνιμοι ή ευκαιριακοί είναι δύσκολος ή αδύνατος, γιατί αυτός εξαρτάται από τη φύση της επιχείρησης και τις ιδιαίτερες συνθήκες μέσα στις οποίες δρα και αναπτύσσεται. Επομένως, ανάλογα με την κρίση του εκτιμητή θα σταθμιστεί η ωφέλιμη ζωή των εν λόγω παραγόντων. Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι, ο προσδιορισμός της διάρκειας της υπερπρόσοδου θα γίνει με βάση την παρούσα κατάσταση της επιχείρησης και όχι μεταγενέστερη κατάσταση, ώστε η επιχείρηση να οργανωθεί αποτελεσματικότερα και να αποφέρει μεγαλύτερα κέρδη. Γιατί ακόμη και αν η επιχείρηση καταφέρει να διατηρήσει τα κέρδη της σε υψηλό επίπεδο για μια μακρά περίοδο, είναι απίθανο τα κέρδη των αρκετά μεταγενέστερων ετών να προέρχονται από τους ίδιους παράγοντες που υπήρχαν κατά το χρόνο εκτίμησης της υπεραξίας. Το αναμενόμενο είναι ότι το αποκτώμενο goodwill θα εκλείψει με το πέρας κάποιων ετών.

Πολλές μέθοδοι έχουν επινοηθεί και εφαρμόζονται στην πράξη για την εξεύρεση της αξίας μιας επιχείρησης εκτιμώμενης ως δρώσας οικονομικής οντότητας, δηλαδή επιχείρησης με συνεχιζόμενη δραστηριότητα.

Ορισμένοι μελετητές και πρακτικοί αντιμετώπισαν την επιχείρηση ως οικονομική οντότητα με άπειρη χρονική διάρκεια που αποφέρει στους φορείς διηλεκώς ένα εκτιμώμενο κέρδος. Η αξία της επιχειρήσεως, σύμφωνα με την δική τους άποψη, απαρτίζεται από τα κεφαλαιοποιημένα μελλοντικά κέρδη και την αξία ρευστοποιήσεως των μη λειτουργικών περιουσιακών στοιχείων.

Άλλοι υποστήριξαν ότι, επειδή υπάρχει αβεβαιότητα ως προς το ύψος των μελλοντικών κερδών, δεν είναι ορθό οι υπολογισμοί για την αξία της επιχειρήσεως να στηρίζονται αποκλειστικά σε μελλοντικά κέρδη, αλλά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η πραγματική καθαρή θέση της επιχειρήσεως. Σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, η αξία της επιχειρήσεως απαρτίζεται από την πραγματική καθαρή θέση της, αυξημένη με την υπερπρόσοδο (goodwill) που πραγματοποιεί. Δηλαδή :

$$\text{Αξία επιχείρησης} = \boxed{\text{Πραγματική καθαρή θέση}} + \boxed{\text{Goodwill}}$$

Επομένως σε μια ενδεχόμενη πώληση της επιχείρησης, για την εκτίμηση του τιμήματος πώλησης πρέπει να ληφθούν υπόψη τα δυο παραπάνω στοιχεία και πιο αναλυτικά (Πρωτοψάλτης, 2005):

- i. Η πραγματική καθαρή θέση της επιχείρησης, που επηρεάζεται και εξαρτάται από την αξία στην οποία αποτιμούνται τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού. Το σύνολο της καθαρής θέσης δεν είναι εύκολο να εκτιμηθεί. Υπάρχουν δύο τουλάχιστον διαφορετικοί τρόποι αποτιμήσεως:
 - Ο όρος καθαρή θέση συχνά αναφέρεται στη λογιστική αξία, η οποία αφορά την αρχική τιμή κτήσεως των στοιχείων του ενεργητικού, όταν αυτά αγοράστηκαν και εφόσον έχουν γίνει επόμενες λογιστικές προσαρμογές (αποσβέσεις κτλ.)
 - Η πραγματική αξία των στοιχείων του ενεργητικού μπορεί να αποτιμηθεί ανά χρονική στιγμή με βάση την αξία που έχουν αν πουληθούν ή ρευστοποιηθούν εκείνη τη χρονική στιγμή.
- ii. Η υπερπρόσοδος, που θεωρείται ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο της επιχείρησης και προσδιορίζεται ως το επιπλέον ποσό της πραγματικής αξία της επιχείρησης, όπως προκύπτει από τις οικονομικές καταστάσεις, που ο ενδιαφερόμενος είναι διατεθειμένος να καταβάλει για την απόκτηση της.

Η κατηγορία στην οποία εμπίπτει η υπεραξία μιας επιχείρησης εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο αποκτήθηκε αυτή η υπεραξία. Συνεπώς η υπεραξία μιας επιχείρησης μπορεί να διακριθεί στις εξής κατηγορίες από λογιστική άποψη (Dunse et al., 2004):

1) Υπεραξία αποκτώμενη μέσω άλλης επιχειρήσεως (purchased goodwill)

Αυτό το είδος υπεραξίας προκύπτει μόνο όταν αγοράζεται κάποια άλλη επιχείρηση ή όταν η ίδια συγχωνεύεται με άλλη ή άλλες επιχειρήσεις ή ακόμη, όταν αποκτώνται τα περιουσιακά στοιχεία ή τμήμα αυτών μιας άλλης επιχείρησης. Ο προσδιορισμός της αξίας πώλησης μιας επιχείρησης, ξεκινάει από την αξιολόγηση της ίδιας της περιουσίας της, η οποία περιλαμβάνει τα ενσώματα στοιχεία της, δηλαδή τα ακίνητα, τον εξοπλισμό, τα εμπορεύματα κτλ. Επιπροσθέτως, υπολογίζονται και τα άυλα στοιχεία (“blue sky” amount) τα οποία περιλαμβάνουν δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, εμπορικό σήμα, πνευματικά δικαιώματα, υπεραξία κτλ. Σε αυτή την περίπτωση, ως υπεραξία ορίζεται η διαφορά ανάμεσα στην πραγματική αξία (fair market value) των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, μείον τις υποχρεώσεις της, και στην αξία που καταβάλλεται για την απόκτηση της επιχείρησης (market price).

Αυτά τα στοιχεία που συνθέτουν την υπεραξία, δεν έχουν απαραίτητα αποδεκτή απ’ όλους αξία, παρ’ όλα αυτά, προσθέτουν αξία στην επιχείρηση, πείθοντας τον πιθανό αγοραστή ότι η επιχείρηση θα είναι ικανή να παράγει μελλοντικά κέρδη υψηλότερα από το κανονικό επίπεδο. Η υπεραξία αυτή, αναγνωρίζεται από την οικονομική επιστήμη και απεικονίζεται στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης. Τα κύρια χαρακτηριστικά της είναι: i) υπάρχει μόνο σε περίπτωση αγοραπωλησίας επιχείρησης, ii) αντανακλάται μόνο σε εμπορική συναλλαγή, iii) το κόστος απόκτησης της, εξαρτάται από τα μελλοντικά κέρδη της επιχείρησης, iv) απεικονίζεται στα οικονομικά βιβλία της επιχείρησης.

Για παράδειγμα:

- Η επιχείρηση X αγοράζει την επιχείρηση Ψ έναντι 100.000€.

Περιουσιακά στοιχεία της Ψ:

Κτίρια: 45.000€

Μηχανήματα: 10.000€

Εμπορεύματα:	22.000€
Συμμετοχές:	18.000€
Υποχρεώσεις:	<u>-4.000€</u>
Καθαρή αξία αποκτούμενων στοιχείων:	91.000€
Κόστος υπεραξίας:	8.000€

Το goodwill που προήλθε από την αγορά επιχειρήσεως και φέρεται γραμμένο στον ενεργητικό του ισολογισμού, θεωρείται ως μη αναγνωρίσιμο άυλο στοιχείο που στερείται ατομικών χαρακτηριστικών, επειδή είναι αποτέλεσμα πολλών οικονομικών παραγόντων που συνυπάρχουν στην επιχείρηση και οι οποίοι δεν μπορούν να αποχωριστούν από αυτή.

2) *Υπεραξία δημιουργούμενη από την ίδια την επιχείρηση (non-purchased goodwill-inherent goodwill)*

Ο συνδυασμός της διαφήμισης, έρευνας, επιτυχημένου management και του καλού συγχρονισμού στην λήψη αποφάσεων από τους υπεύθυνους της επιχείρησης, είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα εξασφαλίσουν στην επιχείρηση μια θέση στην αγορά για την οποία μια άλλη επιχείρηση θα ήταν διατεθειμένη να πληρώσει ένα μεγάλο ποσό για να την αποκτήσει. Αυτή η ικανότητα της επιχείρησης είναι η λεγόμενη υπεραξία της και κατατάσσεται στα άυλα περιουσιακά στοιχεία. Ειδικότερα, μερικά από τα άυλα στοιχεία αναγνωρίζονται από τους συναλλασσόμενους, όπως είναι το εμπορικό σήμα, οι ευρεσιτεχνίες, τα πνευματικά δικαιώματα και λοιπά δικαιώματα τα οποία εκχωρούν πραγματική αξία στην επιχείρηση και απαιτούν κάποιο κόστος που μπορεί να υπολογιστεί. Για τα υπόλοιπα άυλα στοιχεία, όπως η φήμη και πελατεία, η επωνυμία της επιχείρησης, η καλή γεωγραφική της θέση, η γνώση της προηγμένης τεχνολογίας, ακόμη και οι ιδιαίτερες διεκπεραιωτικές ικανότητες των στελεχών της, που εντάσσονται στην κατηγορία της υπεραξίας δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί το ποσό της δαπάνης που απαιτείται και για το λόγο αυτό δεν απεικονίζονται στα βιβλία και τις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης.

3) *Αρνητική υπεραξία*

Η αρνητική υπεραξία είναι η ωφέλεια που γνωρίζει ένας πιθανός αγοραστής μιας επιχείρησης ή ενός περιουσιακού στοιχείου που διατίθεται σε τιμή χαμηλότερη

από την πραγματική αξία. Αυτό συναντάται κυρίως σε μια εσπευσμένη συναλλαγή, όπου τα περιουσιακά στοιχεία ρευστοποιούνται για την αύξηση των κεφαλαίων ή όταν μια επιχείρηση βρίσκεται σε εκκαθάριση και πωλείται. Όταν μια επιχείρηση καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η αξία της απόκτησης της υπεραξίας μιας άλλης επιχείρησης είναι αρνητική, εύλογα θα αναρωτηθεί

Η αρνητική υπεραξία μπορεί να προκύψει εξαιτίας ενός από τους ακόλουθους παράγοντες:

- Η αποκτώμενη επιχείρηση αναμένεται να πραγματοποιήσει **ζημιές στο μέλλον**. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, είναι λογικό η αξία των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης να μειωθεί, καθώς οι ζημιές θα είναι φανερές και αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα να συμπιεστεί αναλογικά η τιμή αγοράς της επιχείρησης.
- Ο αγοραστής πέτυχε μια **«ευκαιρία»**. Πιθανώς η πωλούμενη εταιρία να χρειαζόταν άμεσα ρευστότητα και έτσι η αγοράστρια επιχείρηση βρισκόμενη σε θέση ισχύος, κατάφερε να διαπραγματευτεί μια πραγματικά ελκυστική τιμή. Εναλλακτικά, η αξία της αποκτώμενης επιχείρησης για την αγοράστρια εταιρία να είναι σημαντικότερη από την αξία που απέδιδε η ίδια στον εαυτό της. Αυτό πιθανώς να συμβεί όταν η αγοραζόμενη επιχείρηση ταιριάζει απόλυτα στις δραστηριότητες της αγοράστριας.

4) Η υπεραξία ανάλογα με τα αίτια που την προκαλούν

Η υπεραξία μπορεί να διακριθεί στους εξής τύπους, που διακρίνονται βάσει των αιτιών που την προκαλούν (Jahmani et al., 2010):

- Προσωπική (personal or “dog”), που συνδέεται στενά με τον επιχειρηματία και χάνεται όταν αυτός αποχωρήσει από την επιχείρηση. Δεν έχει σημαντική αξία για τον αγοραστή της επιχειρήσεως ακόμη και στην περίπτωση που ο πωλητής, με βάση τη σύμβαση, θα εξακολουθήσει να προσφέρει τις υπηρεσίες του στην επιχείρηση.
- Προσκολλημένη (adherent or “cat”), που συνδέεται με την περιουσία της επιχειρήσεως (λ.χ. ακίνητα, τόπος εγκαταστάσεως), την υψηλή στάθμη του απασχολούμενου προσωπικού κ.τ.λ. αυτή δεν είναι προσωπική, είναι

προσκολλημένη με την επιχείρηση και ασφαλώς έχει αξία για τον υποψήφιο αγοραστή.

- Φευγαλέα (fugitive or “rat”), που δεν είναι ούτε προσωπική, ούτε προσκολλημένη, αλλά θα εξαφανιστεί αν η επιχείρηση αλλάξει χέρια. Η υπεραξία αυτή, επίσης, έχει μηδαμινή αξία για τον ενδιαφερόμενο αγοραστή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ένα από τα σημαντικότερα διδάγματα της σύγχρονης χρηματοοικονομικής θεωρίας είναι πως, σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, η αξία της αγοράς των μετοχών μίας επιχείρησης είναι ίση με το περιθώριο επί της αξίας όλων των καθαρών περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης μείον των υποχρεώσεών της. Εφ' όσον τα περισσότερα από τα περιουσιακά στοιχεία μίας επιχείρησης είναι υλικής μορφής, όπως είναι ο εξοπλισμός, η παρατηρούμενη σχέση μεταξύ της αξίας των στοιχείων αυτών και της αξίας της επιχείρησης είναι σχετικά απλή (Beaver, 1981). Ωστόσο, στη σύγχρονη οικονομία της γνώσης, η αξία της επιχείρησης κυρίως αντανακλά τα άυλα περιουσιακά στην στοιχεία, όπως είναι τα εμπορικά σήματα, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, η φήμη και το ανθρώπινο κεφάλαιο, τα οποία αναγνωρίζονται από τα εκάστοτε λογιστικά πρότυπα και αρχές βάσει των οποίων αναφέρονται. Υπό αυτήν την άποψη, έχει υποστηριχτεί πως το γεγονός της αυξανόμενης ροής της πληροφόρησης σχετικά με τα άυλα περιουσιακά στοιχεία των επιχειρήσεων έχει οδηγήσει τη λογιστική επιστήμη πέρα από την κλασική αρχή των συναλλαγών, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στο σύγχρονο και πρωταρχικό ενημερωτικό της ρόλο (Lev, 2004).

Πράγματι, εξετάζοντας τα πρότυπα GAAP, είτε υπό το πρίσμα της αγγλοσαξονικής θεώρησης είτε στην ηπειρωτική Ευρώπη, τα άυλα περιουσιακά στοιχεία φαίνεται να είναι εν μέρει ανακριβώς αναγνωρισμένα και καταγραφόμενα στις οικονομικές καταστάσεις (Stolowy & Cazavan-Jeny, 2001). Αυτή η λογιστική μεροληψία παραδοσιακά στη βιβλιογραφία έχει αποδοθεί στην τάση των λογιστικών προτύπων να παρέχουν «ακριβή» πληροφόρηση, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη το κόστος της «σχετικής» πληροφόρησης (Canibano et al, 2000). Το πρόβλημα την εννοιολογικής αποσαφήνισης και της ακριβούς λογιστικής αναγνώρισης των άυλων περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της υπεραξίας, έχει αναγνωριστεί εδώ και δεκαετίες (Egginton, 1990).

Ως αποτέλεσμα, τα σύγχρονα συστήματα χρηματοοικονομικής αναφοράς αποσκοπούν στην ορθή διαχείριση των οικονομικών χαρακτηριστικών των άυλων

περιουσιακών στοιχείων (Powell, 2003). Εκτός αυτού, στη σύγχρονη βιβλιογραφία έχει αναγνωριστεί ευρέως πως τα άυλα περιουσιακά στοιχεία αποτελούν τους κρισιμότερους παράγοντες της αξίας των επιχειρήσεων και της αποδοτικότητάς τους σε πλήθος οικονομικών τομέων (Hand & Lev, 2004; Henning et al, 2000), αν και τα οφέλη της λογιστικής απεικόνισης και επικοινωνίας τους στα εξωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη δεν έχουν λάβει ανάλογης προσοχής (Lev, 2001). Παρόλα αυτά, πολλές εμπειρικές έρευνες έχουν αποδείξει πως οι λογιστικοί δείκτες των άυλων περιουσιακών στοιχείων εξακολουθούν να είναι εξαιρετικά χρήσιμοι τόσο για τα εξωτερικά όσο και για τα εσωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη των σύγχρονων οργανισμών (Sougiannis, 1994; Lev, 2004; Villalonga, 2004).

Πράγματι, όπως αναφέρει ο Powell (2003), κατά τα προηγούμενα χρόνια οι οικονομικές ιδιότητες των άυλων περιουσιακών στοιχείων έχουν εξεταστεί σποραδικά στον Ευρωπαϊκό χώρο, με εξαιρέσεις το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία και τη Γερμανία. Κατά την προηγούμενη δεκαετία, οι έρευνες σχετικά με τα άυλα περιουσιακά στοιχεία επικεντρώθηκαν κυρίως σε συγκριτικές μελέτες αναφορικά με τα εφαρμοζόμενα λογιστικά πρότυπα και τις πρακτικές χρηματοοικονομικής αναφοράς του (Nixon, 1997). Το 2001, οι Stolowy & Cazavan-Jeny (2001), εξετάζοντας τη λογιστική αντιμετώπιση και τις αποκλίσεις στη χρηματοοικονομική αναφορά των άυλων περιουσιακών στοιχείων, με έμφαση στις δαπάνες Έρευνας και Ανάπτυξης, στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, στα εμπορικά σήματα και την υπεραξία, σε 21 χώρες, συμπεριλαμβανομένων του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας και της Ισπανίας, συμπεραίνουν πως η έλλειψη ενός κοινώς αποδεκτού εννοιολογικού πλαισίου συνεπάγεται λογιστικό χειρισμό και ασυνέπειες στην αναφορά των άυλων στοιχείων τόσο μεταξύ των χωρών όσο και σε εσωτερικό επίπεδο. Ομοίως, οι Stolowy et al (2001) επισήμαναν την πολυπλοκότητα της διεθνούς εναρμόνισης αναφορικά με τις λογιστικές πρακτικές χειρισμού των άυλων περιουσιακών στοιχείων, εξετάζοντας τη λογιστική αντιμετώπιση της υπεραξίας και των εμπορικών σημάτων στη Γαλλία και τη Γερμανία.

Στο πλαίσιο αυτό, η υπεραξία και κυρίως η λογιστική της αντιμετώπιση έχει αποτελέσει ένα από τα σημαντικότερα και πιο αμφιλεγόμενα ζητήματα της σύγχρονης λογιστικής επιστήμης. Ο κύριος λόγος αυτών των δυσκολιών που έχουν καταγραφεί κατά τα προηγούμενα έτη αφορά τη φύση της και την ορθότητα της αποτίμησής της, οι οποίες πλαισιώνουν κατά συνέπεια και το λογιστικό της χειρισμό.

Οι αδυναμίες στην αποτίμησή της βασίζονται στην κοινή διαπίστωση πως η υπεραξία αποτελεί το μοναδικό περιουσιακό στοιχείο της επιχείρησης που αν και δημιουργεί αξία, αποτιμάται μόνο σε αλλαγή ιδιοκτησιακού καθεστώτος. Έτσι, η αποτίμηση της υπεραξίας βασίζεται σε συγκεκριμένες και περίπλοκες προϋποθέσεις, καθώς και σε πολυσύνθετες συναλλακτικές αρχές (Davis, 1992), με αποτέλεσμα η ρευστοποίηση και η πώλησή της ως αυτόνομο περιουσιακό στοιχείο να είναι σχεδόν ένα αδύνατο εγχείρημα.

Σημαντικό στοιχείο για το λογιστικό χειρισμό της υπεραξίας ανά τα χρόνια έχει αποτελέσει η εννοιολογική της φύση, είτε ως υπερκανονικό κέρδος είτε ως υπολειμματικό κόστος (Byrer, 2005). Η αντιμετώπιση της υπεραξίας ως υπερκανονικό κέρδος βασίζεται στο γεγονός της μη αναγνώρισης των οικονομικών χαρακτηριστικών των άλλων στοιχείων μίας επιχείρησης, όπως είναι το εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, ως περιουσιακών. Ο Cooper (2007) αναφέρει πως συνέπεια αυτού είναι η αποτίμηση των κερδών που προέρχονται από την υπεραξία με τον τρόπο του υπολογισμού της διαφοράς των μελλοντικών κερδών από τα κέρδη που εκτιμάται ότι θα δημιουργηθούν αποκλειστικά από τα κανονικά κέρδη. Ωστόσο, η αποτίμηση της υπεραξίας ως υπερκανονικό κέρδος στηρίζεται αποκλειστικά σε εκτιμήσεις, οι οποίες είναι πιθανόν να είναι αυθαίρετες. Εκτός αυτού, ένα ακόμη πρόβλημα της εκτίμησης της υπεραξίας είναι η υποκειμενικότητα της διαπραγματευτικής ικανότητας του αγοραστή και του πωλητή, καθώς όπως προαναφέρθηκε η υπεραξία εκτιμάται σε περίπτωση συναλλακτικού καθεστώτος.

Στο πλαίσιο αυτό, η αντιμετώπιση της υπεραξίας ως υπερκανονικό κέρδος (ή υπολειμματικό κόστος) εμπεριέχει τις ανεπάρκειες των μεθόδων αποτίμησης των μελλοντικών κερδών που προέρχονται από αυτήν, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη ιστορικά στοιχεία της επιχείρησης αλλά όχι μη απτά περιουσιακά στοιχεία τα οποία δεν αποτυπώνονται στις οικονομικές καταστάσεις αλλά προσδίδουν επιπλέον αξία στην επιχείρηση μετά την εξαγορά ή οποιοδήποτε είδος επιχειρησιακής ενοποίησης (Vincent et al, 2001). Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί πως η υπεραξία δε συνεπάγεται απαραίτητα πλεονασματικό κέρδος και αντίθετα, δηλαδή το πλεονασματικό κέρδος δεν επιφέρει αναγκαστικά την ύπαρξη υπεραξίας. Όλα τα προαναφερθέντα προβληματικά ζητήματα της αποτίμησης της υπεραξίας εντατικοποιούνται αν λάβει κανείς υπόψη του και τη διαφοροποίηση μεταξύ εσωτερικά δημιουργούμενης και εξαγορασθείσας υπεραξίας (Sherman & Hart, 2006).

Η διαφοροποίηση αυτή εμπεριέχει τη διαπίστωση πως ο λογιστικός χειρισμός της υπεραξίας και γενικότερα η λογιστική της αναγνώριση προϋποθέτει την αγορά της. Προς αυτήν την κατεύθυνση, οι Seetharaman et al (2004) επισημαίνουν πως η προβληματική λογιστική αντιμετώπιση της υπεραξίας οφείλεται στο γεγονός πως πιθανόν ο υπολογισμός της να είναι πλαστός και να αποσκοπεί στον εξωραϊσμό της οικονομικής εικόνας της επιχείρησης, στη διαπίστωση πως η αποτίμησή της είναι αυθαίρετη καθώς βασίζεται σε μη αντικειμενικές υποθέσεις αναφορικά με τα μελλοντικά κέρδη της, και, τέλος, στις δυσκολίες της αναγνώρισης και αποτίμησης των εξόδων που σχετίζονται με την υπεραξία.

Κατά τα προηγούμενα χρόνια, ο λογιστικός χειρισμός της υπεραξίας διήλθε διαφόρων φάσεων, οι οποίες ξεκίνησαν από τη στατική αντιμετώπισή της και κατέληξαν στην πραγματιστική (Ding et al, 2008). Σύμφωνα με τη στατική λογιστική αντιμετώπιση της υπεραξίας, αυτή δε θεωρείται ως περιουσιακό στοιχείο, καθώς δεν έχει σταθερή αξία, ενώ η δυναμική λογιστική της αντιμετώπιση προϋποθέτει τη θεώρηση της υπεραξίας ως περιουσιακό στοιχείο, το οποίο αποσβένεται σε ένα μακροχρόνιο διάστημα. Σήμερα, όπου σύμφωνα με τους Ding et al (2008) διανύεται η πραγματιστική φάση της λογιστικής αντιμετώπισης της υπεραξίας, αυτή αναγνωρίζεται σε πραγματικό περιβάλλον, δηλαδή σε περιπτώσεις συνένωσης επιχειρήσεων, ενώ εκτιμάται βάσει της υπάρχουσας και μελλοντικής οικονομικής συνθήκης που σχετίζεται με αυτές τις επιχειρήσεις. Γενικά σήμερα θεωρείται πως αυτή η αντιμετώπιση της υπεραξίας είναι η ορθότερη.

Σε γενικότερους όρους, τα βασικότερα προβλήματα που έχουν καταγραφεί στη σύγχρονη βιβλιογραφία αναφορικά με τη λογιστική αντιμετώπιση της υπεραξίας αφορούν τα ζητήματα του χρόνου αναγνώρισής της, την αποτίμηση και την εξοδοποίησή της. Ο Lev (2001) αναφέρει πως ο χρόνος αναγνώρισης της υπεραξίας αποτελεί και το βασικότερο ζήτημα του λογιστικού χειρισμού της, καθώς οι οικονομικές της επιπτώσεις επηρεάζουν τα οικονομικά αποτελέσματα μίας επιχείρησης σε ένα μακρύ σχετικά χρονικό διάστημα. Οι βασικότερες προσεγγίσεις που έχουν καταγραφεί στη βιβλιογραφία για το ζήτημα αυτό εμπεριέχουν τη διαγραφή της υπεραξίας μετά την αναγνώρισή της άμεσα, την απόσβεση της υπεραξίας σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και τη διατήρησή της στον ισολογισμό μέχρι τη διαγραφή ή την απομείωσή της.

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα και όπως θα αναλυθεί και διεξοδικότερα στα επόμενα κεφάλαια, ο ορθολογικός λογιστικός χειρισμός της υπεραξίας στο πλαίσιο της διεθνούς αναγνώρισης της σημαντικότητας των άυλων περιουσιακών στοιχείων λαμβάνει όλο και περισσότερη σημασία και αποτελεί κρίσιμο παράγοντα της δημιουργίας αξίας στη σύγχρονη οικονομία. Η λογιστική αντιμετώπιση της υπεραξίας κατά τα προηγούμενα χρόνια βασιζόταν κατά κύριο λόγο στην ιστορική πληροφόρηση. Ωστόσο, το γεγονός πως η υπεραξία αντανακλά δυνατότητες για μελλοντική ανάπτυξη και μελλοντικά κέρδη για μία επιχείρηση, προϋποθέτει μία περισσότερο δυναμική προσέγγιση. Στο πλαίσιο αυτό, τα νέα ΔΠΧΠ καθορίζουν μία καταλληλότερη προσέγγιση της λογιστικής της υπεραξίας, καθώς υπάρχει ανάγκη ορθολογικότερης αντιμετώπισής της, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη πως η υπεραξία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα περιουσιακά στοιχεία των σύγχρονων επιχειρήσεων, και ειδικότερα αυτών που δραστηριοποιούνται στους βιομηχανικούς τομείς υψηλής τεχνολογίας.

Οι Sevin et al (2007) σημειώνουν πως τα νέα ΔΠΧΠ αναφορικά με το λογιστικό χειρισμό της υπεραξίας βελτιώνουν τη διαφάνεια της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, αντικατοπτρίζοντας λογιστικά την υπεραξία με μεγαλύτερη σαφήνεια, οδηγώντας με τον τρόπο αυτό στην καλύτερη κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων από την πλευρά των χρηστών τους και στη δημιουργία ορθολογικότερων προσδοκιών αναφορικά με τα περιουσιακά στοιχεία μίας επιχείρησης. Επίσης, οι συγγραφείς υποστηρίζουν πως τα νέα αυτά πρότυπα αποτελούν μία σημαντική ευκαιρία μεγαλύτερης διαφάνειας των χρηματοοικονομικών πληροφοριών που αφορούν τη διαγραφή της υπεραξίας και τους σχετικούς λόγους απομείωσής της. Βέβαια, η νέα αυτή λογιστική προσέγγιση απαιτεί από τις επιχειρησιακές μονάδες τη διεξαγωγή ετήσιων αποτιμήσεων, οι οποίες με τη σειρά τους αποτελούν μία ιδανική πηγή πληροφόρησης για τον προσδιορισμό της μετοχικής αξίας.

Ωστόσο και πάλι ο Schultze (2005) αναφέρει πως δεν υπάρχουν πάντα απόλυτα αξιόπιστα μέτρα και μεταβλητές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τη διαδικασία της αποτίμησης. Ο ίδιος ερευνητής αναφέρει πως προβλήματα ανακύπτουν και από το γεγονός πως η υπεραξία δε δημιουργεί ταμειακές ροές ανεξάρτητες από άλλα περιουσιακά στοιχεία. Επίσης, ο έλεγχος της απομείωσης της υπεραξίας δεν είναι μία απλή διαδικασία, καθώς απαιτεί λεπτομερή κατανόηση της

μεθοδολογίας αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων και του παθητικού, κατά την οποία η έννοια της εύλογης αξίας είναι εξαιρετικά σημαντική. Βέβαια, ο Bens (2006) σημειώνει πως η εφαρμογή της έννοιας της εύλογης αξίας για περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις που δεν διαπραγματεύονται ενεργά αυξάνει την υποκειμενικότητα των αντίστοιχων λογιστικών καταστάσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, η εύλογη αξία πρέπει να αποτιμάται βάσει της καλύτερης διαθέσιμης πληροφόρησης, λαμβάνοντας υπόψη τις τιμές ανάλογων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων και χρησιμοποιώντας τις καταλληλότερες τεχνικές, όπως είναι η Καθαρά Παρούσα Αξία, η Θεμελιώδης Ανάλυση και η Μήτρα Τιμολόγησης (Lander & Reinstein, 2003). Κατά τη διαδικασία αυτή, οι managers που χρησιμοποιούν τη νέα λογιστική αντιμετώπιση της υπεραξίας βάσει των ΔΠΧΠ θα πρέπει να επιτελούν ένα σημαντικό αριθμό υποκειμενικών αποφάσεων κατά την υποβολή της σχετικής λογιστικής πληροφόρησης, καθώς η απουσία τιμών αγοράς της εύλογης αξίας αυξάνει την αβεβαιότητα και μειώνει παράλληλα τη χρησιμότητα της πληροφόρησης αυτής. Συνοπτικά, η νέα λογιστική προσέγγιση της υπεραξίας βάσει των σύγχρονων προτύπων εμπεριέχει και πάλι μία σειρά προβληματικών ζητημάτων, καθώς η λανθασμένη εκτίμηση σχετικών μελλοντικών εσόδων, κερδών και λοιπών στοιχείων που σχετίζονται με την υπεραξία ενισχύουν την πεποίθηση της «δημιουργικής» λογιστικής έναντι της ορθής λογιστικής μεταχείρισής της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΞΙΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΕΓΛΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

3.1 Η Έννοια Του Όρου Υπεραξία Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ.

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. η «υπεραξία» της οικονομικής μονάδας στηρίζεται στην εκτίμηση για την ικανότητά της να πραγματοποιεί υψηλά κέρδη λόγω κυρίως της καλής φήμης, της εκτεταμένης πελατείας, της μεγάλης πίστωσης στην αγορά, της καλής οργανώσεως, της ιδιαίτερής της εξειδικεύσεως στην παραγωγή ορισμένων αγαθών, της καλής προοπτικής αναπτύξεως του κλάδου στον οποίο ανήκει, των εξαιρετικών πλεονεκτημάτων της θέσης όπου είναι εγκατεστημένη, της υψηλής στάθμης των στελεχών που απασχολεί (επιστημονική κατάρτιση, εμπειρία) και του κύρους, δυναμισμού και αποτελεσματικότητας του διοικητικού και διευθυντικού μηχανισμού (Γκίνογλου & Ταχυνάκης, 2004).

Αναλογικά, ο Ν.2190/1920 ορίζει ότι υπεραξία μιας επιχείρησης δημιουργείται κατά την εξαγορά ή συγχώνευση ολόκληρης της οικονομικής μονάδος και είναι ίση με τη διαφορά μεταξύ του ολικού τμήματος αγοράς και της πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων.

Η υπεραξία παρακολουθείται στον λογαριασμό 16.00 του Ε.Γ.Λ.Σ. μόνο στην περίπτωση που υπάρχει εξαγορά ή συγχώνευση ολόκληρης επιχείρησης, η οποία μετά από αυτή την πράξη παύει να υπάρχει ως νομικό πρόσωπο. Αντιθέτως σε περίπτωση αγοράς μετοχών μιας Α.Ε. ή εταιρικών μεριδίων σε περίπτωση μιας Ε.Π.Ε., όπου η εξαγοραζόμενη εταιρία εξακολουθεί να υφίσταται ως ιδιαίτερο νομικό πρόσωπο με την μόνη διαφορά ότι η επιχείρηση «αλλάζει χέρια», η πιθανή υπεραξία που προκύπτει, από την πώληση σε μεγαλύτερη τιμή από την χρηματιστηριακή, παρακολουθείται στους αρμόδιους υπολογαριασμούς του 18 (συμμετοχές και λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις), μαζί με την αξία κτήσης τους.

Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από την φορολογική νομοθεσία και τον κωδ. Ν2190/1920, πρέπει να διακρίνουμε δυο είδη υπεραξίας, που προκύπτουν από την μετατροπή ή συγχώνευση (και μεταβίβαση) επιχειρήσεως:

1) Υπεραξία από μεταβολή των τιμών

Αναφέρεται στην διαφορά μεταξύ της πραγματικής καθαρής θέσεως² της επιχείρησης και της λογιστικής καθαρής θέσεως³ της. Η υπεραξία αυτή προσδιορίζεται από την επιτροπή του άρθρου 9 του Ν. 2190/1920⁴ και στις περιπτώσεις συγχωνεύσεως ή μετατροπής που πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.Δ. 1297/1972, δεν υπόκειται σε φόρο εισοδήματος κατά το χρόνο συγχωνεύσεως ή μετατροπής, αλλά κατά το χρόνο διάλυσης της. Τα περιουσιακά στοιχεία της μετατρεπόμενης ή συγχωνευόμενης εταιρίας καταχωρούνται στα λογιστικά βιβλία της απορροφούσας ή της από μετατροπή ή συγχώνευση προερχόμενης νέας εταιρίας, με την αξία που προσδιορίζεται από την επιτροπή του άρθρου 9 και η υπεραξία που προκύπτει εμφανίζεται απαραίτητως σε ειδικούς

² Ως πραγματική καθαρή θέση ορίζεται η διαφορά μεταξύ της συνολικής τρέχουσας αξίας αποκτήσεως των δεκτικών χρηματικής αποτιμήσεως περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού και των προς τρίτους υποχρεώσεων, δηλαδή ως η διαφορά που προκύπτει μεταξύ των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων προς τρίτους, όταν αυτά αποτιμηθούν με βάση την αποδοτικότητα της επιχειρήσεως και την εφαρμογή των παραδεγμένων μεθόδων.

³ Ως λογιστική καθαρή θέση ορίζεται η διαφορά μεταξύ της συνολικής λογιστικής αξίας των δεκτικών χρηματικής αποτιμήσεως στοιχείων του ενεργητικού και των προς τρίτους υποχρεώσεων, που προκύπτει από τον νόμιμα καταρτισμένο ισολογισμό.

⁴ Σύμφωνα με τα παγίως ακολουθούμενα, οι επιτροπές του άρθρου 9 κωδ. Ν.2190/1920 περιορίζονται στο να προσδιορίζουν την πραγματική καθαρή θέση, ενώ σύμφωνα με τις διατάξεις του προερχόμενου από την 3^η οδηγία της Ε.Ε. νέου άρθρου 71, στις περιπτώσεις συγχωνεύσεως (και διασπάσεως) εταιριών πρέπει να προσδιορίζεται η τρέχουσα αγοραία αξία της επιχείρησης. Τούτο οφείλεται σε ελλειπή και λανθασμένη μεταφορά στο άρθρο 9, που έγινε σκόπιμα για να συγκροτούνται οι συγκεκριμένες επιτροπές μόνο από υπαλλήλους του Υπουργείου Εμπορίου και όχι από ανεξάρτητους επαγγελματίες εμπειρογνώμονες (δηλαδή ορκωτούς λογιστές-ελεγκτές), όπως απαιτούν οι Οδηγίες της Ε.Ε.

λογαριασμούς της συγχωνευούσης ή της νέας εταιρίας. Οι ειδικοί λογαριασμοί δεν είναι δυνατόν να είναι λογαριασμοί ουσίας, παρά μόνο ειδικό ζεύγος λογαριασμών τάξεως, που θα ενταχθεί στους λογαριασμούς του Ε.Γ.Λ.Σ.

2) Υπεραξία αποδοτικότητας (*goodwill*)

Ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ της τρέχουσας (αγοραίας) αξίας της επιχείρησης και της πραγματικής καθαρής θέσεως που προσδιορίζεται από την επιτροπή του άρθρου 9. κωδ.Ν.2190/1920. Η υπεραξία αυτή από την ελληνική επιστήμη ονομάζεται «υπερπρόσοδος».

Στην ελληνική πρακτική έχουν επικρατήσει οι όροι:

- «αέρας», προφανώς γιατί δεν πρόκειται περί συγκεκριμένου υλικού περιουσιακού στοιχείου ή δικαιώματος, αλλά περί άυλου στοιχείου που συνιστά μια πραγματική κατάσταση και αντιπροσωπεύει κατ' ουσία, για τον αγοραστή, απλή ελπίδα.
- Φήμη και πελατεία, προφανώς γιατί η υπεραποδοτικότητα πηγάζει βασικώς από την ύπαρξη πολυπληθούς πελατείας και καλής φήμης της επιχείρησης στην αγορά.

Τέτοια υπεραξία υπάρχει μόνο όταν πρόκειται περί επιχείρησης που λειτουργεί από ετών ευδοκίμως και αποδοτικώς, η δε μελλοντική της αποδοτικότητα προδιαγράφεται ανοδική. Τονίζεται ότι η ύπαρξη υπεραξίας εξαρτάται, κατά κύριο λόγο, από τις προοπτικές του μέλλοντος, δηλαδή από την προβλεπόμενη (εκτιμώμενη) μελλοντική αποδοτικότητα.

3.2 Μέθοδοι Εκτιμής της Υπεραξίας της Επιχείρησης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η υπεραξία είναι το κέρδος που πραγματοποιεί η επιχείρηση πέραν του κανονικού ποσοστού αποδόσεως των επενδυμένων κεφαλαίων στην επιχείρηση και ότι η υπερπρόσοδος αυτή είναι πρόσκαιρη, γιατί ο ανταγωνισμός θα περιορίσει τα κέρδη στο κανονικό ύψος. Η χρονική περίοδος στην οποία η επιχείρηση θα πραγματοποιεί υπερπρόσοδο ποικίλλει και συνεπώς είναι ζήτημα

εκτιμήσεως της συγκεκριμένης κάθε φορά επιχειρήσεως. οι εμπειρογνώμονες εκτιμητές χρησιμοποιούν μια περίοδο από 1 έως 8 έτη με ένα μέσο, που συνήθίζεται να είναι τα 5 έτη.

Ο εκτιμητής οφείλει να προσδιορίσει την αξία της υπερπροσόδου της επιχείρησης κατά το χρόνο της εκτιμήσεως της επιχείρησης, που είναι η παρούσα αξία της προβλεπόμενης να πραγματοποιηθεί σε μια σειρά ετών στο μέλλον υπερπροσόδου. Επομένως, η αξία της υπερπροσόδου μιας επιχείρησης είναι ίση με την αρχική αξία ράντας πρόσκαιρης, ετήσιας, σταθερής, με ετήσιο όρο το μέσο όρο της πιθανολογόμενης μελλοντικής ετήσιας υπερπροσόδου της επόμενης περιόδου, με επιτόκιο προεξοφλήσεως ένα ποσοστό που καλείται να προσδιορίσει ο εκτιμητής.

Για τον προσδιορισμό της αξίας της υπερπροσόδου μιας επιχείρησης έχουν προταθεί διάφορες μέθοδοι:

1. η μέθοδος του γινομένου της υπερπροσόδου επί τα έτη της προβλεπόμενης διάρκειας της
2. η μέθοδος της παρούσας αξίας
3. η μέθοδος της κεφαλαιοποίησης των επιπλέον κερδών (της υπερπροσόδου)
4. η μέθοδος της κεφαλαιοποίησης των προβλεπόμενων κερδών

Για την αποσαφήνιση όλων των εξεταζόμενων μεθόδων, θα παρουσιαστούν οικονομικά στοιχεία μιας επιχείρησης που δεχόμαστε ως υφιστάμενα:

A. Ιστορικά στοιχεία

Έτη	Καθαρά Κέρδη χρήσης	Στοιχεία Ενεργητικού	Υποχρεώσεις	Λογιστική καθαρή θέση
200X	80.000	390.000	180.000	210.000
200X+1	72.000	410.000	210.000	200.000
200X+2	84.000	470.000	230.000	240.000
200X+3	82.000	450.000	160.000	290.000
200X+4	<u>94.000</u>	<u>490.000</u>	<u>260.000</u>	<u>230.000</u>
<u>Σύνολο</u>	412.000	2.210.000	1.040.000	1.170.000
Μέσος όρος 5ετίας	82.400	442.000	208.000	234.000

B. Προβλεπόμενα στοιχεία

Μέσα ετήσια μελλοντικά κέρδη:	84.000
Προβλεπόμενη μέση πραγματική καθαρή θέση:	350.000
Λειτουργική καθαρή θέση:	200.000
Ποσοστό μέσης επενδυτικής αποδόσεως:	10%
Επιτόκιο προεξοφλήσεως υπερπροσόδου:	15%
Προβλεπόμενη διάρκεια υπερπροσόδου:	5 έτη

Όπου, K = Το μέσο μελλοντικό κέρδος της επιχείρησης

i = Κανονικό ποσοστό αποδόσεως του επενδυμένου κεφαλαίου

i' = Επιτόκιο προεξοφλήσεως της υπερπροσόδου

η = Αριθμός ετών στα οποία προβλέπεται η επιχείρηση να πραγματοποιεί υπερπρόσοδο

Λ.Κ.Θ. = Λειτουργική Καθαρή Θέση της επιχείρησης

Π.Κ.Θ. = Πραγματική Καθαρή Θέση της επιχείρησης

1. Η μέθοδος του γινομένου της υπερπροσόδου επί τα έτη της προβλεπόμενης διάρκειας της

Το αβέβαιο της υπεραξίας πρέπει να εκτιμηθεί με βάση το χρόνο που εκτιμάται ότι αυτή θα υφίσταται στην επιχείρησης. Αυτή η μέθοδος δίνει στην υπεραξία μια περιορισμένη διάρκεια ζωής n ετών και της υπολογίζει την αξία της με τον παρακάτω τύπο: $Υπεραξία = n [K - (i \times Π.Κ.Θ.)]$

Οπότε, $Υπεραξία = 5 \times [84.000 - (10\% \times 350.000)] = 245.000$

Η συγκεκριμένη μέθοδος δέχεται κριτική γιατί κατά το χρόνο της εκτιμήσεως της αξία της επιχείρησης, δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα ονομαστικά μελλοντικά κέρδη, αλλά η παρούσα αξία αυτών.

2. Η μέθοδος της παρούσας αξίας

Κατά την μέθοδο της παρούσας αξίας, η υπεραξία της επιχειρήσεως είναι ίση με την αρχική αξία ράντας πρόσκαιρης, ετήσιας, σταθερής, με ετήσιο όρο το μέσο όρο της πιθανολογούμενης μελλοντικής ετήσιας υπερπροσόδου της επόμενης περιόδου, με επιτόκιο προεξοφλήσεως ένα κατάλληλο ποσοστό. Έτσι η υπεραξία μπορεί να εξευρεθεί με τον ακόλουθο τύπο:

$$\text{Υπεραξία} = [K - (i \times \Lambda.Κ.Θ.)]$$

3. Η μέθοδος της κεφαλαιοποίησης της υπεραξίας

Η μέθοδος αυτή, που ονομάζεται και άμεση μέθοδος ή μέθοδος των Αγγλοσαξόνων, στηρίζεται στην αντίληψη ότι τα αναμενόμενα κέρδη πρέπει πρωτίστως να «ανταμείψουν» τα κεφάλαια που αντιστοιχούν στην αξία του καθαρού ενεργητικού της επιχειρήσεως. Οι συμβαλλόμενοι στην συναλλαγή, συμφωνούν σε ένα λογικό ποσοστό αποδόσεως του κεφαλαίου που θα καταβληθεί για την απόκτηση των περιουσιακών στοιχείων «i». Με την πρώτη «ανταμοιβή» απομένει συνήθως ένα πλεονάζον κέρδος, η γνωστή υπερπρόσοδος της επιχείρησης. Η κεφαλαιοποίηση της υπερπροσόδου αυτής μας δίνει την αξία του goodwill της επιχείρησης. Η κεφαλαιοποίηση της υπερπροσόδου θα πρέπει να γίνει με ένα ποσοστό «i'» πολύ μεγαλύτερο του «i». Για τις ανάγκες του συγκεκριμένου παραδείγματος, υποθέτουμε ότι το υπόλοιπο των κερδών θα κεφαλαιοποιηθεί με ένα ποσοστό 15%. Συνεπώς η υπεραξία υπολογίζεται κατά αυτό τον τρόπο:

$$\text{Υπεραξία} = \frac{(K - \Pi.Κ.Θ. \times i)}{i'} = \frac{84.000 - 350.000 \times 10\%}{15\%} = 326.667$$

4. Η μέθοδος της κεφαλαιοποίησης των μελλοντικών κερδών

Κατά την μέθοδο αυτή κεφαλαιοποιούνται τα κέρδη που προβλέπονται ότι θα πραγματοποιεί η επιχείρηση στο μέλλον με βάση ένα ποσοστό που θεωρείται ότι ανταποκρίνεται στην τρέχουσα μέση επενδυτική απόδοση και αυτό μας δίνει την συνολική αξία της επιχείρησης. Αν αφαιρεθεί η προβλεπόμενη μέση καθαρή θέση της

επιχείρησης από την συνολική της αξίας τότε προκύπτει η υπεραξία της επιχειρήσεως. Επομένως:

$$\text{Υπεραξία} = \frac{K}{i} - \text{Π.Κ.Θ.} = \frac{84.000}{10\%} - 350.000 = 490.000_$$

Η συγκεκριμένη μέθοδος υπολογισμού της υπεραξίας παρουσιάζει αδυναμία, λόγω του γεγονότος ότι στηρίζεται αποκλειστικά στα προβλεπόμενα κέρδη και όπως είναι γνωστό, οι προβλέψεις κρύβουν αβεβαιότητα. Επίσης προϋποθέτει ότι η επιχείρηση στο διηνεκές θα πραγματοποιεί τα κέρδη που λήφθηκαν ως βάση υπολογισμού της υπεραξίας, μια υπόθεση άκρως επισφαλής.

3.3 Η λογιστική της Υπεραξίας

Η λογιστική της Υπεραξίας σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ

Στο λογαριασμό 16.00, «υπεραξία της επιχειρήσεως», του Ε.Γ.Λ.Σ. παρακολουθείται η υπεραξία η οποία δημιουργείται κατά την εξαγορά ή συγχώνευση όλης της επιχείρησης και η οποία ισούται με την διαφορά μεταξύ του ολικού τιμήματος αγοράς και της πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών της στοιχείων. Κατά την συγχώνευση επιχειρήσεων η πραγματική αξία ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν.2190/1920, από τριμελή επιτροπή που περιλαμβάνει ένα ορκωτό ελεγκτή, έναν ορκωτό εκτιμητή και ένα εμπειρογνώμονα που ορίζεται από το αρμόδιο Επιμελητήριο.

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, υπεραξία μπορεί να προκύψει μόνο επί εξαγοράς εταιρείας από άλλη εταιρεία. Αυτό συμβαίνει επειδή όταν γίνεται συγχώνευση με απορρόφηση ή με σύσταση νέας εταιρείας, η συνολική ονομαστική αξία των μετοχών που εκδίδονται είναι μικρότερη της συνολικής αξίας της αποκτώμενης από αυτή περιουσίας των εξαφανιζόμενων εταιρειών. Άλλωστε στην αντίθετη περίπτωση θα είχαμε έκδοση μετοχών υπό το άρτιο, την οποία ξεκάθαρα

απαγορεύει ο νόμος. Η εξαγορά γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του 2190/1920 και υπάγεται στις φορολογικές διατάξεις του ν.δ.1297/1972 ή ν.δ.2166/1993.

Η Λογιστική της Υπεραξίας σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ.

Σε περίπτωση μεταβίβασης της επιχείρησης στο σύνολο της ή κλάδο επιχειρήσεως στο σύνολο του εκδίδεται Τιμολόγιο – Δελτίο Αποστολής, στο οποίο αναγράφονται τα περιουσιακά στοιχεία, οι υποχρεώσεις και η υπεραξία. Η υποχρέωση έκδοσης τιμολογίου δεν είναι υποχρεωτική σε περίπτωση μετατροπής Ο.Ε. σε Ε.Ε.

Η μεταβίβαση αγαθών της επιχείρησης ως συνόλου, κλάδου ή μέρους της από χαριστική αιτία ή με τη μορφή εισφοράς σε υφιστάμενο ή συνιστώμενο νομικό πρόσωπο, δεν αποτελεί παράδοση, άρα δεν υπόκειται σε ΦΠΑ σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 § 4 του ν.2859/2000. Οι κατηγορίες οι οποίες δεν θεωρούνται παραδόσεις περιλαμβάνουν τις συγχωνεύσεις και τις απορροφήσεις των επιχειρήσεων. Τέλος στην καθαρή αξία της μεταβίβασης υπολογίζεται χαρτόσημο 2,4%, εκτός αν οι συγχωνεύσεις έχουν υπαχθεί στις διατάξεις περί κινήτρων του ν.δ. 1297/72 ή ν. 2166/93 μία χρήσεις οι οποίες δεν υπερβαίνουν τα πέντε έτη.

3.4 Η Φορολόγηση Της Υπεραξίας

Η υπεραξία που προκύπτει από την συγχώνευση ή μετατροπή επιχειρήσεων, οποιοσδήποτε μορφής, σε ανώνυμη εταιρία ή σε εταιρία περιορισμένης ευθύνης, διέπεται από τις διατάξεις του ν.δ. 1297/1972 και του ν.δ.2166/1993 καθώς και από μια πληθώρα ερμηνευτικών εγκυκλίων που έχουν εκδοθεί, όσον αφορά τα φορολογικά ζητήματα.

Κατά την συγχώνευση ή μετατροπή των επιχειρήσεων, δημιουργείται υπεραξία η οποία διαπιστώνεται με απογραφή των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού των συγχωνευόμενων ή μετατρεπόμενων επιχειρήσεων, από την επιτροπή του άρθρου 9 Ν.2190/1920, η οποία όμως δεν υπόκειται σε φόρο κατά το χρόνο συγχωνεύσεως ή μετατροπής. Η υπεραξία αυτή θα εμφανισθεί σε λογαριασμούς

τάξεως της συγχωνεύουσας ή της νέας εταιρίας και θεωρείται ότι περιέρχεται σ' αυτήν, οπότε και φορολογείται, κατά το χρόνο της, με οποιονδήποτε τρόπο, διαλύσεως της, σύμφωνα με το αρ.13 § 1 περ. α' του Ν.2238/94 όπως αντικαταστάθηκε με την §1 του άρθρου 15 του Ν.2459/97.

Γίνεται αντιληπτό ότι για να προκύψει φορολόγηση θα πρέπει να υπάρξει μεταβίβαση εταιρίας με αντίτιμο, δηλαδή κάποιο είδος πώλησης και όχι απλά μετατροπή σε άλλη μορφή νομικού προσώπου, οπότε δεν προκύπτει υπεραξία.

Σε περίπτωση μεταβίβασης α) ολόκληρης επιχείρησης με άυλα στοιχεία αυτής, όπως αέρας, επωνυμία, σήμα, προνόμια κ.τ.λ. ή υποκαταστήματος επιχείρησης καθώς και β) εταιρικών μεριδίων ή μεριδίων ποσοστών συμμετοχής σε κοινωνία αστικού δικαίου που ασκεί επιχείρηση ή επάγγελμα ή σε κοινοπραξία, εκτός κοινοπραξίας τεχνικών έργων, της παρ. 2 του αρθ. 2 του Κ.Β.Σ., προκύπτει κέρδος ή ωφέλεια που λογίζεται ως εισόδημα και φορολογείται αυτοτελώς με συντελεστή 20%.

Όταν προκύψει μεταβίβαση των ανωτέρω περιπτώσεων (α & β) σε συγγενείς Α' κατηγορίας, για οποιονδήποτε λόγο (εκτός συνταξιοδότησης) προκύπτει υπεραξία που φορολογείται με 5% και όχι με 1,20% επί της πραγματικής αξίας πώλησης. Όταν η συγγένεια είναι Β' βαθμού, η υπεραξία φορολογείται με 10% και όχι με 2,4% επί της πραγματικής αξίας, όπως ίσχυε παλαιότερα.

Αν μεταβιβαστεί ατομική επιχείρηση ή μερίδιο ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρίας, από γονέα προς τα τέκνα του ή από σύζυγο σε σύζυγο, λόγω συνταξιοδότησης, χωρίς την ύπαρξη ακινήτων στην εταιρία, ο φόρος υπεραξίας είναι μηδέν. Στην περίπτωση όμως που η μεταβίβαση περιλαμβάνει και ακίνητο, η αντικειμενική αξία αυτού, που ισχύει την περίοδο της μεταβίβασης, φορολογείται και προκύπτει φόρος υπεραξίας που υπολογίζεται ως εξής:

Αντικειμενική αξία ακινήτου x 5% x ποσοστό μεριδίου αποχωρούντος

Ανάλυση της σχέσης του Φόρου Μεταβίβασης και της Υπεραξίας

Όπως προαναφέρθηκε το άρθρο 13 του Ν. 2238/94 περί φορολογίας εισοδήματος αναφέρεται στην υπεραξία. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι η υπεραξία είναι το κέρδος ή ωφέλεια που αποκομίζεται «κατά τη μεταβίβαση ολόκληρης επιχείρησης, εταιρικών μεριδίων ή μεριδίων, ποσοστών συμμετοχής σε κοινωνία αστικού δικαίου που ασκεί

επιχείρηση ή επάγγελμα ή σε κοινοπραξία, εκτός της κοινοπραξίας τεχνικών έργων, καθώς και μετοχών Α.Ε. μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο.»

Η ωφέλεια που φορολογείται είναι η διαφορά του ποσού που εισέπραξε ο εταίρος κατά τη μεταβίβαση της μερίδας του και του ποσού που είχε καταβάλλει για να εισέλθει ως εταίρος στην επιχείρηση.

Στις 30/5/2003, το Υπουργείο Οικονομικών έβγαλε μία εγκύκλιο στην οποία διευκρινίζεται ότι ο φόρος υπεραξίας σε μία επιχείρηση επιβάλλεται μόνο όταν η επιχείρηση έχει σταματήσει τη λειτουργία της και όταν επαναλειτουργεί η νέα επιχείρηση στον ίδιο χώρο και με το ίδιο αντικείμενο μέσα σε ένα διάστημα έξι μηνών. Εάν όμως δεν προκύπτει καταβολή τιμήματος τότε σύμφωνα με την ΠΟΛ 1169/2.8.2011, τότε δεν προκύπτει φόρος υπεραξίας.

Από την 1/1/2001 κατά τη μεταβίβαση ατομικής επιχείρησης ή μεριδίων σε Ο.Ε., Ε.Ε. σε συγγενείς Α΄ βαθμού, δεν καταλογίζεται φόρος υπεραξίας. Προκειμένου ο δικαιούχος να μην καταβάλλει τον φόρο, θα πρέπει να πάει στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. και να προσκομίσει επικυρωμένο φωτοαντίγραφο της αίτησης συνταξιοδότησης όπως αυτή έχει προσκομισθεί στον αρμόδιο ασφαλιστικό φορέα. Εναλλακτικά, μπορεί να υποβάλλει υπεύθυνη δήλωση όπου να δηλώνει ότι θα προσκομίσει την παραπάνω αίτηση σε εύλογο χρονικό διάστημα. Στην περίπτωση όμως που η επιχείρηση εντάσσεται στις παραπάνω νομικές μορφές ήτοι Ο.Ε., Ε.Ε. και έχει ακίνητα τότε δεν ισχύει το παραπάνω αλλά τα ακίνητα φορολογούνται στην αντικειμενική τους αξία όπως αυτή προσδιορίζεται κατά το έτος αποτίμησης της επιχείρησης. Ο συντελεστής φορολόγησης ανέρχεται στο 5% στο ποσό που μεταβιβάζεται.

Ο Νόμος προχωρά ένα βήμα παραπέρα στον ορισμό της υπεραξίας και θεωρεί ως υπεραξία κάθε κέρδος ή ωφέλεια «που προέρχονται από την επιχείρηση ή μεταβίβαση αυτοτελώς κάθε δικαιώματος, και φορολογείται με συντελεστή 30%. Κάθε ποσό το οποίο καταβάλλεται πέρα από τα μισθώματα π.χ. για τη μίσθωση εξοπλισμού στο ακίνητο, φορολογείται με συντελεστή 25%.

Αυτός που οφείλει να καταβάλλει φόρο 20% κατά τη μεταβίβαση της επιχείρησης ή του μεριδίου είναι ο πωλητής δηλαδή αυτός που θα εισπράξει το κέρδος. Ο φόρος πρέπει να καταβληθεί αμέσως στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. της επιχείρησης που μεταβιβάζεται. Η διαδικασία σε αυτή την περίπτωση έχει ως εξής: ο αγοραστής υποβάλλει τη σχετική δήλωση σε τρία αντίτυπα, από τα οποία το πρωτότυπο

παραμένει στη Δ.Ο.Υ. ενώ τα υπόλοιπα δύο θεωρούνται και δίνονται στο δικαιούχο του κέρδους. Για τη μεταβίβαση των μετοχών θα πρέπει να υποβληθεί η αντίστοιχη δήλωση μαζί με τους πέντε τελευταίους δημοσιευμένους ισολογισμούς, ισοζύγιο των λογαριασμών 40, 41 και 42 σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. και το εταιρικό καταστατικό (στην περίπτωση που αυτή βρίσκεται στον πρώτο χρόνο λειτουργίας) και δήλωση ακινήτων. Από τον πωλητή επίσης ζητείται μία εξουσιοδότηση για τον αριθμό των μετοχών που μεταβιβάζονται.

Τόσο ο φόρος όσο και η υποβολή της δήλωσης θα πρέπει να γίνουν πριν τη μεταβίβαση. Εάν η δήλωση δεν επισυναφθεί, σε περίπτωση μεταβίβασης με ιδιωτικό συμφωνητικό, τότε ο έφορος μπορεί να αρνηθεί τη θεώρησή του. Εάν δεν υποβληθεί η δήλωση για την εφάπαξ καταβολή του φόρου, τότε το άτομο στο οποίο μεταβιβάζεται το στοιχείο είναι συνυπεύθυνο με τον εκχωρούντα στην πληρωμή του οφειλόμενου φόρου.

Εάν η δήλωση καταβληθεί εκπρόθεσμα, επιβαρύνεται με 2,5% φόρο επί του οφειλόμενου ποσού για κάθε μήνα που η οφειλή θα είναι εκπρόθεσμη.

Ο εταίρος που μεταβιβάζει το μερίδιό του θα πρέπει να το δηλώσει στη φορολογική του δήλωση του επόμενου έτους από τη μεταβίβαση. Το ποσό αυτό φορολογείται αυτοτελώς με συντελεστή 20%. Εξυπακούεται ότι εάν δεν έχει πληρωθεί ο φόρος τότε κατά την εκκαθάριση της δήλωσης θα υπολογιστεί και ο φόρος 20% που αναλογεί στο κέρδος.

Υπολογισμός και Φόρος Υπεραξίας

Ο υπολογισμός του φόρου γίνεται σύμφωνα με αυτά που ορίζει η ΠΟΛ. 1053/2003. Η εγκύκλιος 1066328 -1394 (δημοσίευση 16/7/2003) του Υπουργείου Οικονομικών δίνει διευκρινήσεις στην παραπάνω ΠΟΛ.

Ατομική Επιχείρηση

Σύμφωνα με την παρ. 1^α περ. αα' του άρθρου 13 του ΚΦΕ (ΚΝ 2238 -1994) ο συντελεστής φορολόγησης για μία ατομική επιχείρηση είναι 20% επί τους κέρδους ή της ωφέλειας που προκύπτει από τη μεταβίβαση. Ο τρόπος υπολογισμού της υπεραξίας ορίζεται στο άρθρο 1 της ΠΟΛ 1053 -1.4.2003 (Πρωτοψάλτης, 2005).

Τρόπος υπολογισμού της υπεραξίας

Η υπεραξία υπολογίζεται ως εξής: ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΥΠΕΡΑΞΙΑ =

ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΑΞΙΑ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ - ΚΟΣΤΟΣ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ

1. Τρόπος υπολογισμού της ελάχιστης αξίας μεταβίβασης

Τώρα, η ελάχιστη αξία μεταβίβασης υπολογίζεται ως εξής:

ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΑΞΙΑ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ = ΑΥΛΗ ΑΞΙΑ + ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ + ΥΠΕΡΤΙΜΗΜΑ ΠΩΛΗΣΗΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ

1.1. Τρόπος υπολογισμού της άυλης αξίας

Ο τύπος, για τον υπολογισμό της άυλης αξίας είναι:

ΑΥΛΗ ΑΞΙΑ $\alpha = R * (1 - U_n) / i$

όπου $R = M.O.E. - E.A.E. - T.I.K.$

M.O.E. = ο μέσος όρος των δηλωμένων εισοδημάτων κάθε μίας από τις πηγές κατά τη διάρκεια των τελευταίων πέντε ετών πριν τη μεταβίβαση του περιουσιακού στοιχείου και αφορούν στην επιχειρηματική δραστηριότητα της επιχείρησης.

E.A.E. = αφορά στην ετήσια αμοιβή όπως αυτή προβλέπεται από τη συλλογική σύμβαση των εμποροϋπαλλήλων όπως αυτή ξεκινά από την 1η Ιανουαρίου κάθε έτος, για υπάλληλο με πέντε (5) χρόνια υπηρεσία, χωρίς προσαυξήσεις επιδομάτων πολυετίας και οικογενειακών βαρών, στρογγυλοποιούμενη στην πλησιέστερη εκατοντάδα. Προκειμένου για επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες, η αμοιβή αυτή προσαυξάνεται κατά ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%).

T.I.K. = Είναι οι τόκοι των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης, οι οποίοι υπολογίζονται με βάση το μέσο όρο επιτοκίου των εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου ετήσιας διάρκειας, που εκδόθηκαν το Δεκέμβριο του έτους που προηγείται της μεταβίβασης.

n= το πενταετές μελλοντικό χρονικό διάστημα για το οποίο προσδοκείται το υπερκέρδος.

$$U_n = 1 / (1+i)^n$$

η παρούσα αξία του κεφαλαίου, η αξία του οποίου μετά από το πιο πάνω μελλοντικό διάστημα (n) είναι ένα λεπτό του €.

i: το επιτόκιο των εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου ετήσιας διάρκειας.

Το ποσό α, που προκύπτει σύμφωνα με τους παραπάνω τύπους, αναπροσαρμόζεται ανάλογα με τα έτη λειτουργίας της επιχείρησης, σύμφωνα με τις εξής πληροφορίες:

- α) αν τα έτη λειτουργίας είναι πάνω από 3 μέχρι 5, ο συντελεστής είναι 10%
- β) αν τα έτη λειτουργίας είναι πάνω από 5 μέχρι 10, ο συντελεστής είναι 20%
- γ) αν τα έτη λειτουργίας είναι πάνω από 10 μέχρι 15, ο συντελεστής είναι 30% και
- δ) αν τα έτη λειτουργίας είναι πάνω από 15, ο συντελεστής είναι 40%.

1.2 Τρόπος υπολογισμού της καθαρής θέσης

Ο τρόπος υπολογισμού της καθαρής θέσης είναι ο εξής:

$$Κ.Θ. = Π + ΑΠΘ = ΑΠ - ΥΠ$$

όπου Κ.Θ. είναι η καθαρή θέση

Π σημαίνει πάγια, η αναπόσβεστη αξία των παγίων, εκτός ακινήτων και αυτοκινήτων.

ΑΠΘ τα αποθέματα, λαμβάνεται υπόψιν το 10% των αγορών της χρήσης που προηγείται της μεταβίβασης.

ΑΠ οι απαιτήσεις και λαμβάνεται το 10% των πωλήσεων της χρήσης που προηγείται της μεταβίβασης

ΥΠ οι υποχρεώσεις και λαμβάνεται το 10% των αγορών της χρήσης που προηγείται της μεταβίβασης

2. Κόστος απόκτησης

Το κόστος απόκτησης της επιχείρησης αφορά στο κόστος απόκτησής της από αυτόν που τη μεταβιβάζει και σύμφωνα με το άρθρο 3 Πολ. 1053-1.4.2003, δεν μπορεί να είναι μικρότερο επ' ουδενί από τα 3000 Ευρώ.

Θα πρέπει να προσεχθούν τα ακόλουθα:

1. “Αν από το συμβολαιογραφικό έγγραφο ή το ιδιωτικό συμφωνητικό προκύπτει αξία μεταβίβασης (τίμημα) μεγαλύτερη της ελάχιστης αξίας που προσδιορίζεται σύμφωνα με τις παραπάνω παραγράφους, ως αξία πώλησης λαμβάνεται η συμφωνηθείσα” (econ, 2008).

2. Το Υπουργείο Οικονομικών σύμφωνα με την αριθμ. πρωτ. : Πολ. 1003/8.1.2007 για το έτος 2007 ισχύουν τα εξής:

«Το ποσοστό της ετήσιας αμοιβής, ανέρχεται στο ποσό των έντεκα χιλιάδων τετρακοσίων πενήντα € (11.350) € για τις επιχειρήσεις εμπορίας ή παραγωγής αγαθών. Προκειμένου για επιχειρήσεις αποκλειστικά παροχής υπηρεσιών η αμοιβή αυτή προσαυξάνεται κατά ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%).

Το επιτόκιο των εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου ετήσιας διάρκειας είναι ίσο με 3,53% με αντίστοιχο συντελεστή προσαρμογής από την οικεία ράντα 4,511 ή κατά στρογγυλοποίηση 4,5.»

3. Σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών με αρ.πρ. 1053635/18.7.2005: «προκειμένου να προσδιοριστεί η φορολογητέα αξία, κατά τη μεταβίβαση με επαχθή αιτία ολόκληρης επιχείρησης κ.λπ., η οποία δεν τηρεί βιβλία ή τηρεί βιβλία Α΄ ή Β΄ κατηγορίας του ΚΒΣ, και έχει υπαχθεί στην διαδικασία περαίωσης των άρθρων 13-17 του Ν 3296/2004, θα ληφθούν υπόψη τα μεγαλύτερα δηλωθέντα κέρδη από το οικ. έτος 2005, και μετά, είτε αυτά προκύπτουν από τα βιβλία είτε από την αρχική ή τη συμπληρωματική εμπρόθεσμη ή εκπρόθεσμη δήλωση περαίωσης των άρθρων 13-17 του Ν 3296/2004. Σημειώνεται ότι τα μεγαλύτερα

δηλωθέντα κέρδη που προκύπτουν από την εμπρόθεσμη ή τις εκπρόθεσμες συμπληρωματικές δηλώσεις περαίωσης οικ. έτους 2004, δεν συνυπολογίζονται στον προσδιορισμό αυτό».

Παράδειγμα:

Έστω ατομική επιχείρηση με τα ακόλουθα στοιχεία:

ΧΡΗΣΗ	ΚΕΡΔΗ ΔΗΛΩΣΗΣ	ΚΕΡΔΗ ΠΕΡΑΙΩΣΗΣ	ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ
2002	34.000,00 €		34.000,00 €
2003	36.000,00 €		36.000,00 €
2004	36.000,00 €	42.000,00 €	42.000,00 €
2005	38.000,00 €	37.000,00 €	38.000,00 €
2006	40.000,00 €	39.000,00 €	40.000,00 €
	ΣΥΝΟΛΟ		190.000,00 €

Η επιχείρηση λειτουργεί 13 χρόνια, το κόστος της ήταν σε €: 4.000,00 και από τη χρήση 2006 εμφάνισε τα εξής στοιχεία:

Πωλήσεις: 200.000,00

Αγορές: 60.000,00

Έξοδα: 10.000,00

Πάγια (αναπόσβεστη αξία) = 5.000,00

Ο υπολογισμός της υπεραξίας της παραπάνω επιχείρησης λόγω πώλησής της εντός του έτους 2007 έχει ως εξής:

1. Υπολογισμός άυλης αξίας

Μέσος όρος εισοδημάτων = $190.000,00/5 = 38.000,00$

Ετήσια εμπορική αμοιβή = 21.450,00 € (εάν η επιχείρηση ήταν παροχής υπηρεσιών, το ποσό αυτό θα ήταν $21.450,00 \times 1,30 = 27.885$ €, απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών με αριθμ. πρωτ.: 1000137/3/A0012/Πολ. 1003/8.1.2007).

Τόκοι ιδίων κεφαλαίων = $4.000,00 \times 3,53\% = 140$

Άρα $R = 38.000,00 - 21.450,00 - 140 = 35.715$

$\alpha = R \times (1 - \text{un}) / I = 35.715 \times 4,5$ (Βλ. απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών με αριθμ. πρωτ.: 10001137/A0012/8.1.2007) = 160.715

Προσαύξηση με τα έτη λειτουργίας = $160.715 \times 1,30 = 208.933$

2. Υπολογισμός καθαρής θέσης

$\Pi + \text{ΑΠΘ} + \text{ΑΠ} - \text{ΥΠ} = 5.000,00 + (60.000,00 \times 10\%) + (200.000,00 \times 10\%) - (60.000,00 \times 10\%) = 37.000,00$

3. Υπολογισμός ελάχιστης αξίας μεταβίβασης

$$\text{Άυλη αξία} + \text{Καθαρή θέση} = 37.000 + 208.933 = 245.933$$

4. Υπολογισμός ελάχιστης υπεραξίας

ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΑΞΙΑ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ – ΚΟΣΤΟΣ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ =

$$245.933 - 4.000,00 = 241.933 \text{ €}$$

Εάν το τίμημα βάσει συμβολαίου δεν είναι μεγαλύτερο από τα 245.933 € ο φόρος θα είναι: $241.933 \times 20\% = 48.387 \text{ €}$

Εταιρείες Ο.Ε., Ε.Ε., κοινοπραξίες με βιβλία Β' κατηγορίας

Το ελάχιστο ποσό της υπεραξίας προσδιορίζεται εάν από την ελάχιστη αξία των στοιχείων που μεταβιβάζονται αφαιρεθεί το κόστος απόκτησης και το υπόλοιπο πολλαπλασιαστεί με το ποσοστό που μεταβιβάζεται.

Ακολουθείται μία παρόμοια διαδικασία με αυτή της ατομικής επιχείρησης. Όταν προσδιορίζεται η άυλη αξία της επιχείρησης τότε από αυτή θα αφαιρεθεί το διπλάσιο της ετήσιας αμοιβής. Στην περίπτωση της Ε.Ε. αφαιρείται το διπλάσιο της ετήσιας αμοιβής επί του ποσοστού συμμετοχής των ομόρρυθμων εταίρων (Καραγιάννης, 2003).

Υπολογίζεται η αναπόσβεστη αξία όλων των περιουσιακών στοιχείων και η ελάχιστη αξία μεταβίβασης υπολογίζεται ως εξής; Η άυλη αξία προστίθεται στην καθαρή θέση. Εάν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην αντικειμενική αξία και την τιμή κτήσης των ακινήτων τότε προστίθεται και αυτή. Εάν όμως το συμφωνηθέν αντάλλαγμα όπως αναγράφεται στο συμβόλαιο ξεπερνά σε αξία το παραπάνω τότε θα λαμβάνεται αυτό ως αξία πώλησης.

Η υπεραξία υπολογίζεται εάν από την ελάχιστη αξία μεταβίβασης αφαιρεθεί το κόστος κτήσης (το κεφάλαιο της επιχείρησης όπως αυτό αναγράφεται στο συμφωνητικό ή εάν έχουν γίνει αυξομειώσεις του κεφαλαίου τότε υπολογίζεται ο μέσος όρος του κεφαλαίου κατά τη διάρκεια των πέντε ετών) και το ποσό που προκύπτει πολλαπλασιάζεται με το μεταβιβαζόμενο ποσοστό.

Εάν πρόκειται για συγγενείς , οι συντελεστές εφαρμόζονται στην ελάχιστη αξία του μεταβιβαζόμενου στοιχείου πολλαπλασιασμένο με το ποσοστό συμμετοχής του πωλητή.

Εταιρείες Ο.Ε., Ε.Ε., κοινοπραξίες με βιβλία Γ' κατηγορίας

Ακολουθείται μία παρόμοια διαδικασία με την παραπάνω. Υπάρχουν δύο διαφορές. Η άυλη αξία, στην περίπτωση αυτή, υπολογίζεται ως ο μέσος όρος των εταιρικών αποτελεσμάτων όπως αυτά εμφανίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης. Η καθαρή θέση που λαμβάνεται υπόψη είναι αυτή που εμφανίζεται στον ισολογισμό της επιχείρησης πριν τη μεταβίβαση. Το κόστος απόκτησης των στοιχείων υπολογίζεται ως αυτό που έχει καταχωρηθεί στα βιβλία, ανεξάρτητα από το κόστος απόκτησής τους (Καραγιάννης, 2003).

Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.)

Όταν είναι να μεταβιβαστούν μερίδια τότε υπολογίζεται η ελάχιστη αξία των μεριδίων αυτών. Η αξία αυτή αποτελεί το άθροισμα αφενός της άυλης αξίας όπως αυτή προσδιορίζεται για τις εταιρείες που τηρούν βιβλία Γ' κατηγορίας χωρίς όμως να αφαιρεθεί η εμπορική αμοιβή. Στη συνέχεια προστίθενται τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης όπως αυτά εμφανίζονται στον τελευταίο ισολογισμό της επιχείρησης πριν από τη μεταβίβαση. Τέλος, προστίθεται και η διαφορά που προκύπτει ανάμεσα στην αντικειμενική αξία των ακινήτων και της τιμής κτήσης τους όπως αυτή εμφανίζεται στα βιβλία.

Το ποσό που προκύπτει διαιρείται με τα μερίδια που υπάρχουν και έτσι προκύπτει η ελάχιστη αξία του κάθε μεριδίου. Στη συνέχεια, επιλέγεται η μεγαλύτερη αξία μεταξύ αυτής που προκύπτει από την ελάχιστη αξία του κάθε μεριδίου πολλαπλασιαζόμενη με τον αριθμό των μεριδίων που πρόκειται να μεταβιβαστούν και την τιμή πώλησης που έχει συμφωνηθεί αφαιρουμένου του κόστους απόκτησης. Κατ' αυτό τον τρόπο προκύπτει η υπεραξία των μεταβιβαζομένων μεριδίων.

Ανώνυμος Εταιρεία (Α.Ε.) μη εισηγμένη στο Χ.Α.Α.

Στην αρχή προσδιορίζεται ο συντελεστής απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων που είναι το αποτέλεσμα της διαίρεσης του μέσου όρου της πενταετίας των ολικών

αποτελεσμάτων με το μέσο όρο των ιδίων κεφαλαίων. Κατόπιν, γίνεται αναπροσαρμογή των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης όπως αυτά εμφανίζονται στον τελευταίο ισολογισμό πριν τη μεταβίβαση, με τον προαναφερθέντα συντελεστή απόδοσης και το ποσό που προκύπτει το προσθέτουμε στη διαφορά μεταξύ της αντικειμενικής αξίας των ακινήτων και της αξίας κτήσης όπως αυτή αναφέρεται στα βιβλία της επιχείρησης. Το ποσό που προκύπτει από τα παραπάνω είναι και η ελάχιστη αξία των μετοχών το οποίο διαιρείται με τον αριθμό των μετοχών για να προκύψει η ελάχιστη αξία της κάθε μετοχής. Στη συνέχεια η ελάχιστη αξία της μετοχής πολλαπλασιάζεται με τον αριθμό των μετοχών που μεταβιβάζονται προκειμένου να υπολογιστεί η ελάχιστη αξία των προαναφερόμενων μετοχών. Το φορολογητέο ποσό είναι η μεγαλύτερη αξία ανάμεσα στην ελάχιστη αξία των μετοχών που θα μεταβιβαστούν και την αξία πώλησης των μετοχών που έχει συμφωνηθεί.

Ο συντελεστής φορολογίας ανέρχεται στο 5% (για τη μεταβίβαση των μετοχών) ανεξάρτητα από το εάν οι μετοχές μεταβιβάζονται σε τρίτους ή σε συγγενείς.

3.5 Απόσβεση Υπεραξίας και Ε.Γ.Λ.Σ.

Σύμφωνα με το ΕΓΛΣ η υπεραξία αποσβένεται. Η απόσβεση της υπεραξίας γίνεται με δύο βασικές μεθόδους, είτε εφάπαξ είτε τμηματικά σε περισσότερες από μίας και μέχρι πέντε χρήσεις. Ο Ν. 2166/1992 σχετικά με την απορρόφηση θυγατρικής από μητρική αναφέρει ότι: «σε περίπτωση απορροφήσεως ανώνυμης εταιρίας από άλλη ανώνυμη εταιρία η οποία κατέχει το σύνολο (το 100%) των κοινών μετοχών της απορροφούμενης (απορρόφηση θυγατρικής από μητρική Α.Ε.) κατά την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 1-5 του κοινοποιούμενου νόμου, δε θα εκδίδονται νέες μετοχές από την απορροφώσα εταιρία για το μέρος του εισφερόμενου κεφαλαίου της απορροφώμενης, για το οποίο επέρχεται απόσβεση αυτού με την αξία των συμμετοχών που εμφανίζονται στα βιβλία της απορροφώσας. Εάν κατά την απόσβεση αυτή προκύψει χρεωστική διαφορά, αυτή θα εμφανιστεί σε λογαριασμό «Διαφορά προκύψασα από μετασχηματισμό Ν. 2166/1993». Το χρεωστικό ποσό που

προκύπτει δεν εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης που απορροφά την άλλη. Εάν προκύψει τέτοια διαφορά (χρεωστική) η οποία να θεωρείται υπεραξία τότε καταχωρείται στον λογαριασμό 16.00 –Υπεραξία επιχειρήσεως. Εάν δεν αφορά υπεραξία τότε καταχωρείται στον λογαριασμό 81.02 –Έκτακτες ζημιές.

Επίσης, σύμφωνα με την Εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών 1021577 πολ.1038/2003, η χρεωστική διαφορά που προέρχεται από τη διαφορά μεταξύ του καταβαλλόμενου τμήματος και της λογιστικής αξίας της καθαρής θέσης της απορροφώμενης εταιρίας δεν μπορεί να αναγνωρίζεται ως έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα της απορροφώσας, μπορεί ωστόσο να συμψηφιστεί με το σχηματισθέν «αποθεματικό από χρεόγραφα» και από δωρεάν λήψη μετοχών λόγω αναπροσαρμογής της αξίας των ακινήτων που συμμετέχει η απορροφώσα ΑΕ. Όταν, λοιπόν, απορροφάται η θυγατρική εταιρία από τη μητρική, η ζημία που προκύπτει δεν εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα της απορροφώσας για τον προσδιορισμό των κερδών προς φορολόγηση. Τέλος, σε γενικότερους όρους, η απόσβεση του κόστους χρήσης της υπεραξίας είτε δε δικαιολογείται μέχρι η επιχείρηση να πραγματοποιήσει μεγαλύτερα του κανονικού κέρδη και έτσι πρέπει να εμφανίζεται στις οικονομικές καταστάσεις ως άυλο πάγιο στοιχείο, είτε αποσβένεται όταν εκτιμάται πως η υπεραξία αποφέρει στην επιχείρηση κέρδη μεγαλύτερα του κανονικού. Κατά μία τρίτη άποψη και για λόγους λογιστικής συνέπειας η έκπτωση του κόστους χρήσης της υπεραξίας πρέπει να γίνεται από τα Ίδια Κεφάλαια της επιχείρησης κατά το χρόνο απόκτησης.

3.6 Λογιστικό Παράδειγμα

Παρακάτω ακολουθεί ένα λογιστικό παράδειγμα εγγραφής αποτίμησης της υπεραξίας.

Ακίνητο	Αρχική Αξία	Συντελεστής Αναπροσαρμογής	Αντικειμενική Αξία	Αναπροσαρμοσμένη αξία
Α Γήπεδο	100.000	1,45	-	145.000
Β Γήπεδο	50.000	-	60.000	60.000
Συνολικά Αναπροσαρμοσμένα Ακίνητα -Γήπεδα				205.000

Υπολογισμός Υπεραξίας μετά την Αναπροσαρμογή

Υπεραξία Ακινήτων		
Αναπροσαρμοσμένη Αξία	205.000	
Μείον Αξία Κτήσης	150.000	55.000

Υπολογισμός Υπεραξίας για Κεφαλαιοποίηση

Λογιστική Υπεραξία	55.000
Μείον χρεωστικό υπόλοιπο λογ/μου	30.000
Κέρδη ή ζημίες	
Υπεραξία για κεφαλαιοποίηση	25.000

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑ

US GAAP

4.1 Έννοια Της Υπεραξίας και ΔΠΧΠ

Τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού είναι η αξίωση για μελλοντικές παροχές, που δεν έχουν φυσική ή οικονομική ενσωμάτωση και επιφέρουν εξοικονομήσεις κόστους (Banegil & Sanguino, 2007). Η υπεραξία μπορεί να αναγνωριστεί ως άυλο περιουσιακό στοιχείο μόνο αν αποκτάται σε μία συνένωση επιχειρήσεων. Η εσωτερικώς δημιουργούμενη υπεραξία δεν μπορεί να κεφαλαιοποιηθεί στον ισολογισμό. Η υπεραξία δεν μπορεί να κεφαλαιοποιηθεί, επειδή δεν είναι αναγνωρίσιμη, έχει μια απροσδιόριστη ωφέλιμη ζωή και δεν μπορεί να διαχωριστεί από άλλα περιουσιακά στοιχεία. Τα άυλα στοιχεία είναι αναγνωρίσιμα, όταν αυτά προκύπτουν από συμβατικά ή νομικά δικαιώματα ή διαχωρίζονται. Τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού που δεν είναι αναγνωρίσιμα αναγνωρίζονται ως μέρος της υπεραξίας (SFAS 142.39, 2007).

Τα άυλα στοιχεία δεν μπορούν πλέον να αποδοθούν στην υπεραξία, αλλά τα άυλα περιουσιακά στοιχεία που είναι αναγνωρίσιμα και έχουν άπειρη διάρκεια ζωής, πρέπει να εμφανιστούν στον ισολογισμό και να αποσβένονται βάσει της εκτιμώμενης ωφέλιμης ζωής τους. Τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν σε μια συνένωση επιχειρήσεων αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους. Η υπόλοιπη αξία, μετά τον εντοπισμό όλων των υλικών και άυλων περιουσιακών στοιχείων είναι αυτό που αποδίδεται στην υπεραξία.

Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRS 3.51, 2007) υποστηρίζουν ότι η υπεραξία αρχικά επιμετρείται ως η διαφορά μεταξύ του κόστους εξαγοράς πάνω από το συμφέρον του αποκτώντος στην καθαρή εύλογη αξία των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων και ενδεχόμενων

υποχρεώσεων. Η αναγνώριση της υπεραξίας απαιτεί την αποτίμηση της εύλογης αξίας των αναγνωρίσιμων άυλων και ενσώματων περιουσιακών στοιχείων. Η υπεραξία αντιπροσωπεύει τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από περιουσιακά στοιχεία που δεν μπορούν να αναγνωριστούν ξεχωριστά (που δεν πληρούν τα κριτήρια αναγνώρισης) και είναι εξατομικευμένα. Μετά την αρχική αναγνώριση της υπεραξίας, θα πρέπει να μετράται στο κόστος το οποίο μειώνεται με κάθε σωρευμένη χρέωση απομείωσης. Η υπεραξία πρέπει να ελέγχεται για απομείωση ετησίως ή συχνότερα αν οι συνθήκες υποδεικνύουν ότι θα μπορούσε να έχει απομειωθεί.

Την ημέρα της απόκτησης, η υπεραξία πρέπει να κατανέμεται σε μονάδες δημιουργίας ταμιακών ροών. Μια μονάδα παραγωγής ταμειακών εισροών ορίζεται σύμφωνα με το IFRS 36.6 ως η μικρότερη αναγνωρίσιμη ομάδα περιουσιακών στοιχείων που δημιουργεί ταμιακές εισροές που είναι σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητες από τις ταμιακές εισροές, από άλλα περιουσιακά στοιχεία και ομάδα περιουσιακών στοιχείων (IFRS 36.6, 2007). Οι μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών στην οποία έχει επιμεριστεί υπεραξία θα παρουσιάσει το χαμηλότερο επίπεδο της οντότητας στο οποίο κατανεμήθηκε υπεραξία. Η μονάδα ή ομάδα μονάδων δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από το τμήμα (segment), όπως τροποποιήθηκε στο IAS 14- Segment reporting (IFRS 36.80, 2007).

Η έκπτωση στην απόκτηση (παλιότερα ονομαζόταν αρνητική υπεραξία) συμβαίνει όταν η συμμετοχή του αποκτώντος στην καθαρή εύλογη αξία των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων, των υποχρεώσεων και των ενδεχόμενων υποχρεώσεων υπερβαίνει το κόστος απόκτησης. Η έκπτωση στην αγορά σύμφωνα με το νέο πρότυπο αναγνωρίζεται πλέον άμεσα στη δήλωση εισοδήματος για την συγκεκριμένη περίοδο (IFRS 3.56, 2007). Αυτό αποτελεί επίσης μια σημαντική αλλαγή, όπως τροποποιήθηκε με το νέο IFRS 3. Σύμφωνα με το US GAAP (SFAS 141.43, 2007) η υπεραξία καταγράφεται ως η υπέρβαση του κόστους μιας τιμής εξαγοράς πάνω από την εύλογη αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν. Καταγράφεται μόνο όταν το ποσό της υπεραξίας υπερβαίνει την εύλογη αξία του. Για να ελεγχθεί η υπεραξία για απομείωση, οι εταιρείες πρέπει πρώτα να ορίσουν την αγορασθείσα υπεραξία στις αντίστοιχες μονάδες. Πριν από το νέο λογιστικό χειρισμό, οι εταιρείες γενικότερα κατέγραφαν στην υπεραξία στο σύνολό της και δεν την κατένειμαν στις επιμέρους. Μια μονάδα αναφοράς σύμφωνα

με το SFAS 142,30 ορίζεται ως ένα λειτουργικό τμήμα ή ένα επίπεδο κάτω από το λειτουργικό τμήμα (το συστατικό του). Οι εταιρείες κατανέμουν την υπεραξία στις μονάδες αναφοράς συγκρίνοντας την εκτίμηση της εύλογης αξίας της μονάδας αναφοράς με τις εύλογες αξίες των αναγνωρίσιμων καθαρών στοιχείων της μονάδας. Σύμφωνα με το SFAS 142.18, μία απομείωση δύο-βημάτων θα πρέπει να χρησιμοποιείται για τον εντοπισμό δυνητικής απομείωσης της υπεραξίας και να μετρήσει το ποσό της ζημίας απομείωσης που πρέπει να αναγνωριστεί (εάν υπάρχει).

1. Το πρώτο βήμα περιλαμβάνει την εκτίμηση της εύλογης αξίας της μονάδας των εταιρειών και τη συγκρίνει με τη λογιστική αξία της, συμπεριλαμβανομένης της υπεραξίας. Όταν η εύλογη αξία της μονάδας αναφοράς είναι μεγαλύτερη από τη λογιστική αξία της, δεν υπάρχει απομείωση και η δοκιμή ολοκληρώνεται (το δεύτερο βήμα της απομείωσης είναι περιττό). Διαφορετικά, όταν η εύλογη αξία της μονάδας αναφοράς είναι μικρότερη από τη λογιστική της αξία, το δεύτερο βήμα πρέπει να γίνει για να μετρηθεί το ποσό της ζημίας της απομείωσης (αν υπάρχει).

2. Στο δεύτερο βήμα, η εταιρεία θα συγκρίνει τη σιωπηρή εύλογη αξία της υπεραξίας της μονάδας αναφοράς (με την επανάληψη της διαδικασίας που πραγματοποιείται κατά την απόκτηση) με την λογιστική αξία αυτής της υπεραξίας. Αν η λογιστική αξία υπερβαίνει την σιωπηρή εύλογη αξία αυτής της υπεραξίας, η ζημία απομείωσης θα αναγνωρίζεται στο ποσό που ισούται με την υπέρβαση. Η νέα λογιστική βάση, μετά την απομείωση είναι η προσαρμοσμένη λογιστική αξία της υπεραξίας.

Οι εταιρείες πρέπει να αξιολογούν την υπεραξία για απομείωση τουλάχιστον σε ετήσια βάση. Εάν υπάρχουν περιπτώσεις κατά τη διάρκεια του έτους, που δείχνουν επιπρόσθετη απομείωση, ο έλεγχος απομείωσης θα πρέπει να γίνεται συχνότερα. Οι ζημιές απομείωσης υπεραξίας περιλαμβάνονται ως ξεχωριστό στοιχείο στο εισόδημα από συνέχιση λειτουργίας της κατάστασης εισοδήματος. Μετά την ολοκλήρωση της απομείωσης, απαγορεύονται οι μετέπειτα αναστροφές αναγνωρισμένων ζημιών απομείωσης.

Πριν από την έγκριση της νέας λογιστικής μεταχείρισης σύμφωνα με τα Accounting Principles Board Option αριθμός 17 (APB Option No. 17) από τα τέλη της δεκαετίας του 1960, ήταν απαραίτητο η υπεραξία να αποσβένεται κατά τη

διάρκεια μιας περιόδου που δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 40 έτη. Πολλές εταιρείες υιοθέτησαν την 40-ετή περίοδο ως ωφέλιμη ζωή για την ελαχιστοποίηση της επίδρασης των περιοδικών κερδών. Αντίθετα το προηγούμενο πρότυπο IAS 22 θεωρείται μια γραμμική απόσβεση της υπεραξίας στη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής της που δεν μπορούσε να υπερβαίνει τα 20 έτη (Kristandl & Bontis, 2007).

Προχωρώντας προς το σύστημα των ετήσιων ελέγχων απομείωσης αντί της απόσβεσης μια σημαντική αλλαγή συντελέστηκε στη λογιστική για την υπεραξία.

4.2 Νέα Λογιστική Μεταχείριση ή Δημιουργική Λογιστική;

Η λογιστική για την υπεραξία υπήρξε μια αμφιλεγόμενη συζήτηση για πολλά χρόνια. Οι απόψεις διαφέρουν κυρίως όσον αφορά το κατά πόσον η υπεραξία πρέπει να καταχωρείται ως περιουσιακό στοιχείο, γιατί δεν αναγνωρίζουμε επίσης την εσωτερικώς δημιουργούμενη υπεραξία και αν το ποσό της αγορασθείσας υπεραξίας θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο απόσβεσης ή μια διαφορετική προσέγγιση. Η νέα λογιστική αντιμετώπιση έχει αλλάξει σημαντικά τη λογιστική προσέγγιση για την υπεραξία. Οι αλλαγές συνάντησαν διαφορετική αποδοχή και απόψεις για μια τέτοια προσέγγιση. Οι συντάκτες οικονομικών καταστάσεων, οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, οι ελεγκτές και οι ερευνητές έχουν διαφορετικές απόψεις σχετικά με την υιοθέτηση του νέου προτύπου.

Οι Sevin et al. (2007: 676) αναφέρουν ότι το νέο λογιστικό πρότυπο θα βελτιώσει τη διαφάνεια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων αντικατοπτρίζοντας καθαρότερα τη λογιστική για την υπεραξία, κάτι που θα οδηγήσει σε καλύτερη κατανόηση από τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων των προσδοκιών αναφορικά με τα περιουσιακά στοιχεία. Οι απαιτήσεις του νέου προτύπου αποτελούν μία ευκαιρία για την παροχή πιο διαφανών χρηματοοικονομικών πληροφοριών σχετικά με την υπεραξία των διαγραφών και τις γνωστοποιήσεις σχετικά με τους λόγους που οδηγούν σε απομείωση.

Η νέα λογιστική προσέγγιση απαιτεί οι λογιστικές μονάδες να διεξάγουν μία ετήσια αποτίμηση της επιχείρησής τους. Η διαδικασία αυτή πρέπει είναι η ιδανική πηγή για τον καθορισμό του ποσού της αξίας των μετόχων που δημιουργείται κατά

την περίοδο για την διαχείριση διαχειριστικών συστημάτων ελέγχου που βασίζονται στην αξία. Όσον αφορά στην υποκειμενικότητα της διαδικασίας και τις μεταβλητές που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία αποτίμησης, δεν υπάρχουν αξιόπιστα μέτρα μπορούν να συναχθούν από τη δοκιμή (Schultze, 2005: 279). Τα προβλήματα σχετίζονται επίσης με το γεγονός ότι η υπεραξία δεν δημιουργεί ταμιακές ροές ανεξάρτητες από τα άλλα περιουσιακά στοιχεία.

Ο έλεγχος για την απομείωση της υπεραξίας δεν είναι απλός. Απαιτεί λεπτομερή κατανόηση της μεθοδολογίας για τη μέτρηση στοιχείων ενεργητικού (αποτίμηση) και του παθητικού. Η καλύτερη απόδειξη της εύλογης αξίας είναι η χρηματιστηριακή τιμή της αγοράς (στην ενεργό αγορά) θα πρέπει να χρησιμοποιείται για τη μέτρηση. Ο Bens (2006) αναφέρει ότι οι εύλογες αξίες δεν είναι άμεσα διαθέσιμες για πολλές από τις μονάδες αναφοράς στην οποίες κατανεμήθηκε η υπεραξία. Οι διευθυντές διαθέτουν ένα ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως κατά την εφαρμογή του νέου ρόλου. Η εφαρμογή της έννοιας της δίκαιης αξίας στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού που δεν υπόκεινται διαπραγμάτευσης επηρεάζουν την αυξανόμενη υποκειμενικότητα των λογιστικών καταστάσεων.

Αν χρηματιστηριακές τιμές δεν είναι διαθέσιμες, οι εκτιμήσεις της εύλογης αξίας θα πρέπει να βασίζονται στις βέλτιστες διαθέσιμες πληροφορίες, λαμβάνοντας υπόψη τις τιμές παρόμοιων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων και χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες τεχνικές αποτίμησης, όπως είναι η παρούσα αξία, η επιλογή μοντέλων option-pricing, η τιμολόγηση μήτρας, η επιλογή προσαρμοσμένου μοντέλου διάδοσης και η θεμελιώδης ανάλυση (Lander & Reinstein, 2003: 228). Οι διευθυντές που χρησιμοποιούν το νέο λογιστικό χειρισμό λαμβάνουν ένα σημαντικό αριθμό υποκειμενικών αποφάσεων όταν μεταφέρουν λογιστική πληροφόρηση στους επενδυτές. Η απουσία αξιών βασιζόμενες στην αγορά είναι πιθανό να αυξήσει την υποκειμενικότητα και την αβεβαιότητα και αυτό θεωρείται ότι θα μειώσει τη χρησιμότητα των πληροφοριών (Dunse et al, 2004: 241). Οι Sevin και Schroeder (2005: 48) θεωρούν ότι οι εκτιμήσεις της εύλογης αξίας απαιτούν από τη διοίκηση να προβεί σε ορισμένες παραδοχές και προβλέψεις, όπως είναι τα μελλοντικά έσοδα, τα μελλοντικά κέρδη και την πιθανότητα αποτελεσμάτων σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε χειρισμό (manipulation) των κερδών.

Ο καθορισμός μιας μονάδας λειτουργίας (σύμφωνα με τα US GAAP) ή μίας μονάδας δημιουργίας Ταμειακών Ροών (με βάση τα IFRS), αποτελεί επίσης θέμα

υποκειμενικής κρίσης. Αντίθετα, το νέο πρότυπο απαιτεί την ανάθεση της υπεραξίας στις μονάδες αναφοράς, θα βελτιώσει τις οικονομικές τους καταστάσεις, οπότε σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η υποκειμενική απόφαση καθορισμού των μονάδων αναφοράς. Οι διευθυντές μπορούν να χρησιμοποιήσουν την υποκειμενική τους κρίση στην ανάθεση υπεραξίας στις μονάδες αναφοράς, διότι εάν μια συνένωση επιχειρήσεων δημιουργεί συνέργιες και οφέλη σε άλλες επιχειρήσεις, οι διευθυντές μπορούν να κατανείμουν μέρος της υπεραξίας σε άλλες μονάδες αναφοράς (Zang, 2008: 39). Οι εταιρείες μπορεί να αντιμετωπίσουν δυσκολίες όταν καθορίζουν τις κατάλληλες μονάδες, ή ακόμη περισσότερο, υπάρχει επίσης η πιθανότητα ότι οι μονάδες δημιουργούνται με τρόπο που κρύβει μια πιθανή απομείωση.

Η διοίκηση μπορεί να καθορίσει τη μονάδα σε υψηλό επίπεδο για να αποκρύψει ενδεχόμενες απομειώσεις σε χαμηλότερα επίπεδα. Ο έλεγχος της υπεραξίας για απομείωση απαιτεί την εκτίμηση της εύλογης αξίας των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού της καθορισμένης μονάδας. Ο έλεγχος της υπεραξίας για απομείωση στις μονάδες που δημιουργήθηκαν συνεπάγεται περισσότερες λεπτομερείς μετρήσεις των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της εν λόγω μονάδας. Η εκτίμηση των εύλογων αξιών, σχετίζεται επίσης με υψηλό κόστος. Για να λάβει κάτι τέτοιο ένα τέλος μπορούμε να αναμένουμε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, οι μονάδες αναφορές θα καθορίζονται σε όσο το δυνατόν υψηλότερο επίπεδο. Τόσο το ΔΛΠ 36 και το SFAS 142 δεν επιτρέπει οι μονάδες αναφοράς σύμφωνα με τα US GAAP και οι μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών σύμφωνα με τα IFRS να αναφέρονται σε υψηλότερο επίπεδο από το τμήμα που αναφέρεται.

Στο νέο λογιστικό χειρισμό αφθονούν οι υποκειμενικές αποφάσεις. Το πέρασμα στην εκτίμηση των εύλογων αξιών των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού αναβαθμίζει και τη δυνατότητα δημιουργικής λογιστικής.

Παρά το γεγονός ότι μερικοί ερευνητές δηλώνουν ότι το κύριο αποτέλεσμα της εφαρμογής του νέου λογιστικού χειρισμού είναι η καλύτερη ενημέρωση των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων, τα προβλήματα σχετικά με τη νέα λογιστική προσέγγιση θα πρέπει να ληφθούν υπόψη. Ο λόγος για την υιοθέτηση του νέου προτύπου ήταν η βελτίωση του περιεχομένου των πληροφοριών σχετικά με τη διαγραφή υπεραξίας. Στο σημείο αυτό, αξίζει να εξεταστεί εάν η νέα λογιστική

προσέγγιση παρέχει πραγματικά καλύτερη πληροφόρηση σχετικά με την υπεραξία ή είναι μια νέα δυνατότητα δημιουργικής λογιστικής.

4.3 Συνέπειες Της Υιοθέτησης Του Νέου Λογιστικού Χειρισμού Της Υπεραξίας

Η υπεραξία δεν αποσβένεται πλέον, αλλά ελέγχεται ετησίως για απομείωση, ή πιο συχνά εάν τα γεγονότα δείχνουν ότι μπορεί να απομειωθεί. Κάθε καθορισμένη ζημία απομείωσης αναφέρεται σήμερα στην κατάσταση εισοδήματος. Αυτό αποτελεί σημαντική αλλαγή από την απαιτούμενη λογιστικοποίηση σύμφωνα με το ΔΛΠ 22, γιατί η απόσβεση της υπεραξίας δεν επιτρέπεται πλέον. Επειδή η υπεραξία δεν πρόκειται να αποσβεστεί πια, τα αναφερόμενα ποσά της υπεραξίας δεν θα μειώνονται κατά το ίδιο χρονικό διάστημα όπως συνέβαινε προηγουμένως.

Η απόσβεση της υπεραξίας σύμφωνα με το προηγούμενο λογιστικό πρότυπο ήταν μια σταθερή και σχετικά μικρή χρέωση για παρατεταμένη χρονική περίοδο (κατά την ωφέλιμη διάρκεια ζωής). Η νέα λογιστική προσέγγιση βασίζεται στην παραδοχή ότι πολύ σπάνια η υπεραξία μειώνεται σε αξία. Σε αντίθεση με την απόσβεση υπεραξίας, η υπεραξία απομείωσης ζημίας μπορεί να είναι σχετικά μεγάλη (Duangploy et al, 2005: 23). Όπως προκύπτει, μπορούμε να αναμένουμε περισσότερη αστάθεια σε δηλωθέντα εισοδήματα, επειδή οι ζημίες απομείωσης μπορούν να συμβούν ακανόνιστα και σε διαφορετικές ποσότητες. Όπως αναφέρεται, οι διαγραφές απομείωσης δημιουργούν αστάθεια στα κέρδη, αν και δεν έχουν επιπτώσεις στην ταμειακή ροή. Παρ'όλα αυτά τα ποσά απομείωσης είναι το σήμα της απώλειας της οικονομικής αξίας. Έχουν σημαντική επίδραση στο ενεργητικό και το εισόδημα.

Η προηγούμενη απαίτηση να αποσβένεται η υπεραξία κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης οικονομικής ζωής μείωνε τα παρουσιαζόμενα κέρδη και τον δείκτη κερδών ανά μετοχή (Dunse et al, 2004: 239). Η συνέπεια του νέου λογιστικού χειρισμού είναι το υψηλότερο καθαρό εισόδημα (χωρίς αποσβέσεις) με διακριτές διαγραφές που μειώνουν τα περιουσιακά στοιχεία και το κεφάλαιο. Κατά συνέπεια, οι δείκτες απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων και απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων θα

πρέπει να αυξηθούν. Τα χαμηλότερα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού θα έχουν επίδραση στους δείκτες χρέους, οι οποίοι, κατά συνέπεια, θα αυξηθούν.

Μια σημαντική αλλαγή υψηλής σημασίας για τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων ήταν επίσης η παύση της λογιστικής μεθόδου συνάθροισης συμφερόντων για συνενώσεις επιχειρήσεων οι οποίες μέχρι τη στιγμή της συνένωσης απέφευγαν την αναγνώριση και την απομείωση της υπεραξίας (και την αντικατάσταση των αποσβέσεων υπεραξίας με τον έλεγχο για απομείωσης). Από την υιοθέτηση του νέου προτύπου όλοι οι επιχειρηματικές συνενώσεις υπολογίζονται με βάση την ίδια μέθοδο.

4.4 Το Μέλλον Της Λογιστικής Αντιμετώπισης Της Υπεραξίας

Μέχρι στιγμής η λογιστική αντιμετώπιση της υπεραξίας έχει αλλάξει σημαντικά. Προηγουμένως, η υπεραξία αποσβένονταν με βάση την ωφέλιμη ζωή, ενώ σήμερα ελέγχεται για απομείωση. Σχετικά με τον νέο χειρισμό, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, υποκειμενικές αποφάσεις θα μπορούσαν να παίξουν σημαντικό ρόλο σχετικά με την επιμέτρηση της υπεραξίας. Όσον αφορά στην προηγούμενη προσέγγιση δεν υπάρχουν αποδείξεις σχετικά με την ωφέλιμη ζωή της αγορασθείσας υπεραξίας.

Ποια στοιχεία υπήρχαν σχετικά με το ότι η ωφέλιμη ζωή δεν θα μπορούσε να υπερβεί τα 40 έτη (ή τα 20 έτη σύμφωνα με τα IFRS); Παρά το γεγονός ότι η λογιστική μεταχείριση έχει αλλάξει και η υπεραξία δεν αποσβένεται πλέον, η κατάλληλη προσέγγιση για τη μέτρηση της υπεραξίας δεν υπάρχει ακόμα. Δεν υπάρχει ακόμα η κατάλληλη προσέγγιση για τη μέτρηση των άυλων περιουσιακών στοιχείων (Banegil και Sanguino, 2007). Ζούμε σε μια οικονομία όπου τα άυλα περιουσιακά στοιχεία διαδραματίζουν έναν ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο. Τις τελευταίες δεκαετίες η σημασία των άυλων περιουσιακών στοιχείων έχει αρχίσει να αυξάνεται. Αν δεν είμαστε σε θέση να αναγνωρίσουμε κατάλληλα και να μετρήσουμε τα άυλα περιουσιακά στοιχεία (συμπεριλαμβανομένης της υπεραξίας) δεν θα είμαστε σε θέση να τα διαχειριστούμε αποτελεσματικά.

Μέχρι σήμερα λίγα έχουν γραφτεί για την εσωτερικώς δημιουργούμενη υπεραξία, παρά το γεγονός ότι οι εταιρείες παράγουν υπεραξία με την ανάπτυξη τους, την αποκατάσταση των σχέσεων με τους προμηθευτές και τους υπαλλήλους τους. Η υπεραξία αναγνωρίζεται μόνο στην περίπτωση που αγοράζεται σε μια συνένωση επιχειρήσεων. Η αγορασθείσα υπεραξία μπορεί επίσης να ορίζεται και ως εσωτερικώς δημιουργούμενη υπεραξία η οποία, κατά την ημέρα της εξαγοράς, μετριέται αντικειμενικά από πλευρά του αγοραστή. Όπως αναφέρεται στο SFAS 142 (SFAS142.B84, 2007), η εσωτερικώς δημιουργούμενη υπεραξία δεν μπορεί να αναγνωριστεί ως περιουσιακό στοιχείο, γιατί δεν έχει ταμιακές ροές που να συνδέονται αποκλειστικά με αυτή.

Όπως αναφέρεται στο IFRS (IAS 38.50, 2007), οι διαφορές μεταξύ της αγοραίας αξίας μιας οντότητας και της λογιστικής αξίας των αναγνωρίσιμων καθαρών περιουσιακών στοιχείων της, δεν αποτελούν άυλα περιουσιακά στοιχεία τα οποία ελέγχονται από μια εταιρεία (η διαφορά μπορεί να συλλάβει διάφορους παράγοντες που να επηρεάζουν την αξία της εταιρείας). Δεν έχει σημειωθεί ακόμα κάποια πρόοδος στον τομέα αυτό. Δυστυχώς, εξακολουθεί να μην υπάρχει ένας γενικά αποδεκτός ορισμός της υπεραξίας. Οι Kristandl και Bontis (2007) δείχνουν ότι οι έρευνες που σχετίζονται με τα άυλα στοιχεία πάσχουν από ένα θεμελιώδες πρόβλημα, το οποίο είναι η έλλειψη κοινής ορολογίας. Όλοι οι ορισμοί αναφέρουν την υπεραξία ως άυλη (immaterial), δεδομένου ότι δεν παράγει ταμιακές ροές από μόνη της και αντιπροσωπεύει τα μελλοντικά οφέλη. Αλλά εξακολουθεί να μην υπάρχει κανένας γενικά αποδεκτός ορισμός σχετικά με το ποια είναι τα "συστατικά" της υπεραξίας.

4.5 Ελληνική Νομοθεσία και Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως υπάρχουν διαφορές στην Ελληνική Νομοθεσία και τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης.

Μία πρώτη διαφορά, την επισημάναμε ήδη, αφορά στην ορολογία όπου ο Ν. 2190/20 μία αναφέρεται στις «Διαφορές Ενοποίησης» στον ενοποιημένο ισολογισμό

και ως «Φήμη και Πελατεία» στους ετήσιους ισολογισμούς. Αντίθετα στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, έχουμε έναν όρο και αυτός είναι «Υπεραξία Επιχείρησης» (Πρωτοψάλτης, 2005).

Σύμφωνα με το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, όταν υπάρχουν διαφορές ενοποίησης αυτές συμπεριλαμβάνονται στις «Λοιπές Ασώματες Ακινήτοποιήσεις». Κατά συνέπεια, η υπεραξία δεν υπολογίζεται ξεχωριστά αλλά μαζί με τα υπόλοιπα άυλα στοιχεία.

Στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, η υπεραξία στον ισολογισμό υπολογίζεται ξεχωριστά και διαχωρίζεται από τα υπόλοιπα άυλα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης. Το Δ.Π.Χ.Α. 3, όπως συζητήσαμε, αναφέρεται στους τρόπους αναγνώρισης και αποτίμησης της υπεραξίας. Το ΔΛΠ 38 παρακολουθεί τα άυλα περιουσιακά στοιχεία ενώ το ΔΛΠ 36 αναφέρεται στο σύνολο των περιουσιακών στοιχείων και στην απομείωσή τους.

Η σημαντικότερη διαφορά στην Ελληνική νομοθεσία και στα ΔΛΠ έγκειται στο θέμα της απόσβεσης. Στην Ελληνική νομοθεσία οι διαφορές ενοποίησης αποσβένονται είτε εφάπαξ είτε τμηματικά μέσα σε πέντε έτη, με τη μέθοδο της σταθερής απόσβεσης. Σε αντίθεση στα ΔΛΠ η υπεραξία δεν υπόκειται σε απόσβεση γιατί δεν είναι απαραίτητο ότι θα μειωθεί με το πέρασμα του χρόνου. Μπορεί και να αυξηθεί. Αντί της απόσβεσης, στο ΔΛΠ 36, η υπεραξία ελέγχεται για απομείωση σε ετήσια βάση εάν και εφόσον υπάρχουν οι απαραίτητες ενδείξεις. Ο τρόπος χειρισμού της υπεραξίας και της απόσβεσης αυτής, βάσει της Ελληνικής νομοθεσίας, αφήνει σοβαρά περιθώρια στις επιχειρήσεις για χειραγώγηση των κερδών.

4.6 Αναλυτικά Θέματα Υπεραξίας

Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 3 όταν μία επιχείρηση αποκτά ένα περιουσιακό στοιχείο, η επιχείρηση τη στιγμή απόκτησής του θα πρέπει να το αναγνωρίσει και να το αποτιμήσει. Ο υπολογισμός της υπεραξίας θα είναι το υπερβάλλον ποσό που προκύπτει ανάμεσα στο άθροισμα και την καθαρή αξία (Lewis & Pendrill, 2004).

Το άθροισμα αναφέρεται στο αντικείμενο που μεταβιβάστηκε, το οποίο αποτιμάται στην εύλογη αξία του την ημερομηνία απόκτησης, στο ποσό που

αντιστοιχεί σε δικαιώματα μειοψηφίας που τυχόν να υπάρχουν στην αποκτώμενη και εάν υπήρχε περίπτωση συνένωσης των επιχειρήσεων τότε το άθροισμα αναφέρεται στην εύλογη αξία που είχαν τα συμμετοχικά δικαιώματα της επιχείρησης που αποκτά στην αποκτώμενη πριν την συνένωση.

Η καθαρή αξία υπολογίζεται την ημερομηνία απόκτησης, σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 3 και αφορά στα αναγνωρίσιμα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις που αποκτά η επιχείρηση.

Σύμφωνα με το παραπάνω ότι μεταβιβάζεται υπολογίζεται στην εύλογη αξία του. Ειδικότερα, η εύλογη αξία αφορά τα αποκτημένα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις καθώς και τα συμμετοχικά δικαιώματα που έχει εκδώσει η επιχείρηση που αποκτάται. Υπάρχει όμως η πιθανότητα να υπάρχει διαφορά μεταξύ της λογιστικής και της εύλογης αξίας την ημερομηνία που αποκτάται το αντάλλαγμα. Τότε, η επιχείρηση που το αποκτά θα πρέπει να επαναυπολογίσει το αντάλλαγμα και ότι αυτό αφορά π.χ. στοιχεία, υποχρεώσεις στην εύλογη αξία του από την ημέρα της απόκτησης και να δει εάν υπάρχουν τυχόν ζημιές ή κέρδη (Lewis & Pendrill, 2004).

Αναφορικά με τα δικαιώματα μειοψηφίας, αυτά αποτιμώνται είτε στην εύλογη αξία τους είτε με αναλογικό τρόπο δηλαδή τι ποσοστό κατέχουν στα καθαρά αναγνωρίσιμα περιουσιακά στοιχεία της αποκτώμενης επιχείρησης. Κατά συνέπεια, ανάλογα με τον τρόπο που θα επιλεγεί δηλ. στην εύλογη αξία ή στα καθαρά αναγνωρίσιμα περιουσιακά στοιχεία αλλάζει και η υπεραξία που θα παρουσιασθεί στις οικονομικές καταστάσεις.

Στην συγχώνευση επιχειρήσεων, αυτό που έχουμε είναι μεταφορά συμμετοχικών δικαιωμάτων. Στην περίπτωση αυτή είναι ευκολότερο να υπολογιστεί η εύλογη αξία της αποκτώμενης επιχείρησης από την εύλογη αξία των συμμετοχικών δικαιωμάτων της αποκτώσας. Για να μην υπάρχει αυτή η δυσκολία, η υπεραξία υπολογίζεται βάσει της εύλογης αξίας των συμμετοχικών δικαιωμάτων της αποκτώμενης επιχείρησης κατά την ημερομηνία απόκτησής τους.

Δεν σημαίνει όμως ότι πάντα οι συγχωνεύσεις επιχειρήσεων γίνονται πάντα με τη μεταβίβαση ανταλλάγματος. Σε αυτή την περίπτωση, η επιχείρηση που αποκτά θα πρέπει να αποτιμά την εύλογη αξία των συμμετοχικών της δικαιωμάτων στην επιχείρηση που αποκτά κατά την ημερομηνία απόκτησής τους. Θα χρησιμοποιείται μία τεχνική αποτίμησης (Καραγιάννης, 2003).

Υπάρχουν όμως περιπτώσεις όπου κατά την περίοδο της εξαγοράς να διαπιστωθεί ότι ο υπολογισμός της υπεραξίας αντί για θετικό να δίνει αρνητικό αποτέλεσμα. Με άλλα λόγια πρόκειται για αγορά ευκαιρίας γιατί τα στοιχεία που αποκτώνται είναι σε μικρότερη αξία από την πραγματική. Τέτοιες περιπτώσεις έχουμε σε περίπτωση αναγκαστικής πώλησης.

Η αναγνώριση όμως της αρνητικής υπεραξίας που συνεπάγεται αυτή η περίπτωση, πρέπει να ακολουθήσει ορισμένα στάδια. Σε πρώτο στάδιο θα πρέπει να διερευνήσει εάν έγινε κάποιο λάθος και να δει εάν αποκτήθηκαν κάποια καινούρια περιουσιακά στοιχεία κατά την περίοδο της αναθεώρησης. Το δεύτερο στάδιο απαιτεί την αναγνώριση των διαδικασιών αποτίμησης που χρησιμοποιήθηκαν.

Εάν και μετά την επανεξέταση, διαπιστωθεί ότι η αρνητική υπεραξία εξακολουθεί να υφίσταται τότε θα πρέπει να αποδοθεί κέρδος στην επιχείρηση που αποκτά και να μεταφερθεί στα αποτελέσματα της αποκτώσας επιχείρησης.

Εάν μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς δεν έχει γίνει η αποτίμηση τότε το Δ.Π.Χ.Α. 3 υποχρεώνει την επιχείρηση που αποκτά να εμφανίσει στις καταστάσεις της όλα τα στοιχεία των οποίων η εύλογη αξία δεν έχει υπολογισθεί, με προσωρινά στοιχεία.

Η περίοδος κατά την οποία η επιχείρηση μπορεί να αναπροσαρμόσει τα προσωρινά ποσά καλείται περίοδος επιμέτρησης. Όταν η επιχείρηση αναπροσαρμόσει τις αξίες της τότε αυτές θα πρέπει να δείχνουν τα καινούρια δεδομένα. Η αναπροσαρμογή αυτή θα πρέπει να γίνει με προσεκτικό τρόπο. Όταν η επιχείρηση αποφανθεί ότι δεν υπάρχουν επιπρόσθετες πληροφορίες τότε τερματίζεται και η περίοδος επιμέτρησης, η οποία σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 3 δεν μπορεί να ξεπερνά το ένα έτος.

Σύμφωνα με το πρότυπο αυτό η επιχείρηση θα πρέπει να γνωστοποιεί τους παράγοντες που διαμορφώνουν και αποτελούν υπεραξία που έχει αναγνωρισθεί. Θα πρέπει επίσης να γνωστοποιεί την εύλογη αξία του ανταλλάγματος την ημερομηνία που έχει μεταβιβασθεί (ημερομηνία απόκτησης) καθώς και την εύλογη αξία στην ημερομηνία απόκτησης οποιασδήποτε κατηγορίας συναλλάγματος. Θα πρέπει επίσης να πληροφορεί για το ποσό της υπεραξίας που εκπίπτει φορολογικά. Σε περίπτωση που έχει πραγματοποιηθεί μία αγορά ευκαιρίας η επιχείρηση, θα πρέπει στην Κατάσταση Συνολικών Εσόδων να αναφέρει το ποσό του κέρδους καθώς και τους λόγους για τους οποίους πραγματοποιήθηκε το κέρδος. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να

αναφέρει όλες τις ζημίες απομείωσης (σφρευτικές) που έχουν συντελεστεί στην περίοδο αναφοράς καθώς και την όποια υπεραξία που έχει δημιουργηθεί εκτός από την περίπτωση που η αξία μίας ομάδας διάθεσης καταχωρείται για να πωληθεί. Θα πρέπει επίσης να πληροφορεί για την υπεραξία που έχει δημιουργηθεί και δεν συμπεριλαμβάνεται στην ομάδα διάθεσης η οποία να την έχει καταχωρήσει ως προοριζόμενη προς πώληση (Καραγιάννης, 2003).

Αναφορικά με τις ζημίες και σύμφωνα με το πρότυπο, η επιχείρηση θα πρέπει να αναφέρει όλες τις ζημίες που έχουν πραγματοποιηθεί κατά την περίοδο αναφοράς. Σε περίπτωση που δεν έχει επιμεριστεί η υπεραξία στις μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών θα πρέπει να αναφερθεί ο λόγος για τον οποίο δεν πραγματοποιήθηκε ο επιμερισμός. Θα πρέπει επίσης να πληροφορεί για την αξία της υπεραξίας που επιμερίστηκε σε μία μονάδα όταν το μέγεθος αυτής είναι αρκετά μεγάλο και ξεπερνά τη συνολική λογιστική αξία της υπεραξίας της επιχείρησης (Haydn & Hughes, 2006).

Στο πρότυπο αυτό υπάρχουν και ορισμένες μεταβατικές διατάξεις οι οποίες αφορούν την συνένωση/συγχώνευση επιχειρήσεων που έχει συμβεί πριν την εφαρμογή του Προτύπου.

Πιο συγκεκριμένα, όταν έχει προηγηθεί η συνένωση, στην αρχή της λειτουργίας του Προτύπου, θα πρέπει η λογιστική αξία της υπεραξίας που έχει προκύψει από την συνένωση να είναι και η λογιστική αξία της υπεραξίας την ημερομηνία εφαρμογής του Προτύπου. Κατ' αυτό τον τρόπο η επιχείρηση θα είναι σε θέση να απαλείψει τη λογιστική αξία οποιασδήποτε συσσωρευμένης απόσβεσης της υπεραξίας καθώς και όποια μείωση της υπεραξίας έχει συμβεί.

Η υπεραξία που έχει αναγνωρισθεί προηγουμένως ως μείωση της καθαρής θέσης, θα πρέπει να αναγνωρίζεται ως περιουσιακό στοιχείο την στιγμή που θα έχει αρχίσει να εφαρμόζεται το συγκεκριμένο Πρότυπο. Εάν η επιχείρηση διαθέσει τμήμα της επιχείρησης ή ολόκληρη την επιχείρηση (και να συνδέεται η υπεραξία με το τμήμα ή ολόκληρη την επιχείρηση), δεν θα πρέπει να αναγνωρίσει την υπεραξία στα αποτελέσματα. Το ίδιο θα συμβεί και όταν η μονάδα των ταμειακών ροών, η υπεραξία της οποίας υποστεί απομείωση.

Η απόσβεση που προέρχεται από προηγούμενη συνένωση επιχειρήσεων θα πρέπει να παύσει και να ελεγχθεί η υπεραξία για απομείωση (Lander & Reinstein, 2003).

Εάν είχε αναγνωρισθεί αρνητική υπεραξία, τότε η επιχείρηση θα πρέπει να αναγνωρίσει την αρνητική υπεραξία από τη στιγμή που θα εφαρμοσθεί το Πρότυπο και θα πρέπει να γίνει αντίστοιχη προσαρμογή στο υπόλοιπο έναρξης των κερδών εις νέον.

Μεταξύ του αρχικού και του αναθεωρημένου Προτύπου σημειώνονται οι ακόλουθες διαφορές. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη αφορά έγκειται στα έξοδα τα οποία έχουν δημιουργηθεί κατά τη συνένωση των επιχειρήσεων. Στο αρχικό Πρότυπο τα έξοδα αυτά μπαίνουν στο κόστος απόκτησης ενώ στο αναθεωρημένο Πρότυπο τα έξοδα καταχωρούνται στα κέρδη ή τις ζημίες στην οποία πραγματοποιούνται.

Ο τρόπος υπολογισμού της υπεραξίας αποτελεί άλλη μία διαφορά μεταξύ του αρχικού και του αναθεωρημένου Προτύπου. Το αρχικό Πρότυπο έδινε έμφαση στην αναλογία των καθαρών μεταβιβασθέντων περιουσιακών στοιχείων και δεν συμπεριλάμβανε τα δικαιώματα μειοψηφίας και την αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων κατά την ημερομηνία που αυτά μεταβιβάζονταν αλλά ούτε προέβλεπε την περίπτωση ύπαρξης συμμετοχικών δικαιωμάτων πριν την απόκτηση του ελέγχου (Lander & Reinstein, 2003).

Το αναθεωρημένο Πρότυπο υπολογίζει την υπεραξία ως τη διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας των μεταβιβασθέντων ανταλλαγμάτων και την καθαρή αξία των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων. Εάν η επιχείρηση έχει προβεί σε σταδιακές αποκτήσεις, τότε σύμφωνα με το αναθεωρημένο Πρότυπο, θα πρέπει να συνυπολογίσει την εύλογη αξία των συμμετοχικών δικαιωμάτων που πιθανόν να υπήρχαν πριν την ημερομηνία απόκτησης.

Μία τελευταία διαφορά μεταξύ των δύο Προτύπων έγκειται στο γεγονός ότι το αναθεωρημένο Πρότυπο ορίζει ότι θα πρέπει να υπάρχουν νέες γνωστοποιήσεις στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις των Οικονομικών Καταστάσεων της επιχείρησης.

4.7 Δ.Α.Π. 36

Το πρότυπο αυτό αναφέρεται στην «Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων». Αναφέρεται στον έλεγχο που πρέπει να κάνει η επιχείρηση στο τέλος της περιόδου αναφοράς. Ο έλεγχος αυτός εξετάζει εάν έχει γίνει κάποια μείωση της αξίας των

περιουσιακών στοιχείων. Στην περίπτωση που υπάρχουν στοιχεία που υποδηλώνουν κάτι τέτοιο, θα πρέπει η επιχείρηση να υπολογίζει το ποσό που είναι ανακτήσιμο.

Ο χειρισμός της υπεραξίας όμως αποτελεί μία ιδιαίτερη περίπτωση γιατί εάν και είναι ανεξάρτητη ως περιουσιακό στοιχείο δεν παύει όμως να είναι συνδεδεμένη με κάποια ενσώματα ή άυλα στοιχεία από τα οποία και να προέκυψε. Επειδή λοιπόν είναι ένα ξεχωριστό περιουσιακό στοιχείο, θα πρέπει και αυτή να υποβάλλεται μαζί με τα άλλα στοιχεία, σε έλεγχο απομείωσης. Ενώ δεν δημιουργεί η ίδια ταμειακές ροές, δημιουργούν τα στοιχεία με τα οποία είναι συνδεδεμένη. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 36, η υπεραξία θα πρέπει να επιμερίζεται στην περίπτωση συνένωσης των επιχειρήσεων από την ημερομηνία απόκτησης και να επιμερίζεται ακολούθως στις μονάδες που δημιουργούν ταμειακές ροές για την επιχείρηση (Seetharanam et al., 2005). Οι μονάδες αυτές δεν θα πρέπει να ξεπερνούν σε μέγεθος ένα «λειτουργικό τομέα» όπως αυτός ορίζεται από το Δ.Λ.Π. 8.

Εάν η επιχείρηση αποφασίσει, μετά τον καταμερισμό της υπεραξίας σε μονάδες, να προχωρήσει στη διάθεση κάποιας λειτουργίας της τότε η υπεραξία της λειτουργίας αυτής θα πρέπει να συμπεριληφθεί στη λογιστική αξία της λειτουργίας για να διαπιστωθεί εάν η μεταβίβαση της λειτουργίας έγινε με κέρδος ή ζημία. Το ΔΛΠ 36 δίνει σε αυτή την περίπτωση τη δυνατότητα στην επιχείρηση να μπορεί να χρησιμοποιήσει μία άλλη μέθοδο η οποία θα δώσει μία ακριβέστερη εικόνα της υπεραξίας. Εάν η επιχείρηση προχωρήσει σε εσωτερική αναδιοργάνωση των τμημάτων της τότε μπορεί να χρησιμοποιήσει την καινούρια μέθοδο, όπως προαναφέρθηκε για να υπολογίσει την υπεραξία.

Σε περίπτωση που η υπεραξία αφορά μία μονάδα αλλά δεν έχει υπολογισθεί σε αυτή τότε ο έλεγχος απομείωσης της αξίας θα γίνει εάν και εφόσον υπάρχουν οι σχετικές ενδείξεις. Στην περίπτωση αυτή ο έλεγχος θα γίνεται βάσει της λογιστικής αξίας της μονάδας και του ανακτήσιμου ποσού της. Εάν όμως έχει καταναμηθεί κανονικά στη μονάδα, τότε ο έλεγχος θα εξετάζει τη λογιστική αξία της μονάδας, την υπεραξία αυτής και το ανακτήσιμο ποσό που έχει αποκτήσει η μονάδα. Στην περίπτωση που το ανακτήσιμο ποσό υπερβαίνει τη λογιστική αξία της μονάδας τότε θεωρείται ότι η υπεραξία δεν έχει υποστεί απομείωση. Εάν όμως η λογιστική αξίας της μονάδας υπερβαίνει το ανακτήσιμο ποσό τότε υπάρχει ζημία στην απομείωση.

Στην περίπτωση δικαιωμάτων μειοψηφίας τα οποία μπορεί να υπάρχουν στη συγχώνευση των επιχειρήσεων, είναι προφανές ότι υπάρχει υπεραξία σε αυτά η οποία

ναι μεν θα εμφανίζεται στο ανακτήσιμο ποσό της μονάδας ταμειακών ροών που αφορούν αλλά δεν θα εμφανίζεται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της μητρικής (Καραγιάννης, 2003). Κατά συνέπεια, όταν γίνεται έλεγχος απομείωσης της αξία θα πρέπει να προστεθεί η υπεραξία αυτή στη συνολική υπεραξία και στη συνέχεια να συγκριθεί με το ποσό που αποκτάται. Σύμφωνα με το Πρότυπο, στην περίπτωση ζημίας υπολογίζεται ως ζημία απομείωσης μόνο η ζημία που αντιστοιχεί στη μητρική εταιρεία και όχι αυτή που αντιστοιχεί στα δικαιώματα μειοψηφίας.

Ο ετήσιος έλεγχος απομείωσης μπορεί να γίνει ανά πάσα στιγμή αλλά θα πρέπει να γίνεται το ίδιο χρονικό διάστημα κάθε έτος. Οι διαφορετικές μονάδες μπορεί να ελέγχονται σε διαφορετικούς χρόνους εάν όμως έχει γίνει συνένωση επιχειρήσεων και μέρος της υπεραξίας επιμερίστηκε στις μονάδες την τρέχουσα χρονική περίοδο τότε ο έλεγχος απομείωσης θα πρέπει να λάβει χώρα πριν από το τέλος της χρονικής περιόδου (Καραγιάννης, 2003).

Ο έλεγχος γίνεται σταδιακά με τη λογική από το μικρότερο στο μεγαλύτερο. Πιο συγκεκριμένα, ο έλεγχος των περιουσιακών στοιχείων μιας μονάδας προηγείται πριν από τον έλεγχο της υπεραξίας της μονάδας. Σε περίπτωση που έχουμε ομάδα μονάδων ταμειακών ροών, γίνεται πρώτα έλεγχος απομείωσης των μονάδων και στη συνέχεια γίνεται έλεγχος απομείωσης της ομάδας.

Ζημία

Ως ζημία απομείωσης καλείται όταν το ανακτήσιμο ποσό της μονάδας είναι μικρότερο από τη λογιστική της αξία. Ο καταμερισμός της ζημίας γίνεται ως εξής: πρώτα γίνεται η μείωση της λογιστικής αξίας της υπεραξίας της μονάδας και στη συνέχεια η ζημία επιμερίζεται στα περιουσιακά στοιχεία της μονάδας.

Αφού γίνει ο επιμερισμός, η αξία των περιουσιακών στοιχείων δεν θα πρέπει να είναι μικρότερη από τη μεγαλύτερη αξία της αξίας λόγω χρήσης, της εύλογης αξίας των περιουσιακών στοιχείων μείον το κόστος πώλησης και τέλος του μηδενός.

Η επιχείρηση, σύμφωνα με το ΔΛΠ 38 πρέπει να μετρά την υπεραξία την ημερομηνία που αποκτάται το περιουσιακό στοιχείο μείον τυχόν ζημία απομείωσης (Wines et al., 2007). Σε περίπτωση που αναγνωριστεί ζημία απομείωσης, η ζημία αυτή δεν θα πρέπει να αλλάζει σε μεταγενέστερη χρονική περίοδο.

Παράδειγμα

Μία επιχείρηση αποκτά ένα περιουσιακό στοιχείο την 1^η Ιανουαρίου 20X1 για 1.757 μονάδες. Η φορολογική βάση της ημερομηνίας αυτής ισούται με το κόστος κτήσης του περιουσιακού στοιχείου και η εναπομείνασα ζωή του στοιχείου είναι πέντε έτη. Το κόστος εκπίπτει φορολογικά στο τέλος του 20X1. Ο φορολογικός συντελεστής είναι 20%.

Το προεξοφλητικό επιτόκιο για το περιουσιακό στοιχείο μπορεί να υπολογιστεί μετά τον φόρο και εκτιμάται ότι είναι 10%. Ο πίνακας ταμειακών ροών για το περιουσιακό στοιχείο πριν την επιβολή φόρου έχει ως εξής:

	20X1	20X2	20X3	20X4	20X5
Ταμειακές ροές προ φόρων	800	600	500	200	100

Ανάλυση

Η αξία χρήσης (value in use) την 1η Ιανουαρίου 20X1 προσδιορίζεται με τη χρήση ταμειακών ροών μετά φόρων και μετά-φόρου προεξοφλητικό επιτόκιο. Αυτή προσδιορίζεται, ως εξής:

	20X1	20X2	20X3	20X4	20X5
Ταμειακές ροές προ φόρων	800	600	500	200	100
Κόστος κτήσης	(1.757)	0	0	0	0
Φόρος 20%	(191)	120	100	40	20
Ταμειακές ροές μετά φόρων	991	480	400	160	80
Προεξοφλητικό επιτόκιο 10%	901	396	301	109	50
VIU	1.757				

Αντίθετα η αξία σε χρήση (value in use) εάν υπολογιστεί χρησιμοποιώντας ταμειακές ροές προ φόρων και ένα προεξοφλητικό επιτόκιο «προ-φόρου» υπολογίζεται με αναγωγή του μετά φόρου επιτόκιο και έχει ως εξής:

Προεξοφλητικό επιτόκιο προ φόρου (με αναγωγή) = $10\% / (1-20\%) = 12,5\%$

	20X1	20X2	20X3	20X4	20X4
Ταμειακές ροές προ φόρων	800	600	500	200	100
Προεξοφλητικό @ 12,5%	711	475	351	125	55
VIU	1.717				

Η VIU καθορίζεται με βάση ένα προ-φόρου προεξοφλητικό επιτόκιο που υπολογίζεται με αναγωγή του μετά φόρου επιτοκίου υποτιμά την αληθινή VIU του περιουσιακού στοιχείου κατά 40. Αυτό συμβαίνει επειδή ανάγοντας το μετά-φόρου προεξοφλητικό επιτόκιο αγνοείται η μεταβλητότητα του πραγματικού φορολογικού συντελεστή που προκαλείται από τη δυνατότητα της επιχείρησης να εκτέσει φορολογικά το πλήρες κόστος του περιουσιακού στοιχείου στο τέλος του 20X1.

Το «σωστό», προ-φόρου προεξοφλητικό επιτόκιο μπορεί καλύτερα να προκύψει από την επανάληψη, δηλ. με τον καθορισμό του πραγματικού προεξοφλητικού επιτοκίου το οποίο εφαρμοζόμενο στις απροεξόφλητες (undiscounted) προ φόρων ταμειακές ροές, καταλήγουν στο ακόλουθο ποσό μετά φόρων της VIU:

	20X1	20X2	20X3	20X4	20X5
Ταμειακές ροές προ φόρων	800	600	500	200	100
Προεξοφλητικό @ 11.2%	718	485	364	131	59
VIU	1.757				

Το παραπάνω παράδειγμα έδειξε ότι το 11.2% είναι το «σωστό» προεξοφλητικό επιτόκιο προ φόρων γιατί η VIU που υπολογίζεται χρησιμοποιώντας

το επιτόκιο αυτό στις ταμειακές ροές προ φόρων είναι η ίδια με τη VIU που υπολογίζεται χρησιμοποιώντας τις μετά φόρων ταμειακές ροές και το μετά φόρων προεξοφλητικό επιτόκιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η υπεραξία της επιχείρησης βασίζεται στην ικανότητά της να πραγματοποιεί υψηλά κέρδη λόγω της φήμης της, του εξειδικευμένου ανθρώπινου κεφαλαίου της, της εκτεταμένης πελατείας και πίστης στην αγορά που δραστηριοποιείται, της αποτελεσματικής οργανωσιακής της δομής και των λοιπών πλεονεκτημάτων της έναντι των ανταγωνιστών της αναφορικά με τις προοπτικές εξέλιξής της. Ο λογιστικός χειρισμός της υπεραξίας έχει αποτελέσει ένα από τα πιο αμφιλεγόμενα ζητήματα της σύγχρονης λογιστικής επιστήμης, καθώς έχει καταγραφεί πλήθος απόψεων τόσο αναφορικά με τη φύση της όσο και σε σχέση με τις μεθόδους και τις καλύτερες πρακτικές διαχείρισής της. Η αντιπαράθεση για τη λογιστική διαχείριση της υπεραξίας υφίσταται ακόμα και σήμερα, παρά τη διεθνή σύγκλιση των λογιστικών προτύπων και κανόνων, οι οποίοι αποσκοπούν στην επίτευξη του σκοπού της διαφάνειας και της ακριβούς εικόνας της οικονομικής κατάστασης των σύγχρονων επιχειρήσεων.

Ζούμε σε μια οικονομία της γνώσης όπου τα άυλα περιουσιακά στοιχεία έχουν όλο και αυξανόμενη σημασία. Η υπεραξία ως άυλο περιουσιακό στοιχείο για τις επιχειρήσεις αποτελεί ένα μελλοντικό όφελος, και θα πρέπει να αναγνωρίζεται, να μετριέται και να ελέγχεται καταλλήλως. Η νέα λογιστική αντιμετώπιση της υπεραξίας άλλαξε σημαντικά τη λογιστική της υπεραξία. Η υπεραξία δεν αποσβένεται πλέον, αλλά ελέγχεται για απομείωση. Με την εισαγωγή του IFRS 3 ένα σημαντικό βήμα έγινε προς την κατεύθυνση των αμερικανικών προτύπων. Η εφαρμογή του νέου λογιστικού προτύπου επέφερε δύο σημαντικές αλλαγές: η υπεραξία δεν αποσβένεται πλέον και η μέθοδος συγκέντρωση ενδιαφέροντος (pooling of interest method) δεν είναι πλέον σε χρήση.

Ωστόσο, παρά την ποιοτική αναβάθμιση που επιχειρείται μέσω της υιοθέτησης των νέων προτύπων, τα τελευταία αμφισβητούνται, κυρίως λόγω των αμφιβολιών σχετικά με την προθυμία και την ικανότητα των επιχειρήσεων να εφαρμόσουν τις αρχές τους. Εκτός αυτού, στρεβλώσεις πιθανόν να παρουσιάζονται εξαιτίας των λογιστικών μεθόδων της εύλογης αξίας, η οποία χαρακτηρίζεται από την υιοθέτηση υποκειμενικών υποθέσεων και παράλληλα αποτελεί κεντρικό άξονα της λογιστικής της υπεραξίας. Εάν και τα IFRS κινούνται στην κατεύθυνση των US

GAAP παραμένουν παρόλα αυτά κάποιες σημαντικές διαφορές. Το έργο της σύγκλισης συνεχίζεται και σύντομα το αναθεωρημένο πρότυπο θα τεθεί σε χρήση, το οποίο θα αναβάλει την πλειονότητα των υπολοίπων διαφορών και θα εξασφαλίσει την συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων.

Παρά το νέο λογιστικό χειρισμό υπάρχουν πολλές συζητήσεις σχετικά με τον σκοπό. Οι απόψεις διαφέρουν όσον αφορά στο περιεχόμενο των πληροφοριών επιβάρυνσης της απομείωσης και του υποκειμενικού μέρους του νέου λογιστικού χειρισμού. Το ίδιο συμβαίνει και με το καλύτερο πληροφοριακό περιεχόμενο των πληροφοριών, των γνωστοποιήσεων, των διαγραφών, τα προβλήματα σχετικά με τη μέτρηση της υπεραξίας και τις συνεπειών της υιοθέτησης των νέων προτύπων στις οικονομικές καταστάσεις. Η υπεραξία υπήρξε θέμα αμφιλεγόμενης συζήτησης για πολλά χρόνια. Παρά τις πολλές προσπάθειες που γίνονται, εξακολουθεί να μην υπάρχει ένας γενικά αποδεκτός ορισμός της υπεραξίας σε όλο τον κόσμο. Παρά τις προσπάθειες του FASB και του IASB δεν υπάρχει μέχρι τώρα μία καθολικά αποδεκτή λογιστική μεταχείριση. Φαίνεται ότι ο χειρισμός της υπεραξίας θα παραμείνει αμφιλεγόμενος μεταξύ των ακαδημαϊκών, των οικονομικών στελεχών και των ελεγκτών και στο μέλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Grant Thornton. *Διεθνή Πρότυπα Αναφοράς – Β' & Γ' Τόμος*. Grant Thornton, Αθήνα.

Καραγιάννης, Δ. 2003. *Συστάσεις – Μετατάξεις – Μετατροπές – Συγχωνεύσεις – Λύσεις & Εκκαθαρίσεις Επιχ/σεων*, Εκδόσεις Καραγιάννη, Θεσσαλονίκη.

Πρωτοψάλτης, Ν. 2005. *Ενοποιημένες Λογιστικές Καταστάσεις*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης.

Εμμανουήλ Σάκελλη 2001. *Συγχωνεύσεις – Διασπάσεις – Εξαγορές – Μετατροπές Εταιριών και εκτίμηση αξίας επιχειρήσεων*, Εκδόσεις «Βρύκους».

Μιλτιάδη Λεοντιάδη 2008. *Μετατροπή – Συγχώνευση και Διάσπαση Εταιριών*, Εκδόσεις «Πάμισος».

Γρηγοράκος Γ. Θεόδωρος. *Ανάλυση – Ερμηνεία του Ε.Γ.Α.Σ.*

Ξένη

Banegil Palacios, T.M. & Sanguino Galvan, R. 2007. Intangible measurement guidelines: a comparative study in Europe. *Journal of Intellectual Capital*, 8 (2), pp. 192-204.

Bens, D.A.2006. Discussion of Accounting Discretion in Fair Value Estimates: An Examination of SFAS 142 Goodwill Impairments. *Journal of Accounting Research*, 44(2), pp. 296-298.

- Carlin, T., Finch, N. and Ji, K. 2010. Empirical Evidence on the Application of CGUS in the Context of Goodwill Impairment Testing, *SSRN Working Paper Series*.
- Chambers, D. 2010. *Earnings Management by Avoiding or Reducing Goodwill Impairments*, Working Paper.
- Chambers, D. and Finger, C. 2011. Goodwill Non- Impairments, *The CPA Journal* 81,38.
- Churyk, N.T.2005. Reporting Goodwill: Are the New Accounting Standards Consistent with Market Valuations?", *Journal of Business Research* 58, pp. 1353-1361.
- Duangploy, O., Shelton, M. & Omer, K. 2005. The Value Relevance of Goodwill Impairment Loss. *Bank Accounting & Finance*, 18(5), pp. 23-28.
- Dunse, N.A., Hutchison, N. & Goodacre, A. 2004. Trade-related valuations and the treatment of goodwill. *Journal of Property Investment & Finance*, 22 (3), pp: 236-258.
- Hayn, C. and Hughes, P. 2006. Leading Indicators of Goodwill Impairment, *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 21, pp. 223-265.
- Jahmani, Y., Dowling, W. and Torres, P. 2010. Goodwill Impairment: A New Window for Earnings Management, *Journal of Business & Economics Research*, 8, 19.
- Jifri, K.A. and Citron, D. 2009. The Value-Relevance of Financial Statement Recognition versus Note Disclosure: Evidence from Goodwill Accounting, *European Accounting Review*, 18, pp. 123-140.
- Kristandl, G. & Bontis, N. 2007. Constructing a definition for intangibles using the source based view of the firm. *Management Decision*, 45 (9), pp. 1510-1524.
- Lander, H. & Reinstein, A. 2003. Models to Measure Goodwill Impairment. *International Advances in Economic Research*, 9 (3), pp. 227-232.

- Lewis, R. and Pendrill, D. 2004. *Advanced Financial Accounting*, Prentice Hall, Financial Times.
- Li, Z., Shroff, P. 2004. Goowill Impairment Loss: Causes and Consequences, AAA 2005 FARS Meeting Paper.
- Li, K. and Sloan, R. 2009. Has Goowill Accounting Gone Bad?, Working Paper.
- Ramanna, K. and Watts, R. 2010. Evidence on the Use of Unverifiable Estimates in Required Goodwill Impairment, Working Paper.
- Schultze, W. 2005. The Information Content of Goodwill Impairment under FAS 142: Implications for external Analysis and Internal Control. *Schmalenbach Review*, 57(3), pp. 276-297.
- Seetharaman, A., Sreenivasan, J. & Sudha, R. 2005. Managing impairment of goodwill. *Journal of Intellectual Capital*, 7 (3), pp. 338-353.
- Sevin, S. & Schroeder, R. & Bhamornsiri, S. 2007. Transparent financial disclosure and SFAS No. 142. *Managerial Auditing Journal*, 22(7), pp. 674-687.
- Stallworth, L. and DiGregorio, D. 2005. Earnings Management and Accounting for Acquisition, *Internal Auditing* 20, pp. 8-9.
- Wang, V.S.2011. Is Amortization Good Enough? Evidence from the UK Goodwill Accounting, *Journal of International Management Studies* 6(1).
- Wines, G., Dagwell, R. 2007. Implications of the IFRS Goodwill Accounting Treatment, *Managerial Auditing Journal* 22, pp. 862-880.
- Zang, Y. 2008. Discretionary behavior with respect to the adoption of SFAS no. 142 and the behavior of security prices. *Review of accounting and Finance*, 7(1), pp. 38-68.